

A Versenytükör második évfolyamának első számában a 2005. december és 2006. első két hónapjának főbb történéseiről tájékoztatjuk a versenyhivatal munkája iránt érdeklődő olvasót. A Versenytanács egy nemzetközi kartell és néhány jelentősebb fogyasztó megtévesztéses ügyben hozott nagyobb visszhangot kiváltó döntést. Az erőművekben használatos kapcsolóberendezések európai piacát hosszú évek óta felosztó kartell az egyik érintett vállalkozás tevékeny feltáró segítségével sikerült leleplezni. Ez már nem az első eset, hogy bűnbánó kartelltagok segítenek a jogsértés feltárásában: jutalmuk, mint egyre több helyen a világban, a bírság teljes vagy részleges elengedése. Érdekes azonban azt is tudni, hogy a leleplező vállalkozásokat még a GVH sem tudja az esetleges polgári jogi következmények alól, mint tipikusan a kártérítés, mentesíteni. Jelenleg nincs még igazi gyakorlat e téren Magyarországon – az első fokon megnyert autópályakartell-ügyben sem nyújtott be kártérítési igény iránti keresetet az NA Rt. A jövő azonban tartogathat még meglepetéseket e téren. Márciusi számunkban nagyobb teret engedünk ennek

megfelelően a bírók magánérdekű jogalkalmazásával foglalkozó témáknak. Vendégírónk, a francia Semmitőszék első elnöke, magyarra fordított esszéjében az egyik legjelentősebb EU-tagállam jogalkalmazási tapasztalatairól számol be. Itt jegyzem meg, hogy a magyar bírók versenyjogi képzése is beindulni látszik idén: többféle szervezésben gyakorlatias előadásokat hallgathatnak a téma iránt érdeklődő bírók, s ha a verebek igazat csiripelnek így tavasz felé, alakulófélben van a versenybarát bírók köre is.

A versenyjogi ismeretek terjesztését a versenyhivatalhoz kötődően működő Versenykultúra Központ kiemelkedő feladatának tekinti. A rendelkezésre álló pénzeszközökből különböző formákban támogatni kívánjuk a jogalkalmazókat, a tudományos szférát és a téma iránt érdeklődő diákságot. Az egyebek mellett kutatásokra, könyvfordításra, konferencia részvételre fordítható pályázatok részletei hamarosan olvashatók lesznek a GVH honlapján.

Az említett, fogyasztók megtévesztését vizsgáló ügyekben az eljáró versenytanácsok a korábbi gyakorlatához képest jelentősen nagyobb összegű bírságokat szabtak

ki. Itt is elmozdulás történik a korábbi évek gyakorlatától, amikor egy-két milliós fenyítéssel távozhattak a hivatali tárgyalóteremből a nagyobb méretű, visszajáró vállalkozások is. Hasonló „komolyodás” három-négy éve történt antitröszt fronton is, amikor szokásossá váltak a több százmilliós kartellbírságok. A közelmúltban felállított Fogyasztóvédelmi Iroda, az interneten publikált, megvitatott fogyasztók megtévesztési hivatali policy tervezete jelezte az értő kívülállóknak, hogy a GVH nagyobb erővel fog fellépni a hamisan reklámozó, versenyt torzító üzleti gyakorlatokkal szemben.

A Versenytükör beszámol GVH a villamosenergia-piacon végzett ágazati vizsgálatának főbb megállapításairól, kitekintve a hasonló témában Brüsszelben folyó vizsgálatra is. A versenyhivatal tapasztalataira úgy tűnik, a jogalkotó is igényt tart: a Gazdasági Minisztériumban felállt munkabizottság tevékeny részvételre kérte fel a GVH-t. Mindezek jól mutatják, hogy az idei év a változások éve lehet az energiapiacra.

TÓTH TIHAMÉR
SZERKESZTŐ

A Gazdasági Versenyhivatal

„Versenyjog Magyarországon és az EU-ban”

témában országos pályázatot hirdet a magyar és a közösségi versenyjog tárgyában egyetemek és főiskolák nem-posztgraduális, nappali tagozatos hallgatói részére

2006-ban az alábbi témákhoz kapcsolódó jeligés pályamunkák beérkezését várjuk:

Leadási határidő: 2006. június 1.

Eredményhirdetés: 2006. június végén

A pályamunkák díjazása:

1. hely 250 000 Ft
2. hely 180 000 Ft
3. hely 120 000 Ft

A részletes pályázati feltételekről további információ található a Gazdasági Versenyhivatal internet honlapján elhelyezett ismertetőn (<http://www.gvh.hu>), illetve rendelkezésükre áll dr. Szilágyi Gabriella [tel: (1) 472-8938, Szilagy.Gabriella@gvh.hu]

A Versenytanács döntései

- 4** Az elmúlt három hónap döntései
- 5** Paradigmaváltás a fogyasztói megtévesztések bírságolásában?
- 7** Egy nemzetközi kartell Magyarországon

- 8** Gyógyír
- 9** Gázmérőóra-átírási díj

- 9** Elkészett kérelem

A tárgyalóteremben történt

- 10** A FB helybenhagyta a GVH autópálya-építő kartellügyben hozott határozatát

- 11** FB helybenhagyta a Magyar Posta Rt. határozatát

- 11** Vadászkartell: a bírságfelfüggesztés kérdése

Versenypártolás

- 12** Közbeszerzési jog – a közsféra versenyjoga
- 13** Az elfogadott kereskedelmi törvény új hatáskört adott a GVH-nak

Az Unióban történt

- 16** Hírek dióhéjban

- 17** Brüsszelből jelentjük

GVH hírek

- 18** Svéd és bolgár látogatók a hivatalban
- 19** Francia vendégek
- 19** Intenzív kétoldalú együttműködések
- 20** Finisben a villamos energia ágazati vizsgálat

- 21** Ágazati vizsgálatok eredményei: lakáshitelezés

Riport

- 22** Interjú René Jansennel és André M. Andeweggel a holland versenyhivataltól
- 25** Nagy Zoltán a GVH 2006-os feladatairól

Elemzések

- 28** Dán Judit: Vertikális versenykorlátozó megállapodások a Bp. Sportaréna üzemeltetésében

- 32** Vendégcikk: A Microsoft határozat tanulságai (Bottka Viktor, DG Comp)

- 35** Tessék hozzászólni! Zöld Könyv az antitröszt kártérítési perekéről

- 39** Hogyan alkalmazza a Semmitőszék a közösségi jogot

Portré

- 44** Ipari és Élelmiszergazdasági Iroda

Visszapillantó

- 45** A tisztességtelen versenytől a szörpkartellig

A Versenytanács döntései

Az elmúlt három hónap döntései

A GVH VT ezen a télen 48 versenyfelügyeleti eljárásban hozott döntést (az egyik eljárásban a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés és fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása is a vizsgálat tárgya volt).

Gazdasági erőfölénnyel való visszaélés		
Vj-103/2004.	Hewlett-Packard Magyarország Kft.	szünetelés után megszüntetés
Vj-31/2005.	Fővárosi Gázművek Rt.	megszüntetés
Vj-117/2005.	Fővárosi Gázművek Rt.	megszüntetés
Vj-127/2005.	Mazda Motor Hungary Kft.	megszüntetés
Versenyt korlátozó megállapodás		
Vj-102/2004.	ABB Power Technologies Management Ltd., ABB Switzerland Ltd., Areva T&D Holding S.A., Areva T&D S.A., Siemens AG, VA Tech T&D GmbH, ABB Kft., Areva Hungária Villamos Kapcsolóberendezések Kft., Siemens Rt., Tessag Hungária Kft., Alstom Holding S.A.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (Areva Holding és Areva: 23 millió, Siemens AG 80 millió, VA Tech GmbH 159 millió, Siemens Rt. 440 millió)
Vj-186/2004.	Bayer AG, Bayer Chemicals AG, Lanxess Deutschland GmbH, Ferro S.p.r.l.	jogsértés megállapítása a Bayer AG és a Ferro s.r.l. esetében, bírság kiszabása a Ferro s.r.l.-el szemben (8 millió), egyebekben az eljárás megszüntetése
Összefonódás		
Vj-89/2005.	Siemens Termelő, Szolgáltató és Kereskedelmi Rt., Moeller Electric Kereskedelmi Kft.	engedélyezés, bírság késedelmes engedélykérés miatt (2 millió 600 ezer)
Vj-177/2005.	Merián-Szervíz Mezőgazdasági és Szolgáltató Kft., Pannon Liver Élelmiszeripari és Kereskedelmi Kft. „f.a.”	engedélyezés
Vj-181/2005.	SCD Balaton Holding Rt., Zalator Idegforgalmi és Befektetési Kft.	engedélyezés
Vj-182/2005.	Schneider Electric Holding Inc., Crydom Corporation Inc.	engedélyezés
Vj-200/2005.	Immorent International Holding GmbH, Rozália Park Ingatlanbefektetési Kft., Rozál Ingatlankezelő Kft., Lazor Ingatlankezelési Kft., Namoc Magyarország Ingatlankezelő Kft.	engedélyezés
Vj-204/2005.	Immorent International Holding GmbH, IMV 2004 Ingatlankezelő Kft.	annak megállapítása, hogy az irányítástervezéshez nem szükséges engedély
Vj-208/2005.	Pharmanova Vagyonkezelő Rt., AW Patikainvest Vagyonkezelő Kft.	engedélyezés
Vj-211/2005.	Szabolcs Gabona Holding Vagyonkezelő Rt., Hústermelést Szervező Rt.	engedélyezés, bírság késedelmes engedélykérés miatt (1 millió 250 ezer)
Vj-1/2006.	Országos Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank Rt., Niska Banka a.d.	annak megállapítása, hogy az irányítástervezéshez nem szükséges engedély
Fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása		
Vj-82/2005.	Global Reach Kft.	szünetelés után megszüntetés
Vj-103/2004.	Hewlett-Packard Magyarország Kft.	szünetelés után megszüntetés
Vj-104/2005.	Digitálfotó Lapkiadó és Kereskedelmi Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (1 millió)
Vj-105/2005.	Life Crystals Kft.	jogsértés megállapítása, magatartás folytatásának megtiltása, bírság kiszabása (5 millió), közlemény közzététele
Vj-106/2005.	Bricostore Hungária Kft., Credigen Bank Rt.	megszüntetés
Vj-107/2005.	Flavin 7 Kft., Crystal Institute Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása a Crystal Institute Kft.-vel szemben (10 millió)
Vj-108/2005.	Kereknep 2003 Kft.	jogsértés megállapítása
Vj-111/2005.	Országos Takarékpénztár és Kereskedelmi Bank Rt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (10 millió)
Vj-124/2005.	FlodraVín Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., Farkas Imre egyéni vállalkozó	megszüntetés
Vj-125/2005.	Hungarotel Távközlési Rt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (3 millió)
Vj-126/2005.	Magyar Hipermarket Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (1 millió)
Vj-128/2005.	T-Mobile Magyarország Rt.	megszüntetés
Vj-129/2005.	Indesit Company Magyarország Háztartástechnikai Kft., Auchan Magyarország Kereskedelmi és Szolgáltató Kft., Reckitt Benckiser (Magyarország) Termelő és Kereskedelmi Kft.	jogsértés megállapítása és bírság kiszabása az Indesit Company Magyarország Háztartástechnikai Kft. (3 millió), és a Reckitt Benckiser (Magyarország) Termelő és Kereskedelmi Kft. (4 millió) esetében, megszüntetés Auchan Magyarország Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. esetében
Vj-130/2005.	Dunavet-B Rt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (1 millió)
Vj-131/2005.	PhN Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	megszüntetés
Vj-133/2005.	Magyar Telekom Rt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (150 millió)
Vj-136/2005.	Magyar Hipermarket Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (5 millió)
Vj-138/2005.	Sanoma Budapest Kiadói Rt.	megszüntetés
Vj-144/2005.	T-Online Magyarország Rt.	jogsértés megállapítása, magatartás folytatásának megtiltása
Vj-145/2005.	Unilever Magyarország Kft.	jogsértés megállapítása, magatartás folytatásának megtiltása
Vj-147/2005.	Natur Árkánium Kft.	jogsértés megállapítása
Vj-146/2005.	KIKA Lakberendezési Kft.	jogsértés megállapítása, magatartás folytatásának megtiltása, bírság kiszabása (12 millió)
Vj-148/2005.	Colgate-Palmolive Magyarország Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (257 millió)
Vj-149/2005.	Promo-Indra Consortio Rt.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (5 millió)
Vj-150/2005.	Common Based Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (1 millió)
Vj-151/2005.	Procter & Gamble Hungary Kft.	megszüntetés
Vj-153/2005.	Kulcs Média Szolgáltató Kft.	jogsértés megállapítása
Vj-154/2005.	Elektro Computer Kereskedelmi Rt., Budapest Hitel és Fejlesztési Bank Rt., Credigen Bank Rt., Magyar Cetelem Bank Rt.	jogsértés megállapítása, magatartás folytatásának megtiltása, bírság kiszabása (Budapest Bank 36 millió, Credigen Bank 2 millió, Cetelem Bank 25 millió, Elektro Computer 105 millió)
Vj-155/2005.	Cablenet Kommunikációs Szolgáltató és Hálózatépítő Rt.	jogsértés megállapítása
Vj-157/2005.	TeleFound Szolgáltató Kft.	jogsértés megállapítása, magatartás folytatásának megtiltása
Vj-160/2005.	Ökonet-Európa Kft.	jogsértés megállapítása, magatartás folytatásának megtiltása, bírság kiszabása (20 millió), saját ügyönkök tájékoztatása
Vj-171/2005.	Fujisawa GmbH Magyarországi Kereskedelmi Képviselet	megszüntetés
Vj-175/2005.	Notebook.hu Kft.	jogsértés megállapítása, bírság kiszabása (3 millió)
Egyéb		
Vj-165/2005.	Dunaújvárosi Víz-, Csatorna- és Hőszolgáltató Kft.	bírság kiszabásának mellőzése

Paradigmaváltás a fogyasztói megtévesztések bírságolásában?

– néhány megjegyzés a T-Com, a Colgate-Palmolive és az Elektro Computer ügyek margójára –

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) Versenytanácsa a közelmúltban hozott határozatában a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása miatt 150 millió Ft bírság megfizetésére kötelezte a Magyar Telekom Rt.-t. Röviddel ezután a Versenytanács szintén fogyasztói megtévesztés miatt szabott ki 257 millió Ft bírságot a Colgate-Palmolive Magyarország Kft.-re, majd néhány héttel ezt követően 105 millió Ft versenyfelügyeleti bírságra büntette az Elektro Computert. Az imént felsorolt bírságok nagyságának érzékeltesítésére érdemes megemlíteni, hogy a GVH a fogyasztók megtévesztése miatt indult ügyekben 2004-ben összesen 321 millió, tavaly pedig mindösszesen 438 millió Ft versenyfelügyeleti bírságot rótt ki. Nyomban felmerül a kérdés, a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása miatt kiszabott kiemelkedően magas bírság jelzésértékű-e a GVH jogalkalmazásában?

I. Tényleg ingyenes telefonálás? – a Magyar Telekom Rt. (T-Com) ügy¹

A Magyar Telekom Rt. 2005. júniusában vezette be Favorit és Favorit Plusz elnevezésű díjcsomagjait, melyek népszerűsítését igen intenzív reklámtevékenység kísérte. A díjcsomagok újdonságát az jelentette, hogy a T-Com – saját hálózatán belül bonyolított hívások esetén – bizonyos hívásirányokba (pl.: helyi hívások) délután 16 órától másnap délelőtt 10 óráig, illetőleg hétfőig egész nap nem számolt fel sem kapcsolási (hívás-felépítési), sem pedig percdíjat. A GVH-nak a versenyfelügyeleti eljárás során arra kellett választ adnia, hogy a T-Com reklámjai a versenytörvény által tilalmazott fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásának minősültek-e.

¹ Vj-133/2005 sz. versenyfelügyeleti eljárás

A reklámkampány fogyasztóknak szóló egyik legmarkánsabb üzenete az volt, hogy a Favorit díjcsomagok ingyenes telefonálási lehetőséget biztosítanak, miközben a versenyfelügyeleti eljárás során megállapítást nyert, hogy az „ingyenes” telefonálás lehetőségéhez a fogyasztó nem ellenszolgáltatás nélkül jut, ugyanis ehhez egy olyan mértékű havidíjat kell megfizetnie, amely magasabb, mint a T-Com más, egyéni előfizetőknek kínált díjcsomagjainak a havidíja.

A reklámok másik fontos üzenete az volt, hogy a Favorit díjcsomagok napi 18 óra ingyen beszélgetést tartalmaznak, a fogyasztók számára ugyanakkor a reklám-üzenethez képest korlátot jelentett az, hogy ez az „ingyenesség” a beszélgetések 60. percéig, összesen havi 100 óra erejéig érvényes, azaz nem garantált, hogy a fogyasztó minden nap igénybe tudja venni a 18 óra „ingyenes lehetőséget”.

A reklámok egy része arról sem adott tájékoztatást, hogy a reklámban hangsúlyozott kedvező szolgáltatás kizárólag a T-Com hálózatában kezdeményezett hívások esetén áll fenn, más hívásirányok vonatkozásában nem.

A reklámok azon állítása sem volt helytálló, amely szerint a Favorit díjcsomagok esetén „rövidebb a csúcsidő”, mivel ez a kijelentés kizárólag a kedvezményezett hívásirányokba igaz. A Versenytanács

megállapította továbbá, hogy a T-Com nem a versenyjogi követelményeknek megfelelően hasonlította össze a Favorit díjcsomagokat más telefonszolgáltatók szolgáltatásaival.

Az eljáró versenytanács a fentiek alapján megállapította, a T-Com 2005. júniustól decemberig a Favorit és a Favorit Plusz díjcsomagok kapcsán folytatott reklámkampányában a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsított, s ezért 150 millió forint versenyfelügyeleti bírság megfizetésére kötelezte a vállalkozást.

II. Tényleg az összes fogorvos ezt ajánlja? – a Colgate-Palmolive ügy²

A Colgate-Palmolive Magyarország Kft.-vel (a továbbiakban: Colgate-Palmolive) szembeni versenyfelügyeleti eljárás – melynek eredményeként a GVH Versenytanácsa 257 millió Ft bírságot szabott ki a Colgate-Palmolive-ra – kiindulópontját a vállalkozásnak az a széles körű televíziós reklámkampánya képezte, melyben a Colgate Total nevű fogkrémjét népszerűsítette. A versenyfelügyeleti eljárásban a Versenytanácsnak – többek kö-

² Vj-148/2005 sz. versenyfelügyeleti eljárás

A Versenytanács döntései

zött – az alábbi, reklámok keretében elhangzó állítások megtévesztő jellegéről kellett döntenie.

1. A „Colgate Total. A fogorvosokválasztása.”, illetve a „Colgate Total. A fogorvosom választása.” állítások Versenytanács szerint a mindennapi értelemben azt jelentik, hogy a fogorvosok többsége a Colgate Total fogkrémet választja. Az iménti állításokkal szemben még a Colgate-Palmolive által készített felmérések is merőben mást tükröztek. A felmérések szerint ugyanis a fogorvosok csak kb. 1/6-a ajánlja a Colgate Total fogkrémet pacienseinek, illetve kb. negyede használ maga is a Colgate Total fogkrémet. Mivel ebből az következik, hogy kb. 5/6-uk más fogkrémet ajánl, és kb. háromnegyedük más fogkrémet használ, ezért a fenti állítások alkalmasak lehettek a fogyasztók megtévesztésére.

2. „A magyar fogorvosok által leggyakrabban használt és ajánlott fogkrém” állítás vonatkozásában a Versenytanácsnak elemeznie kellett a Colgate-Palmolive által készített felmérést, illetve a felméréstől függetlenül magát az állítást. Az eljárás során megállapítást nyert, hogy e megállapítás is alkalmas a fogyasztók megtévesztésére, hiszen azt a nem bizonyított képzetet kelti a fogyasztókban, hogy a szakértelemmel rendelkező fogyasztók – vagyis a fogorvosok – többsége a Colgate Total termékeket használja, így e termékek vélhetően jobbak, mint a piacon jelenlévő többi termék.

3. A Colgate-Palmolive reklámjai olyan elsőbbségi állításokat tartalmazták, mint pl. „Nincs még egy olyan fogkrém, amely jobb védelmet nyújtana”, vagy „Csak a Colgate Total szabadalmazott formulája segít leküzdeni a szájban fellelhető mind a 12 problémát és véd 12 órán át.” Mivel ezeket a – felsőfokú jelzőket tartalmazó – állításokat az eljárás során a Colgate-Palmolive nem tudta hitelt érdemlően, objektív módon bizonyítani, magatartása a versenytörvénybe ütközőnek minősült.

4. A „Szinte hihetetlen, de pár hónap múlva nem csak fehérebbek de egészségesebbek is lettek a fogaim” állítás a Versenytanács szerint azzal a következménnyel jár, hogy a Colgate-Palmolive terápiás (helyreállító) hatással ruhazza fel kozmetikai termékét. A határozat rámutat arra, hogy ezen állítás azért nem valós – s téveszti meg ezáltal a fogyasztókat –, mert a fogkrém használatától nem lesznek egészségesebbek a fogak (a már meglévő szuvasodás nem múlik el, és egyáltalán nem is csökken, sőt még a lyukak növeke-

dését sem lehet megállítani vagy lassítani pusztán fogmosással). A fogkefe és a fogkrém együttes használata az egészséges fogak egészségének megőrzését szolgálja, és nem a rossz fogak egészségének helyreállítását – tekintettel arra, hogy ez utóbbit a fogorvos végzi speciális orvosi eszközökkel és szerekkel.

III. Tényleg ingyenes hitel? – az Elektro Computer ügy³

A GVH Versenytanácsának gyakorlata szerint a nyereség és vagyonszerzés céljából gazdasági tevékenységet folytató vállalkozással szemben általános követelményként fogalmazódik meg, hogy a fogyasztóknak szóló tájékoztatása igaz és pontos legyen. A versenyhelyzetben levő vállalkozással szemben fokozottan elvárható, hogy a vevőcsalagotó információk valóságosak és tényszerűek legyenek.

³ Vj-154/2005 sz. versenyfelügyeleti eljárás.

Ennek fényében az eljáró versenytanács határozatában megállapította, hogy az Elektro Computer, a Budapest Bank, a Magyar Cetelem Bank és a Credigen Bank a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására alkalmas magatartást tanúsított, amikor a 2005. júniustól októberig terjedő időszakra szólóan érvényes, az Interneten is közzétett Elektro Pont reklámújságok által a fogyasztók arról kaptak tájékoztatást, hogy az Elektro Pont üzletekben a reklámújságok érvényességi időtartama alatt ingyen hitel igénybevételével vásárolhatnak meg minden, azokban forgalmazott terméket. Ez azért nem volt a valóságnak megfelelő, s ezáltal a fogyasztót megtévesztő, mert egyrészt a bankok az Elektro Pont üzletek vonatkozásában az általuk rendelkezésre bocsátott ingyen hitelek korlátozták, másrészt az ingyen hitel csak a bankok által meghatározott, konstrukcióként eltérő mértékű összeghatárok között volt igénybe vehető. A reklámtörvény szabályai alapján az Elektro Computer mellett a három bank is reklámozónak minősült, s így a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolásáért őket is felelősség terhelte.

Megállapítást nyert az is, hogy az Elektro Computer akkor is a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására alkalmas magatartást tanúsított, amikor a 2005. október egyes időszakaival vonatkozó, az Interneten is közzétett reklámújságokban arról tájékoztatta a fogyasztókat, hogy a fogyasztók az Elektro Pont üzletekben a reklámújságok érvényességi időtartama alatt egy akció keretében ingyen hitel igénybevételével vásárolhatnak egyes termékeket, ugyanakkor az ingyen hitel nyújtásával kapcsolatban az „akciós jelleg” nem állt fenn.

A Versenytanács megállapította továbbá, hogy az Elektro Computer és a Magyar Cetelem Bank a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására alkalmas magatartást tanúsított, amikor a 2005. július és szeptember között közzétett óriásplakátokon arról tájékoztatták a fogyasztókat, hogy valamennyi Elektro Pont üzletben egyes Electrolux termékek 0% THM-es, a Cetelem által nyújtott ingyen hitellel vásárolhatók meg, miközben ebben az esetben is érvényesült az ingyen hitelhez jutás korlátozott volta.

A vállalkozásokra jogsértő magatartásukért a Versenytanács a következő versenyfelügyeleti bírságokat szabta ki: Elektro Computer (105 millió Ft), Budapest Bank (36 millió Ft), Credigen Bank (2 millió Ft), Magyar Cetelem Bank (25 millió Ft).

IV. A GVH bírságolási gyakorlata

A fenti ügyek kapcsán érdemes megfontolni, hogy a T-Com, a Colgate-Palmolive és az Elektro Computer ügyekben a GVH Versenytanácsa által kiszabott magas bírságok egy új bírságolási trend kezdetét jelezheti-e? Néhány határozat alapján kiforrott jogalkalmazási gyakorlatról ugyan talán még nem beszélhetünk, azonban érdemes közelebbről is szemügyre venni azokat a szempontokat, amelyeket a GVH Versenytanácsa a határozataiban érvényre juttat. A GVH súlyosító körülményként veszi például figyelembe az ismétlődő jogsértést. Ismétlődő jogsértésről abban az esetben beszélhetünk, ha az eljárás alá vont vállalkozás (vagy jogelődje, illetve a tőle nem független, hasonló tevékenységű vállalkozás) korábbi időszakban, az eljárást megelőzően valósított meg azonos jellegű, vagyis fogyasztói döntéseket tisztességtelenül befolyásoló cselekményt. Ily módon a jövőben egy visszaeső vállalkozás számíthat arra, hogy akár többszörös versenyfelügyeleti bírságot kell fizetnie az ismételt jogsértéséért. Ez történt például az Elektro Computer ügyben, amelyben súlyosító körülményként merült fel, hogy az elmúlt években a GVH Versenytanácsa három vállalkozással kapcsolatban (az Elektro Computer és a Budapest Bank esetében három alkalommal, a Magyar Cetelem Bank esetében pedig egy ízben⁴) már megállapította, hogy a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására alkalmas magatartást tanúsítottak. Ily módon az Elektro Computer és a Budapest Bank bírságát az eljáró versenytanács – a három korábbi és a jelenlegi jogsértés miatt – négyvel szorozta. A Colgate-Palmolive ügyben kiszabott 257 millió Ft összegű versenyfelügyeleti bírság kiszabásánál a versenytanács – mivel a bírság többszörözése nem muttakozott szükségesnek a visszatartó erő kifejtéséhez – a felróhatóság körében értékelte súlyosító körülményként, hogy az eljárás alá vont vállalkozást hasonló jellegű magatartása miatt már marasztalta.⁵ A T-Com ügyben pedig az minősült a bírság összegét növelő tényezőnek, hogy a T-Com

azt követően is tanúsította jogsértő magatartását, hogy a Favorit és Favorit Plusz reklámkampány elején kézhez vette a GVH Versenytanácsának vele szemben, a Teleperc reklámjai kapcsán korábban meghozott elmarasztaló határozatát,⁶ amely egyértelműen ismertette vele a vállalkozások fogyasztóknak szóló, reklámok útján megvalósuló tájékoztatása versenyjogi értékelése során érvényre juttatott szempontokat.

Az ismételt jogsértésen kívül a bírság összegének meghatározásakor a GVH több más tényezőt is figyelembe vesz. Az áru jellege (bizalmi, tapasztalati, stb.), a jogsértő vál-

lalkozás piaci részesedése, az érintett fogyasztók köre, a jogsértés által elért előny szintén olyan szempontok, melyeket a GVH értékelhet. Ezenkívül a reklámra költött összeg is releváns: a racionális üzletpolitikát folytató vállalkozások ugyanis – a jövőben remélt forgalomnövekményből adódóan – vissza szeretnék nyerni a reklámba fektetett pénzt. Megjegyzendő mindenestre, hogy a bírság felső összege annak a vállalkozáscsoportnak az előző üzleti évben elért nettó árbevételének 10%-a lehet, amelyhez a vállalkozás tartozik. Belegondolhatunk azonban, hogy ez az összeg egy több milliárdos árbevételű cég esetében akár százmilliókra rúghat.

⁶ Vj-32/2005.

BASSOLA BÁLINT

Egy nemzetközi kartell Magyarországon

A 2005-ös évben egy újabb – piacfelosztó – kartell került feltárásra a Gazdasági Versenyhivatal által. Az eljárás megindítására az engedékenységi politika alkalmazásával került sor, amelynek során a nemzetközi kartell egyik szereplője vállalta, hogy eleget tesz a GVH Közleményében foglaltaknak és segíti a GVH munkáját a kartell részletes feltárásában. Ennek keretében számos olyan kulcsfontosságú információ jutott a hivatal birtokába, amelynek segítségével fel lehetett deríteni a vállalkozások közötti versenykorlátozó megállapodást.

A kartell résztvevői az ún. GIS-rendszerek (gas insulated switchgear) piacán fejtették ki a kifogásolt magatartásukat. Ezen rendszerek a villamos energia elosztása, kapcsolása és mérése során játszanak szerepet. A nemzetközi kartell tagjai egyrészt kötöttek egy nemzetközi kartellmegállapodást, amely a gyakorlatban az egész világra kiterjedt, továbbá annak európai tagjai egy kiegészítő megállapodást is elfogadtak. A kartell az 1988-as megalapításától fogva folyamatosan működött egészen 2004 áprilisáig. A kartell résztvevői az európai piac jelentős szereplőinek tekinthetők. Az ügy érdekessége volt, hogy a nemzetközi megállapodást az Európai Bizottság is párhuz-

mosan vizsgálta, azonban ez a vizsgálat Magyarország területére nem terjedt ki.

A vállalkozások egymás között felosztották a piacot, és a megállapodás kiterjedt a piac európai és a japán résztvevői közötti megosztásának arányára, az európai együttes részesedés európai vállalkozások közötti megosztásának arányaira, valamint arra a mechanizmusra, amelynek értelmében a konkrét projektek a megcélzott piaci részesedési arányok elérése érdekében a résztvevők között elosztásra kerültek. A vállalkozások képviselői rendszeresen találkoztak egymással és informálták egymást a projektekről és az elosztás során a konkrét ajánlati árak is meghatározásra kerültek. A kartell elé 1991 és 2004 között 13 magyarországi projekt került.

A vizsgálat során a Versenytanács a hatás szempontjából különbséget tett aszerint, hogy a felosztott és a kartell tagjai által megpályázott projektek végül kifizetésre kerültek-e, illetve megvalósításra kerültek-e.

A kartell tagjai közül az engedékenységi politikát kihasználó vállalkozás 396 millió forint bírságot kapott volna, amelyet azonban elengedett a Versenytanács az engedékenységi politikáról szóló közleményben foglalt teljesülése miatt.

Bírságok	
Areva T&D Holding S.A és Areva T&D S.A.	23 000 000 Ft
Siemens AG	80 000 000 Ft
VA Tech T&D G.m.b.H.	159 000 000 Ft
Alstom Holding S.A.	440 000 000 Ft

⁴ Az Elektro Computerrel szemben fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolása miatt a GVH Versenytanácsa a következő ügyekben állapított meg jogsértést: Vj-78/2002., Vj-110/2004. és Vj-70/2005. számú versenyfelügyeleti eljárások. Az Budapest Bankot a GVH Versenytanácsa – szintén fogyasztók megtévesztése miatt – a következő versenyfelügyeleti eljárásokban marasztalta el: Vj-170/1999., Vj-65/2003. és Vj-62/2005. számú ügyek. A GVH Versenytanácsa a Magyar Cetelem Bank magatartását korábban a Vj-149/2002. sz. versenyfelügyeleti eljárásban minősítette jogellenesnek.

⁵ A Vj-81/1994 sz. versenyfelügyeleti eljárásban a GVH már vizsgálta Colgate-Palmolive fogkrém reklámjait, termékismertetőit és megállapította, hogy azokban az egészségre gyakorolt hatás vonatkozásában megtévesztésre alkalmas állításokat tettek.

A Versenytanács döntései

Gyógyír

A Gazdasági Versenyhivatal évente több versenyfelügyeleti eljárást indít azért, mert egy kizárólag élelmiszerként forgalomba hozható termékről annak gyógyhatást tulajdonító tájékoztatás jelenik meg. A Versenytanács az elmúlt időszakban is több ilyen ügyben is hozott határozatot (Vj-105/2005., Vj-107/2005., Vj-160/2005.).

A Life Crystals Kft. esetében a Versenytanács megállapította, a vállalkozás 2004-ben és 2005 első felében közzétett írott és elektronikus reklámjaiban az „Életkristály” elnevezésű termék gyógyhatásának állításával fogyasztómeztévesztésre alkalmas magatartást tanúsított. A Versenytanács a magatartás folytatását megtiltotta, 5 millió forint bírságot szabott ki, s kötelezte az eljárás alá vontat, hogy a határozat kézhezvételétől számított 60 napon belül tegye közzé az „Elixír”, a „Természetgyógyász”, a „Patika Magazin”, az „Excalibur” és a „Patikatükör” című lapokban a határozat jogsértés megállapítását tartalmazó részét. Ez utóbbit arra figyelemmel rendelte el a Versenytanács, hogy az 1990-es évekre visszanyúlóan a piacon elterjedt lehet az „Életkristály” termék gyógyhatásának hamis látszata, s ennek ellensúlyozására szükségesnek mutatkozott néhány egészséggel foglalkozó lapban helyreigazító nyilatkozat közzététele.

A másik ügyben érintett Chrystal Institute Kft. „Flavin” gyümölcskivonat termékeinek az előállítását a Fodor József Országos Közegészségügyi Központ Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézete engedélyezte és vette nyilvántartásba. Ezek a termékek étrendkiegészítőként hozhatók forgalomba. A Versenytanács korábban már folytatott eljárást a vállalkozással szemben, a Vj-1/2002. számú ügyben megállapítva, a vállalkozás a fogyasztók meztévesztésére alkalmas magatartást tanúsított a „Nap kristály Flavin 7” elnevezésű terméke értékesítése során azzal, hogy a fogyasztók részére a termékkel kapcsolatban – az ezt alátámasztó hatósági eljárások lefolytatása és a szükséges engedélyek megléte nélkül – az emberi egészséget megőrző és az emberi egészséget helyreállító hatást tu-

lajdonító tájékoztatást adott, illetve azt sugalmazta, hogy a terméket több kórház, klinika hivatalosan elfogadta és a betegek kezelésében intézményesen alkalmazza.

A másik eljárás alá vont, a termékek értékesítésével nem foglalkozó, a Chrystal Institute Kft. többségi tulajdonában lévő Flavin 7 Kft. reklámtevékenységet végez, találkozokat, bemutatókat készít elő és bonyolít, reklámokat, médiaanyagokat jelentet meg. Ennek keretében 2005. március 27-én egész oldalas reklámot tett közzé két újságban, abban gyógyhatást tulajdonítva a „Flavin” termékeknek.

A Versenytanács határozatában kiemelte, a korábban már marasztalt gyártó, forgalmazó Chrystal Institute Kft. fokozottan lehetett tisztában a versenyjogi tilalmakkal, s felelősségét nem háríthatja át a többségi tulajdonában lévő másik vállalkozásra, függetlenül attól, hogy melyikük határozta meg a reklámozás kifogásolt tartalmát, mert az állítások az ő gyártói, forgalmazói érdekét szolgálták, amelyet a reklámtörvény a reklámozói minősítéssel és a reklámozó felelősségével fejez ki. Reklámozónak minősült ugyanakkor a Flavin 7 Kft. is, ezt el is ismerte, illetve a „Flavin” termékek marketingjére szakosodott vállalkozás tevékenységének sikere kölcsönhatásban van a termékértékesítéssel.

A Versenytanács megállapította, hogy 2005. március 27-én az eljárás alá vont vállalkozások a Flavin termékek gyógyhatásának állításával fogyasztó meztévesztésre alkalmas magatartást tanúsítottak. A Versenytanács a Chrystal Institute Kft.-t 10 millió forint bírság megfizetésére kötelezte, a bírság összegének meghatározásánál súlyosítónak véve figyelembe az ismételt marasztalását. A Flavin 7 Kft.-vel szemben nem került sor bírság kiszabására, egyebek között a 2004. évi nettó árbevételének csekély, 3 millió forintot alig meghaladó összege miatt.

Az Ökonet-Európa Kft. ügyében azért került jogsértés megállapításra, mert a vállalkozás tizenhárom, általa forgalmazott terméknek tulajdonított gyógyhatást. A Versenytanács a jogsértő magatartás további folytatását megtiltotta, 20 millió forint bírságot szabott ki, s arra kötelezte a céget, hogy az általa megbízott kereskedelmi ügynökök körében közzétegye a GVH Versenytanácsa határozatának jogsértést megállapító részét.

A Versenytanács az ügyekben aláhúzta, a fogyasztók meztévesztésére alkalmas magatartások tilalmára vonatkozó versenytörvényi előírásnak az a rendeltetése, hogy annak a fogyasztói döntésnek a sza-

badságát védje, amely szükségképpen kíséri a fogyasztók áruválasztását. Ez a döntés piaci léptékben is befolyásolható, nem tilalmazott magatartás, de versenyjogellenessé válik, ha tisztességtelensége megállapítható, mert a vásárlói kedvet fogyasztómeztévesztésre alkalmas magatartással kelti vagy fokozza, s így a fogyasztói érdeksérelem a fogyasztók versenytársaktól való jogellenes elvonásának lehetősége miatt a versenytársak jogszerűtlen hátrányát is okozhatja. A fogyasztók számára nyújtott tájékoztatás elbírálása kapcsán a Gazdasági Versenyhivatalnak az egészséggel kapcsolatos tájékoztatási ügyekben folytatott, bíróilag is jóváhagyott gyakorlata szerint a versenytörvény (annak 9. §-a) alapján értelmezhető tájékoztatástartalma összevetésre kerül az alapul szolgáló engedélytartalommal, miután nem a Gazdasági Versenyhivatal, hanem az Országos Gyógyszerészeti Intézet és a Fodor József Országos Közegészségügyi Központ Országos Élelmezés- és Táplálkozástudományi Intézetének hatáskörébe tartozó hatósági eljárásban vizsgálható egy-egy termék minősítése, összetevői, alkalmazása. Az élelmiszerek (és nem a gyógyszerek vagy gyógyszernek nem minősülő gyógyhatású termékek) kategóriájába tartozó étrendkiegészítőkről adott tájékoztatás esetén figyelembe veendő, hogy a jogszabályi korlátok folytán a terméknepszerűsítés nem tartalmazhat többet, mint hogy utalhat az étrendből hiányzó nutritív anyagok pótlására, avagy a hagyományos étrend kiegészítését szolgáló olyan élelmiszere, amely koncentráltan tartalmaz tápanyagokat, élettani hatással rendelkező anyagokat, így betegségmegelőző, gyógyító hatást nem lehet tulajdonítani a terméknek.

Amint azt a Versenytanács már a Vj-48/2004. számú versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozatában is leszögezte, a termékforgalmazás szabályainak megsértését több szempontból lehet értékelni: egyrészt a GVH hatáskörébe nem tartozóan, önmagában az engedélyezésre vonatkozó szabályok megszegésén keresztül sérülhet a fogyasztóvédelmi törvény, s fogyasztóvédelmi eljárást vonhat maga után a minőségvédelem jegyében, másrészt egy vállalkozás versenyfelügyeleti eljárásban is marasztalható, ha az engedélyezésre, bejelentésre stb. vonatkozó más jogszabály megsértése egyúttal vagy a más jogszabály megsértésétől függetlenül is a versenytörvénybe ütköző, mert alkalmas a fogyasztók meztévesztésére.

Gázmérőóra-átírási díj

A Gazdasági Versenyhivatal eljáró versenytanácsa megszüntette a Fővárosi Gázművek Rt.-vel szembeni, a fogyasztóváltáshoz kapcsolódó gázmérőóra átíráásért felszámított díjat vizsgáló eljárást.

Az eljárásra alapot az adott, hogy a Fővárosi Gázművek 2004 februárjától jelentős mértékben: háztartási gázmérők esetében közel tizenötszörösére, nem háztartási fogyasztóknál több mint duplájára emelte az ekkor fizetendő díjat.

A szolgáltató lépését azzal indokolta, hogy 2004-től tulajdonosváltás esetére a jogszabály kifejezetten előírta a helyszíni ellenőrzés megtartását. A jogszabály ugyanakkor elmulasztotta rendezni a díjfizetés kérdését. A Főgáz Rt. úgy értelmezte a jogi rendelkezéseket, hogy mivel az kifejezetten nem rendelkezett a térítésmentességről, a részéről nyilvánvalóan megnövekedett költségeket jogosult átírítani a szolgáltatást igénybe vevő fogyasztókra. A díjszabást is tartalmazó Üz-

letszabályzatot egyébként a MEH hatósági eljárás keretében jóváhagyta, az attól fogva kötelezőnek érezte magára nézve.

A Versenytanács szerint az erőfölény megléte nem kétséges, mivel a fogyasztók a mérőórához kapcsolódó szolgáltatásokat mástól, mint a Fővárosi Gázzolgáltató, nem tudják igénybe venni. Visszaélés azonban nem volt megállapítható. A Versenytanács álláspontja szerint minden piaci szereplőnek jogában áll eldönteni, hogy az általa nyújtott szolgáltatásért kér-e közvetlenül díjat, vagy a felmerülő költségeket más módon fedezi. Ez egy olyan üzletpolitikai döntés, melyet versenyjogi eszközökkel korlátozni nem lehet. Az állam az, aki megfelelő jogszabályokkal előírhatja, hogy bizonyos szolgáltatás térítésmentes legyen, de nyilván ilyenkor is gondoskodni kell a felmerülő költségek valamilyen módon való megtérítéséről (pl. gázár felülvizsgálata). Különösen igaz ez a tétel, ha a szolgáltatás nyújtását nem a vállalkozó egyoldalúan határozza el, hanem azt az állam írja elő kötelezettségül – a jogszabályokból pontosan ki nem olvasható érdekek védelme céljából.

Az eljárás kiterjesztését a díj nagyságának vizsgálatára az eljárás alá vont által beadott számításokra tekintettel nem látta indokoltnak a Versenytanács. Egyrészt e számítások ugyanis azt mutatták, hogy a helyszíni ellenőrzéskor kért díj arányos a felmerülő költségekkel. Másrészt, időközben hatályba lépett a problémát kezelő törvénymódosítás, így nyomós közérdek sem indokolta – a szakmai ismeretekkel rendelkező MEH által is roppant nehéznek és kétséges kimenetelűnek tartott – részletes költségelemzést.

Elkésett kérelem

A Versenytanács engedélyezte, hogy a Siemens Rt. megszerezze a Moeller Electric Kereskedelmi Kft. tokozott sínrendszerek üzletágát. A kérelmező vállalkozás az összefonódás engedélyezési eljárás alapjául szolgáló szerződés megkötését követően 104 napos késedelemmel nyújtotta be a kérelmet a Gazdasági Versenyhivatalhoz. Ezzel kapcsolatban előadta, hogy a határidő lejártá után nem sokkal átutalta az eljárási díjat és határozott törekvése volt a kérelem időbeni benyújtása, azonban a külföldi közvetlen résztvevők nehézkes és hosszadalmas adatszolgáltatása és a nagyszámú magyarországi érintett résztvevő adatainak beszerzése körüli nehézségek játszottak szerepet a kérelem késedelmes benyújtásában.

A Versenytanács hangsúlyozta azonban, hogy ezek az indokok nem mentesítik a vállalkozást a határidő betartása alól, továbbá a vállalkozás számos, a GVH által lefolytatott összefonódás engedélyezési eljárásnak volt alanya kérelmezőként, ezért a jogszabály megfelelő alkalmazásának elvárhatósági mércéje fennáll. Az, hogy a vállalkozás a kérelem benyújtását jóval megelőzően befizette az eljárási díjat, nem mentesíti. Ez csak arra utal, hogy tisztában volt a törvényi kötelezettségének teljesítésére megszabott határidővel, amely alól halasztást nem kért, azt a GVH-nak nem indokolta. Mentő körülményként lehetett értékelni azt, hogy önként nyújtotta be a vállalkozás a kérelmet, nem volt szükség eljárás indítására a késedelem miatt vele szemben.

A GVH abban érdekelt, hogy az engedélyköteles összefonódások versenyfelügyeleti ellenőrzése minél előbb megtörténjen. Ennek megfelelően 2 600 000 forint versenyfelügyeleti bírságot szabott ki.

A Fővárosi Bíróság helybenhagyta a GVH autópálya-építő kartellügyben hozott határozatát

A Fővárosi Bíróság 2006. január 23-án kihirdetett ítéletében – a felperesek keresetének elutasításával – helybenhagyta a GVH 2004 júliusában hozott határozatát mind a jogalap, mind pedig a kiszabott bírság összege tekintetében.

A GVH határozatának előzményeihez tartozik, hogy 2003. február 18-án hivatalból versenyfelügyeleti eljárást indított annak megállapítására, hogy a Nemzeti Autópálya Rt. (NA) 2002. augusztusában (az M7 balatonszárszói, az M7–M70 Becsehely–Letenye, és az M3 görbeházai szakaszra) kiírt nyílt, előminősítéses közbeszerzés során az említett vállalatok összejátszottak-e. Az eljárást később kiterjesztette a 2002 júliusban kiírt, majd eredménytelennek nyilvánított ugyanezen szakaszokra vonatkozó meghívásos pályázatra is. Az Versenytanács a rendelkezésre álló iratok, nyilatkozatok és egyéb bizonyítékok alapján megállapította, cégek előzetesen felosztották egymás között, hogy melyik pályázó melyik autópálya-szakasz kivitelezését szerzi meg, illetve, hogy a fővállalkozó melyik vállalkozást fogja alvállalkozóként bevonni az összesen 59,91 kilométeres, bruttó 160 milliárd forintos építkezés során.

Az áregyeztetésben és a piacfelosztásban megnyilvánuló akarat egyezség az eredménytelenül nyilvánítás után fennmaradt a megismételt pályázat során is.

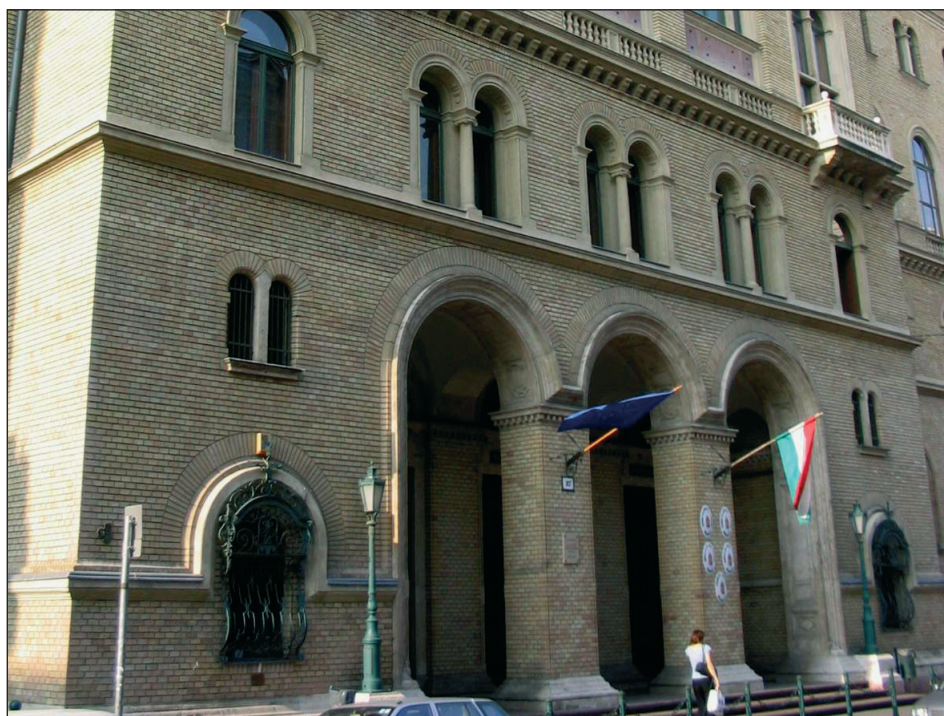
A GVH 2004. július 23-i határozatában megállapította, hogy a Nemzeti Autópálya Rt. által 2002 júliusában, illetve augusz-

tusában kiírt közbeszerzési pályázatokon részt vevő vállalkozások – a Betonút Rt., a DEBMÚT Rt., az EGÚT Rt., a Hídépítő Rt. és a Strabag Rt. – a versenytörvénybe ütköző megállapodást kötöttek. Az öt vállalkozásra a GVH által kiszabott bírságok teljes összege 7,043 milliárd forint volt.

A GVH határozata ellen a megbírságot vállalkozások a Fővárosi Bírósághoz fordultak, elsődlegesen a GVH határozatának megváltoztatását, így az eljárás jogsértő magatartás hiányában történő megszüntetését, másodlagosan a GVH határozatának hatályon kívül helyezését, illetve harmadlagosan a bírság elengedését vagy mérséklését kérelmezve.

Az érintett cégek a bírság befizetésének felfüggesztésére is kérelmet nyújtottak be a bírósághoz, melyet a Fővárosi Bíróság 2005. december 8-án elutasított. A kiszabott bírságot (Betonút Rt. – 2 212 000 000 Ft, DEBMÚT Rt. – 496 000 000 Ft, EGÚT Rt. – 496 000 000 Ft, Hídépítő Rt. – 1 371 000 000 Ft, Strabag Rt. – 2 468 000 000 Ft) a vállalkozások 2005 decemberében, illetve 2006 januárjában befizették.

A 2006. január 23-i tárgyaláson hozott ítéletében a Fővárosi Bíróság elutasította az öt útépítő vállalkozás keresetét. Az ítélet nem jogerős.

A Fővárosi Bíróság helybenhagyta a GVH Magyar Posta Rt. ellen fogyasztók megtévesztése miatt hozott határozatát

A Fővárosi Bíróság ítéletében helybenhagyta a GVH 2005. márciusában hozott határozatát (VJ-148/2004) mind a jogalap, mind pedig a kiszabott bírság összege tekintetében.

A Versenytanács határozatában megállapította, hogy alkalmas volt a fogyasztói döntések gazdasági versenyben történő tisztességtelen befolyásolására a Magyar Posta Rt. magatartása, nevezetesen az, amikor 2004. márciusában az elsőbbségi levél piacra történő bevezetések szórólapokon, újságokban, DM levelekben, és az interneten közreadott tájékoztatásokban valótlanul állította, hogy az elsőbbségi levél a továbbítás minden szakaszában elsőbbséget élvez, és szórólapjain és újsághirdetéseiben valótlanul állította, hogy a nevezett postai küldemények már a következő munkanapon kézbesítésre kerülnek, sértve ezzel a versenytörvény vonatkozó rendelkezéseit. Mivel az elsőbbségi levél postai szolgáltatás esetében a szolgáltatás lényeges tulajdonsága a gyorsaság, így ezen valótlan állítások alkalmasak voltak a fogyasztók tisztességtelen befolyásolására.

A Versenytanács a jogsértés megállapítása mellett bírság kiszabását is indokoltan tartotta. A bírság összegének megállapítása során a Versenytanács figyelemmel volt egyebek mellett arra is, hogy megítélése szerint a potenciális verseny nehezíti a Magyar Posta Rt. magatartása, ugyanis a piacra való belépés korlátait erősítheti egy olyan értéknövelt szolgáltatás (mint amilyen az elsőbbségi levél is), amelynek lényeges tulajdonságairól a fogyasztók nem valós képet alakítanak ki. Mindez különös súllyal esik latba, hiszen a szomszédos piacokon (postai levél- és csomagszolgáltatások alapszintje) eleve monopol pozíciókkal bír a Magyar Posta Rt., s ekként a piacra lépési korlát eleve nagy, így minden további potenciális versenyt nehezítő lépés a bírság kiszabás körében értékelhető körülmény. A GVH 5 millió forintban állapította meg a Magyar Posta Rt. által fizetendő bírság összegét, figyelembe véve azt is, hogy a jogsértő magatartás időtartama a szórólapos tájékoztatás sajátos jellegéből adódóan elhú-

zódo jellegű, és a kifogásolt tájékoztatással a fogyasztók széles körét érthette el.

A Magyar Posta Rt. bírósághoz fordult, és keresetében elsődlegesen kérte a határozat megváltoztatását akként, hogy jogsértés nem történt és ezért a bíróságot mellőzze, másodlagosan pedig kérte, hogy amennyiben részben a jogsértés megállna, akkor a bíróságot mellőzze, harmadlagosan pedig helyezze hatályon kívül határozatot és kötelezze a GVH-t új eljárásra azon az alapon, hogy a GVH a tényállást nem kellően tisztázta, ekként a tévesen megállapított tényállásból téves következtetést vont le.

A bíróság elutasította a Magyar Posta Rt. keresetét. A bíróság megállapította, hogy a GVH kellően bizonyította az általa

megállapított tényállás helytállóságát, ezért határozata jogszerű, valamint megfelelően mérlegelte a bírság kiszabásának szempontjait, és ennek megfelelő összegben határozta meg annak mértékét.

Vadászkartell: a bírságelfüggesztés kérdése

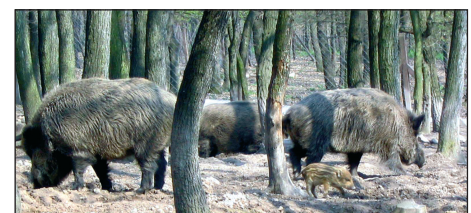
A Fővárosi Ítéletábla megváltoztatta az elsőfokú bíróság döntését, melyben a bíróság a Vadászszervező Kft. kérelmére a GVH határozatának végrehajtását felfüggesztette.

A GVH azért marasztalta el a fent nevezett Kft.-t, mert azt állapította meg, hogy a többi vizsgálat alá vont vállalkozással a versenykorlátozó megállapodás tilalmába ütköző magatartást tanúsított. A Kft. a határozat felülvizsgálatára irányuló keresetével együtt kérte a végrehajtás felfüggesztését is. Érvelése szerint a GVH által megadott 30 napos határidő alatt képtelen megfizetni a 700 000 Ft-ban megállapított bírság összegét, végrehajtás esetén pedig pénzügyi fedezet hiányában nem tudja előkészíteni a tárgyévre tervezett munkáit, és finanszírozni működési költségeit, valamint bérfizetési problémái is keletkeznek.

Az elsőfokú bíróság a határozat végrehajtását felfüggesztette. Indokolása szerint a felek között mind a tényállás, mind a jogalap tekintetében vita van, mely vita csak a peres eljárás lefolytatásával zárható le, mely per a Kft. javára is eldőlhethet, ezért,

valamint arra való tekintettel, hogy a kirott bírság vélelmezhetőleg súlyos hátrányt jelentene a felperesre, méltányosságból felfüggesztette a végrehajtást.

A Fővárosi Ítéletábla a GVH fellebbezését megalapozottnak ítélte. A Fővárosi Ítéletábla megállapította, hogy a Kft. nem igazolta a Legfelsőbb Bíróság Közigazgatási Kollégiumának 14. számú állásfoglalásában foglalt fennállását, így a súlyos hátrányt előidéző következmények mielenlétét. A bírság összegére és a vállalkozás pénzügyi helyzetére való általános hivatkozás a kérelem teljesítését önmagában nem alapozza meg. Az elsőfokú bíróságnak az alaptalan, nem bizonyított kérelmet el kellett volna utasítania, ugyanis a közterhek, köztartozások megfizetéséről, annak felfüggesztéséről pusztán méltányossági alapon a bíróság nem dönthet.

Közbeszerzési jog – a közsféra versenyjoga

Az elmúlt év utolsó parlamenti munkanapján fogadta el az országgyűlés a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény módosított változatát. Az 1995-ben megjelent első közbeszerzési törvény óta – a kisebb kiigazításokat nem számítva – a sorban ez a harmadik, tartalmát tekintve jelentős változtatás, amire bár elsősorban a 2004-ben hatályba lépett új közbeszerzési direktívák hazai jogba való átültetése miatt volt szükség, ezt az alkalmat meg lehetett ragadni a túlszabályozás racionalitás irányába mutató csökkentésére is.

A közbeszerzés szabályozási kérdéseinek folyamatos finomodása során a címben kifejezett párhuzam* egyre inkább kiteljesedik, és tényleges értelmet nyer.

Kezdetben a versenyjog és a közbeszerzési jog közös alapelvei – a verseny tisztaságának védelme, az esélyegyenlőség és a diszkriminációmentesség biztosítása – voltak nyilvánvalóak.

Kézenfekvő volt a kétféle szabályozási terület kartelltilalom miatti kapcsolata, pontosabban az összefüggés és a jogorvoslatbeli hatásköri szétválasztás a Döntőbizottság, a Versenytanács, illetve a Bíróság között. Később azzal kellett szembeeselnünk, hogy a versenyjogi jogsértéseknek „másodlagos” jogkövetkezményei lehetnek a közbeszerzésben ajánlattevőként szereplő vállalkozásokra, és meg kellett találni azt az indokolható és jogos szintet, ami nem rontja a versenyjog kartell felderítési esélyeit. Aztán ki kellett találni valamit az ajánlattételi felhívásokra jelentkező ajánlattevők együttműködésének korlátában tartására, a többféle minőségben – fővállalkozóként, alvállalkozóként, konzorciumi tagként – való ajánlattétel megakadályozására, ezáltal csökkentve legalább az információs kartell veszélyét.

* A gondolat Dominique Braulttól, a francia Versenytanács egykori „rapporteur général”-jától származik.

Ismerős és evidens volt számunkra az az elv is, ahogyan a kizárólagos joggal rendelkező, közszolgáltató tevékenységet ellátó vállalkozások – az ivóvíz, a gázkitermelés és -szolgáltatás, a bányászat és az elektromosenergia termelés és szolgáltatás, a közlekedés, valamint a távközlési szektor területén – közbeszerzés alá tartoztak. Világos versenypolitikai összefüggés az a fejlemény is, hogy a felsorolt piacok némelyikének liberalizálása következtében, a verseny kiteljesedésével elérkezhet annak is az ideje, hogy az adott szektor kikerüljön a közbeszerzés alanyi hatálya alól és átkerüljön a tárgyi hatályba, mint versenyben beszerezhető közjóság. Ez történt meg a távközlési piacnyitás és az effektív verseny megteremtődésével egész Európában, így a távközlési szolgáltatók immár nem közbeszerzők, de az általuk nyújtott szolgáltatásokat a közpénzből gazdálkodó szervezetek csak versenyeztetés útján szerezhetik be a jövőben. Az a tény, hogy ez a fejlemény a GVH-ra is ró feladatot, csak a közbeszerzésekről szóló törvény módosításának előkészítési munkája során vált világossá.

Konkrétan a következőről van szó. A 2004/17/EK irányelv 30. cikke alapján az Európai Bizottság megállapíthatja, hogy egy adott tevékenységet valódi versenyfeltételek mellett folytatnak, és erről döntést hoz, akkor az érintett piacon működő szolgáltatóknak nem kell beszerzéseiket a közbeszerzés szigorú rendelkezései szerint bonyolítani. Ezt a szabályt rögzíti a módosított közbeszerzésekről szóló törvény 170. §-a.

A valódi versenyfeltételek meglétét természetesen igazolni kell, és ezzel kapcsolatban a Kbt. eljárási szabályokat állítja a 175/A., B., C. §-okban.

A 175/C. § (1) bekezdése szerint a Bizottság kivételezési határozatának meghozatalát a Gazdasági Versenyhivatal, illetőleg az ajánlatkérő kezdeményezheti – a Közbeszerzések Tanácsa egyidejű értesítése mellett – amennyiben úgy ítéli meg, hogy annak feltételei teljesülnek.

Amennyiben a GVH kezdeményezi a Bizottság eljárását, indokolással ellátott állásfoglalást küld és tájékoztatja a Bizottságot az érintett piac jellemzőiről, a helyettesítő szolgáltatásokról, az árakról, a piaci szereplőkről, a piacra való belépés feltételeit leíró jogszabályi rendelkezésekről, hatósági határozatokról és megállapodásokról.

Abban az esetben, ha az ajánlatkérő szervezet kezdeményezi a Bizottság eljárását (esetleg a Bizottság hivatalból), a Bizottság kérésére a GVH köteles tájékoztatást adni a piaci körülményekről.

Előfordulhat, hogy az érintett tevékenység vonatkozásában más hatóság is rendelkezik a verseny szempontjából releváns hatáskörrel, ilyenkor a GVH köteles beszerezni a másik hatóság szakmai véleményét. Egymástól eltérő szakmai álláspontok esetén a GVH-nak indokolnia kell saját kialakított véleményét, mielőtt azt a Bizottságnak elküldi.

Az új direktíva hatályba lépése óta az első kivételezési kezdeményezéssel kapcsolatos eljárás azt mutatta, hogy a Bizottság – határozata meghozatala előtt – a határozat tervezetét megküldi minden tagállamnak véleményezés céljából. Miután a GVH képviselteti magát a közbeszerzés szabályozásával foglalkozó EKTB-ben, értesültünk arról, hogy az Egyesült Királyság – hivatkozva az energiaszektorban megteremtett versenyfeltételekre és a piac hatékony működésére – az elektromos szektor szereplőit kívánja a közbeszerzés hatálya alól mentesíteni. A Bizottsági határozattervezetet tekintve többek között kifogásoltuk, hogy a versenypiac bemutatása nélkülözte az energiaárak elemzését, tehát annak igazolását, hogy a verseny kibontakozása jótékony hatást gyakorolt volna a hatékonyságra, és végső soron a fogyasztói árakra.

A direktíva rendelkezéseinek a Kbt.-be való átültetése nyomán a GVH is számolhat hasonló kezdeményezésekkel, melyek kezelése versenypártolási tevékenységünk új terepe lesz.

Ami a közbeszerzésekről szóló törvény túlszabályozottságától való elmozdulást illeti, az véleményünk szerint csak részben sikerült. A GVH – a nemzeti értékhatárok változatlansága mellett – ellenezte a kis értékű beszerzések szabályozásának fenntartását, mert azon a véleményen volt, hogy a versenyeztetéstől elvárható megtakarítás nem éri el azokat a társadalmi többletköltségeket, melyeket előidéz (a hirdetések közzététele, szakértői díjak, jogorvoslati eljárások növekedése). A probléma csak némileg enyhült azáltal, hogy a 2 millió Ft-os alsó küszöbszám 8 millió Ft-ra nőtt. Kétségtelen, hogy a nemzeti értékhatár alatti beszerzésekhez való hozzáférés biztosítása fontos a KKV-szektor számára, de a szabályozási küszöbszámok meghatározása körültekintő hatáselemzést kívánt volna meg, ami sajnálatos módon ezúttal is elmaradt.

MORVAYNÉ VÍGH KATALIN

Az elfogadott kereskedelmi törvény¹ új hatáskört adott a Gazdasági Versenyhivatalnak

A Parlament jóváhagyta az új kereskedelmi törvényt, mely az 1978-as belkereskedelmi törvényt váltja fel. A parlamenti vitát végigkísérve némileg megnyugodva állapíthatjuk meg, hogy a kereskedelmi tevékenység hazai szabályainak relatíve liberális jellege megmaradt még akkor is, ha összességében azt kell látnunk, hogy szabályozottabbá váltak ezek a piacok: a kiskereskedelmi üzletek működés-engedélyezésének normatív jellege megmaradt, nem kaptak korlátlan diszkrecionális beavatkozási jogköröket az állami szervezetek; ugyanakkor a nagyméretű kereskedelmi létesítmények engedélyezése költségesebbé válik, a vevői erővel rendelkező kereskedelmi vállalatok fokozott ellenőrzés alá kerülnek, miközben a kereskedelmi verseny intenzitását érdemben csökkentő beavatkozásokat sikerült elkerülni².

Az új törvény a kereskedelmi tevékenység gyakorlásának szabályait célozza lefedni, kivéve a külön törvény szerinti egészségügyi szolgáltatásokat.³

¹ 2005. évi CLXIV. törvény a kereskedelemről, mely 2006. június 1-jén lép hatályba.

² Bár a beszerzési ár alatti eladásokra lett új szabály, ez azonban csupán marginális esetekben biztosít beavatkozási lehetőséget az árversenybe.

³ Kérdés persze, hogy kinek jutna eszébe egy egészségügyi szolgáltatást kereskedelmi tevékenységnek tekinteni. Bizonyára ebben az esetben a gyógyszerek és gyógyászati segédeszközök kereskedelméről van szó, kérdés csak, hogy e termékek kereskedelme miért nem tartozik a kereskedelmi törvény hatálya alá is, amikor más – hasonlóan veszélyes, vagy sajátos – termékköröket (pl. növényvédő szer, gáz, villamos energia) expressis verbis nem vett ki a jogalkotó a törvény hatálya alól.

Minden bizonnyal számos probléma származik még abból, hogy az új törvény alapvetően a hatályon kívül helyezett belkereskedelmi törvény szellemiségét és terminológiáit (kis- és nagykereskedelem) élte tovább, miközben a gazdasági életben a kereskedelmi tevékenység vertikális fázisainak elkülönültsége közel sem olyan egyszerű sémák szerinti, mint a rendszerváltás előtti időkben:

- termelővállalatok tartanak fenn saját kiskereskedelmi hálózatokat (pl. járműkereskedelem, exkluzív termékek kereskedelme, márkaboltok),

- kereskedelmi vállalatok lépnek be sajátos termékpiacokra, versenytársává válva a beszállítóinak (pl. pékség az üzletben, saját márkás termékek a kereskedelmi hálózatokban),

- megszűnik a nagy- és kiskereskedelmi tevékenység szervezeti, értékesítési hely szerinti elkülönítése (C+C üzletek, kisméretű kiskereskedőket és egyéb szolgáltatókat, valamint végső fogyasztókat is kiszolgáló áruházak),

- egyre nagyobb részarányt tesz ki a termékek, szolgáltatások hagyományos üzlet nélküli értékesítése (pl. internetes, direkt mail eladások),

- bizonyos kiskereskedelmi piacszegmensekben eltűnik a nagykereskedelmi szint, mert a gyártók közvetlenül szállítanak a kiskereskedelemnek (pl. hipermarket láncok áruellátása),

- bizonyos helyzetekben megfordul az eladói-vevői viszony a beszállító és a termelő között (nem csak a termelő ad el terméket a kereskedőnek, hanem a kereskedő ad el külön szolgáltatásokat, külön díjak ellenében a termelőknek),

- bizonyos részkereskedelmi tevékenységek szervezetenként is szétválasztásra kerülnek (kereskedők hoznak létre közös vállalként beszerzési szövetségeket, vagy termelők hoznak létre értékesítési közös vállalatokat, amelyek vagy ügynökként, megbízottként a létrehozók kockázatára, vagy saját kockázatukra is kereskednek), stb.

Mára tehát a kereskedelmi tevékenység – még a végső fogyasztók felé irányuló eladások körében is, illetve az azt megelőző verti-

kális lépcsők közötti kereskedelmi kapcsolatok formáiban és módszereiben – olyannyira változatos megoldásokat mutat fel, hogy azokat nehéz belegyömöszölni az új törvény hagyományos fogalomrendszerébe.⁴

A törvény abban is a hagyományokat követi, hogy az állami beavatkozások relatíve magas szintjét fenntartja a jövőben is: minden üzletre hatósági engedélyezési eljárást (működési engedély) kell lefolytatni, s a működési engedély módosítása – azaz újabb hatósági eljárás – nélkül nem lehet az üzletkört módosítani. Más szóval nem elégedett meg a jogalkotó egy enyhébb beavatkozási szinttel például az üzletek regisztrációjával, és a kereslet-kínálat viszonyaihoz való rugalmas alkalmazkodás kényszerét hatósági eljárási kényszerekkel is megfejelte. Általános jellegű felhatalmazást ad a törvény a miniszternek arra, hogy szakképesítési követelményeket írjon elő az üzletben dolgozók számára, s nincsen arra törvényi korlát, hogy milyen indokok alapján vagy célok érdekében lehet ilyen előírásokat statuálni. Ugyancsak nincsen érdemi korlát arra nézve sem, hogy az éjszakai nyitva tartást milyen szempontok alapján korlátozhatják a helyi önkormányzatok⁵. Számos további felhatalmazó rendelkezés kapcsolódik a törvényhez, amely előrevetíti részletes regulációt, az állami beavatkozás terjedelmének és mélységének további bővítési lehetőségét különösen amiatt, hogy a törvény, jellemzően nem szab korlátokat arra, hogy ezek a szabályozások mire és hogyan terjedhetnek ki.

⁴ Elég csupán a kiskereskedelem definiálását, az internetes kereskedelem és a csomagküldő kereskedelem sajátos elválasztását megnézni, vagy abba belegondolni, hogyha az üzlet fogalmába beletartozik a nagykereskedelmi raktár is, akkor az üzleteket érintő, a jegyzők által gyakorolt általános működésengedélyezés vajon hogyan értelmezhető a vertikális szintek közötti nagykereskedelem (illetve annak raktárjai) esetében. Kiskereskedelem a termékek értékesítése és kereskedelmi szolgáltatások nyújtása közvetlenül a vásárló részére, de kérdés, hogy ki nem vásárló. Vásárló a termelő-üzem is, amikor alapanyagot szerez be, de talán ettől még nem lenne helyes kiskereskedőnek tekinteni a termelőüzemet, és működésengedélyezést előírni arra a raktárra, amelyből kiszállítják az adott terméket.

⁵ A „helyi sajátosságok figyelembevétele” a vállalkozók szempontjából nem igazán tekinthető garanciális szabálynak.

Versenypártolás

Új feladat- és hatáskör a GVH-nak

A kereskedelmi törvény szabályozási előzmény nélküli része a jelentős piaci, vevői erővel rendelkező vállalatokra vonatkozó sajátos magatartás szabályozás.

A kereskedelmi piacon, különösen azon belül a napi- és tartós fogyasztási cikkek kiskereskedelmének piacain (kivéve eddig a személygépkocsi kereskedelmet) új kereskedelmi stratégiákat alkalmazó vállalatok szereznek maguknak egyre nagyobb piaci részarányt. A változás lényege a globalizációnak a kiskereskedelemben történő betörése oly módon, hogy e vállalatok több országra kiterjedő kereskedelmi hálózatokat, láncokat építenek fel különösen nagyméretű üzletekből, hiper- és szupermarketekből. Ezek az új kereskedelmi létesítmények és a hozzájuk kötve alkalmazott marketing stratégiák megváltoztatják a fogyasztók vásárlási szokásait⁶,

⁶ Csökkennek, mintegy kiegészítővé válnak csupán a mindennapos bevásárlások (top up shopping), míg a nagy tételű, havi-heti gyakoriságú, egyszeri bevásárlások (one stop shopping) súlya megnő. Jellemzővé válik továbbá az a fogyasztói viselkedés, hogy a fogyasztók nehezebben váltanak áruházat, míg könnyen áttérnek a helyettesítő termékek megvásárlására. Ez minden bizonnyal összefügg a keresési költségek csökkentése iránti igényükkel.

ezáltal hosszabb távon kihatnak – az életmód, a települések szerkezete, funkciói, a közlekedési infrastruktúra, környezet terhelése mellett – az iparági struktúrára, a vállalatok viselkedésére, a verseny alakulására is.

A nagyméretű kereskedelmi hálózatok növelik a kereskedelem vevői erejét, ami visszahatva a beszállítói piacokra erősíti a hatékonysági kényszert, ezáltal összességében is pozitív jóléti hatásokkal jár. A folyamat azonban egyrészt erőteljes kereskedelmi szelekciót eredményez, másrészt koncentrációs hatással jár a beszállítói iparágakra is, hiszen a láncok tömeges áruigényét csupán megfelelő méretű és szervezettségű vállalatok képesek folyamatosan kielégíteni. Ez a kétirányú szelektív hatás sok iparágban (pl. magában a kiskereskedelemben, de az élelmiszer- és egyéb napi cikkek termelő több iparágban is) a korábban domináns részarányt képviselő mikro-, kis- és közepes vállalatok tömegeinek kiesését eredményezi, aminek társadalmi hatásai széles tömegeket érintenek. Magyarországon ez a folyamat gyors ütemben folyik, s gyakorlatilag egy évtized alatt lezajlani látszik egy olyan koncentráció és szelekció, amely a nyugati országokban ennél jóval hosszabb ideje tart, relatíve több időt hagyva

az érintett ágazatok szereplőinek az alkalmazkodásra.

A magyar folyamatok sajátossága, hogy a kiskereskedelmi szektor hazai vállalatai relatíve hamar felismerve a folyamatok irányát és a hipermarketláncok stratégiai viselkedésének lényeges jellemzőit, piaci pozícióik védelmében maguk is beszerzési szövetségeket⁷, nem tulajdonosi, hanem szerződéseken alapuló láncokat hoztak létre, s alkalmazni kezdték mindazokat az eszközöket, beszerzési és értékesítési viszonylatban is, amelyek hatásosan hozzájárultak túlélésükhöz, pozícióik megtartásához.

Számos jel utal arra, hogy a beszállító iparágokban a kereskedelem vevői erejének növekedésére több iparág termelő vállalatai nem találtak hatásos válaszokat, alkalmazkodásuk lassabb, a szelekció fájdalmasabb hatásokat eredményez. Különösen érzékenyen érintették a változások az agrár szektort, amelyben a kárpótlási folyamat okozta dekoncentráció követ-

⁷ Megjegyzendő, hogy az ilyen beszerzési szövetség, mint horizontális megállapodás jellemzően nem vet fel érdemi versenyfelügyeleti aggályokat, ameddig a résztvevők kereskedelmi piaci részesedése nem éri el a 10%-ot, de még e fölött is relatíve könnyen bizonyíthatóak ezeknek a megállapodásoknak az előnyei, jóléti hasznai.

keztében éppen ellenkező irányú változások zajlottak, mint ami a keresleti oldali piaci kihívásokhoz való alkalmazkodási kényszerből következett volna. További nehezítő tényező, hogy az általuk előállított termékek sajátosságai miatt (homogénebb termékek, nehezebb termékdiverziálás) is kisebb a lehetőségük az árnyomás elleni védekezésre. Ebben az iparágban az érdekek felismerése, megfelelő kezelése (legalább értékesítési szövetségek⁸ létrehozásával, vagy más koncentrációs lépésekkel) lassan halad előre.

A vevői erő kutatása, megítélése hosszabb ideje foglalkoztatja a közgazdaságtudományt, s bár az ekörül zajló viták nem jutottak nyugvópontra, számos országban történtek korlátozó jellegű szabályozási beavatkozások a kereskedelmi szektorban. E beavatkozások egyik típusa, amikor a kereskedelmi vállalatok közötti versenyre ható, versenykorlátozó jellegű beavatkozásokat statuuál az állam (pl. nagyméretű kereskedelmi létesítmények létrehozásának vagy a kereskedők közötti árversenynek a korlátozása⁹), más esetben a vevői erővel rendelkező kereskedelmi vállalatoknak a kkv szektorba tartozó beszállítókkal szembeni viselkedését moderálják¹⁰. Sok állam azonban ellenáll a kereskedelmi versenybe való bármilyen külön beavatkozás igényével megjelenő érdekcsoportoknak, különös tekintettel arra, hogy némely szabályozási beavatkozás hosszú távú negatív hatásai már igazolhatóak¹¹.

Az új törvény a nagyméretű – jelentős piaci hatalommal, vevői erővel rendelkező – kereskedőknek a beszállítókkal szembeni viselkedését befolyásolni hivatott szabályozást vezet be. Az indoklás szerint a törvény a kkv szektor vállalatainak védelmére hivatott rendelkezéseket kíván alkalmazni egyoldalú kiszolgáltatottságukra tekintettel. A beszállítói kiszolgáltatottság összefügg a kereskedelmi létesítmények nagy méretéből fakadó válasz-

tékbséggel, valamint ezek láncokba szervezéséből adódó hálózati hatással¹².

Definiálásra került a jelentős piaci erő fogalma, valamint törvényi vélelem¹³ is társul a definícióhoz, de a vélelemtől eltérő szituációban is lehetőség van a vevői erő megállapítására¹⁴.

Speciális szabályokkal nem korlátozza a törvény a kereskedelem vevői erejének koncentrációját, s nem kerültek bevezetésre speciális szabályok a versenykorlátozó jellegű megállapodással történő vevői erő növekedés korlátozására sem. A versenykorlátozó megállapodások és a koncentráció tekintetében az általános versenyfelügyeleti szabályok élnek tehát a jövőben is.

A rendelkezések kizárólag magatartási szabályokat alkalmaznak, visszaéléskontrollt vezetnek be. A visszaélés tilalomhoz példálózó jellegű felsorolás társul, melyek a jellemző viselkedésformákat igyekeznek megragadni. A szerződéses szabadság tiszteletben tartása miatt nem abszolút tilalmak kerültek megfogalmazásra, hanem relatív a szabályok megfogalmazása: ésszerű, méltányolható indokok alapján lehetőség van a jogkövetkezmények alóli mentesülésre, igazolható a viselkedés jogossága. Fontos azonban észrevenni, hogy az általános civiljogi szabályokhoz képest még az ilyen jellegű megoldás is külön terhet jelent az érintett vállalati körre nézve, hiszen a bizonyítás, a kimentés terhe reá hárul olyan viselkedés esetén is, amely máskülönben – az ilyen rendelkezések hatálya alá nem eső vállalatok esetén – nem lenne számonkérhető.

A törvényi vélelem alapján vevői erővel rendelkező vállalatoknak külön terhet jelent, hogy önszabályozási kötelezettséget is előír a törvény a beszállítókkal szembeni viselkedésük „önkontrolljára”. Tetten érhető tehát az a jogalkotói szándék, hogy

¹² Míg egy-egy kisméretű beszállító a kereskedő értékesítési forgalmából töredéknyi részesedéssel rendelkezik csupán, addig az érintett kisméretű beszállító értékesítésének jelentős hányada – a méretkülönbségből adódóan szükségesszerűen – egy-egy vevői erővel rendelkező kereskedelmi vállalkozás hálózatán keresztül történik meg. A kilistázás elkerülése a gyengébb félnek létkérdés, míg a másik fél meg sem kell, hogy érezze azt árbevétele csökkenésében, hiszen a fogyasztó jellemzően nehezebben vált áruházat, mind terméket, különösen az exkluzív státuszt el nem érő márkák körében, amilyeneket jellemzően a kisebb vállalatok gyártanak.

¹³ A vállalatcsoport, illetve beszerzési szövetség kereskedelmi tevékenységéből származó 100 milliárd forintos árbevétele, mint alsó határ.

¹⁴ Sajátos kodifikációs megoldással, tartalmilag két definíció is szerepel a törvényben: a definíciók között elhelyezve a jelentős piaci erő a piachoz való hozzáférés szempontjából mintegy nélkülözhetetlen eszközként definiálja a kereskedelmi vállalatot, mint szerződés-kötési partnert, míg általános szabályként a kereskedő egyoldalúan előnyös alkuhelyzete alapján állapítható meg a vevői erő fennállása.

a jogkövető magatartás utólagos állami kikényszerítése mellett fontos szerepet kapjon a – törvényi szabályozáshoz képest vélelmezhetően – részletesebb, önkorlátozó jellegű magatartásszabályozás. Ez a megoldás – a résztvevők és érintett vállalatok egymásra való nagyobb figyelem és több információja folytán – potenciálisan alkalmasabb a szabályok megelőző jellegű betartására. Egyúttal várhatóan kiválthatja az államot terhelő ellenőrzési és jogalkalmazási költségek egy részét is azzal, hogy a vitás esetek bizonyos hányada egymás között, vagy független közvetítők közbeiktatásával megoldódik.

*

A vevői erőre vonatkozó szabályok betartása feletti ellenőrzésre a Gazdasági Versenyhivatal kapott hatáskört. Ez a hatáskör kiterjed egyrészt az önszabályozási kódex elfogadására, másrészt a vállalatok viselkedésével kapcsolatos panaszok vizsgálatára, szankcionálására.

A viselkedési kódex versenyhatósági kontrollja két ok miatt is fontos: egyrészt biztosítani szükséges, hogy a magatartás szabályozás rendelkezései ne ütközzenek a versenytörvény versenykorlátozást tiltó rendelkezéseivel¹⁵, másrészt azt is fontos garantálni, hogy összhangban legyenek a kereskedelmi törvény visszaélést tiltó szabályaival.

A Gazdasági Versenyhivatalnak a kereskedelmi törvény rendelkezéseinek megsértésén alapuló eljárásainál a versenytörvény – erőfölénnyel való visszaélés tilalmának megsértése miatt indított eljárások esetén irányadó – eljárásjogi rendelkezéseit kell alkalmaznia. Ez a gyakorlatban azt jelenti majd, hogy nem a közigazgatási eljárásjogi törvény lesz az eljárás kizárólagos joga, hanem a versenyfelügyeleti eljárásra irányadó szabályokat fogjuk alkalmazni a kereskedelmi törvény rendelkezéseinek – mint anyagi jogi szabályokon – alapuló panaszok, bejelentések elbírálására, ideértve az eljárási és versenyfelügyeleti döntésekre (tájékoztatás, végzés, határozat, felülvizsgálat) irányadó szabályokat is.

TORJÁKNÉ AMBERGER TERÉZ

⁸ Az értékesítési szövetség, mint horizontális megállapodás versenyfelügyeleti szempontból több aggályt felvető probléma, mint a beszerzési szövetség, ez azonban nem jelenti azt, hogy bizonyos körülmények között, és megfelelő megoldásokat alkalmazva nem lehetne igazolni a létüket.

⁹ Nagyméretű kereskedelmi létesítmények létrehozását korlátozó szabályozást vezetett be Franciaország, míg árversenyt korlátozó szabályozást – beszerzési árak alatti eladásokat tiltó rendelkezéseket – alkalmaznak, vagy alkalmaztak a franciák, írek, spanyolok, németek, szlovákok, illetve az agrártermékek tekintetében mi magunk is.

¹⁰ Ilyen megoldást alkalmaznak Nagy-Britanniában, és a szlovák szabályozás is tartalmaz ilyen elemeket.

¹¹ Franciaországban és Írországban, ahol már hosszabb időszakok állnak rendelkezésre a beszerzési ár alatti értékesítést tiltó szabályozás negatív hatásairól, kezdeményezték, illetve döntöttek a szabályozás eltörléséről.

¹⁵ A görög versenyhatóság olyan, a kereskedelmi láncok által alkalmazott önszabályozás miatt szabott ki szankciót a versenyjogba ütközés miatt, amely – bár kormányzati nyomásra született – a versenykorlátozó jellegű kondíciós kartell jégeit viselte.

Hírek dióhéjban

Mint azt korábbi számunkban jeleztük, az Európai Bizottság honlapján közzétette az EKSz. 82. cikkében foglalt tilalom jövőbeni alkalmazására vonatkozó vitairatát. Az üzleti szférának is lehetősége nyílt így észrevételek tételére. A Bizottság 2006. március 31-ig várja a véleményeket. A beérkezett észrevételek alapján a Bizottság áttekinti, majd végleges formában nyilvánosságra hozza az anyagot, amely a jövőben az erőfölénnyel való visszaélések kapcsán meghatározza azon versenypolitikai elveket, amelyek mentén a Bizottság a tilalmat alkalmazni fogja. Jóllehet az anyag a nemzeti versenyhatóságokat nem kötelezi, vélhetőleg meghatározó módon befolyásolja majd a nemzeti hatóságok joggyakorlatát nem csak a közösségi jog, hanem a nemzeti jog alkalmazása során is.

December végén a Bizottság honlapján közzétette a magánjogi kártérítési pereket érintő Zöld Könyvét (lásd Elemzés rovat vonatkozó írását). Az anyag számos kérdést vet fel a magánjogi jogérvényesítés megerősítésére vezető megoldások keresése kapcsán. Foglalkozik egyebek mellett a többszörös kártérítés bevezetőségével, a bizonyítékokhoz való hozzáférés szabályainak változtatásával, az antitröszt alapú perek perköltsége könnyítésének lehetőségével is. A Zöld Könyvhöz 2006. április 21-ig vár hozzászólásokat a Bizottság. A Bizottság célja, hogy a magánjogi jogérvényesítés megerősítésével növelje a versenyjogi szabályok visszatartó erejét és ennek érdekében kísérletet tesz az antitröszt ügyekben indított kártérítési perek szabályainak oly módon való változtatására, hogy kárt szenvedett felek nagyobb indítást érezzenek a perek megindítására.

Ítélet született az Irish Sugar ügy kapcsán indult T-135/02. számú Greencore Group ügyben az Elsőfokú Bíróság előtt, amely megerősíti a bíróság azon korábbi ítéletét amely szerint a Bizottságnak kamatot kell fizetnie a bírsággént beszedett, de később a bírság csökkenése vagy eltörlése miatt visszafizetésre kerülő összeg után. Az Elsőfokú Bíróság részben ugyan felülbírálta a Bizottság határozatát, de nem semmisítette meg azt, így a GE-Honewell összefonódásra kimondott bizottsági tilalom érvényben maradt. Az Elsőfokú Bíróság úgy ítélte meg, hogy az összefonódás bizonyos piacokra gyakorolt hatásai tekintetében a Bizottság által elkövetett nyilvánvaló értékelési hibák ellenére, a Bizottság megállapításai azon horizontális hatásokat illetően, amelyeket az összeolvadás eredményezett volna három másik piacon, elegendők a GE és a Honeywell közötti fúzió megtiltására.

Brüsszelből jelentjük

Az Európai Bizottság 2006. február 16-án mutatta be nyilvánosan a 2005 nyarán kezdett energiaszektor-vizsgálatról készült jelentését, amely megerősítette, hogy komoly problémák vannak a verseny érvényesülésével. Neelie Kroes kijelentette: „Tenni fogunk azért, hogy az energiapiacra azonosított komoly zavarokat orvosoljunk annak érdekében, hogy megerősítsük az európai fogyasztók és az ipar érdekeit és elősegítsük Európa versenyképesebbé válását”.

Az energiavizsgálat megerősítette az elektromos áram és a gázpiacokon fellelhető zavarok öt fő okát.

1. A nagykereskedelmi piacokon általában fennmaradt a liberalizáció előtti állapot koncentrációjának magas szintje, amely jó lehetőség az árak emelésére.
2. Új ellátók piaci belépésének nehézségeiből adódóan a fogyasztóknak lényegében nincs választási lehetőségük.
3. Nincs jelentős határkeresztesző verseny. A gázipari új belépők képtelenek tranzitkapacitást biztosítani maguknak a kulcs útvonalakon, elégtelenek az összekötő kapacitások, a hosszú távú kapacitásfoglalás akadályozza a villamosságba történő integrációt.
4. Az új belépők nem kapják meg a tényleges versenybe állásukhoz szükséges információkat.
5. Az árak gyakran nem a hatásos verseny alapján határozódnak meg.

A legfontosabb teendők a jelentés szerint. A piaci koncentráció jelenti a fő problémát, ezért kiemelten kell vele foglalkozni a fúzió szabályozás során. Vizsgálni kell a korlátozó üzleti gyakorlatokra és a domináns helyzetekkel való visszaélésekre vonatkozóan (EK szerződés 81., 82. §) a hosszú távú szerződésekkel lezárt villamos- és gázpiacokat, valamint a korlátozott hozzáférésű gázvezetékek, gáztárolók és a tagállamok közötti gáz és villamos összekötő vezetékek kapacitásait.

Tovább elemzik a villamos nagykereskedelmi piacokon érvényesülő árakat, beleértve az árutózsédéket. Vizsgálják a gáz/olaj kötődést, mert meggátolja a fogyasztók ellátóváltását. Megerősítik az átláthatóságot versenyjoggal vagy szabályozással. A liberalizáció előtti monopol-szerződésekből visszamaradt kapacitás-jogok gátolják új versenyzők belépését, ezért itt is be kell avatkozni. Erősíteni kell a nemzeti hálózatok közötti kapcsolatokat, mert a szabályozók önkéntes együttműködései nem nyújtanak kellő befektetési biztonságot és szabályozói védelmet a nemzetközi vezetékek és összeköttetések fejlesztéséhez. Néhány tagállamban meg kell erősíteni a nemzeti szabályozót. A második villamos és gáz irányelv szétválasztásra vonatkozó rendelkezéseit végre kell hajtani. Ha nem mutatkozik valódi fejlődés, akkor teljes szerkezeti szétválasztás szükséges.

Neelie Kroes (versenyügyi biztos) áttekintő módon elemezte az elektromos áram és a gázpiacokon azonosított fő problémákat, a piaci koncentráció magas

fokát, a vertikális piaclezárást, az egységes piac kialakulásának és az átláthatóságnak a hiányát, valamint az árképzési anomáliákat. Hangsúlyozta: „Egy nyitott, versenyképes, rugalmas és összekapcsolt egyetlen európai piac megteremtése döntő fontosságú, hogy hatékony energiaellátást biztosítsunk fogyasztóink számára. ... A mai Európában nincsen olyan energiapiac, amilyenre az európai ipar és az európai fogyasztóknak szüksége van...” Az európai versenypolitika nagy erejű eszközeivel, és Andris Piebalgssal, aki a szabályozásért felel, át fogják formálni az energiapiac-helyeket, és érvényesíteni fogják a tisztességes verseny feltételeit a liberalizált piacokon.

Andris Piebalgs (energiaügyi biztos) hangsúlyozta, elkötelezett abban, hogy a versenyviszonyokat javítani kell, és teljes támogatásáról biztosította a verseny főigazgatóságát a szabályozás oldaláról. Bejelentette, hogy 2006 márciusában továbbfejlesztett energiapolitikát bocsátanak ki. (Március 8-án az ajánlás napvilágot is látott.)

Stavros Dimas (környezetvédelmi biztos) a szén-dioxid kvóta betartásának fontosságát hangsúlyozta, figyelmeztetett a vonatkozó kereskedelmi szabályok betartására, és technológiák fejlesztéséért szállt síkra (új ipari technológiák az energiatakarékosság és új energiatermelő technológiák a hatékonyság fokozása és a környezetvédelem érdekében).

Támogatói és ellenzői egyaránt voltak a közreadott megállapításoknak, illetve következtetéseknek. Például. Az Euelectric képviselője szerint ők osztják néhány konszernnek azt a véleményét, hogy fokozni kell a versenyt, de a bizottság által festett általános kép nem korrekt, mert a dolgok mozgásban vannak, és pedig jó irányban. Sir Roy Gardner az Egyesült Királyság energia csoportjának, a Centrican az elnöke üdvözölte a kemény megközelítést, de „a változás túl későn jön ahhoz, hogy segítsen az Egyesült Királyság háztartásainak milliőin, akiknek a gáz és az áram számlái nagyon élesen emelkednek”.

Az előzetes jelentés észrevételezésére kéthavi konzultációs időszakot hirdetett meg az Európai Bizottság.

SZEMÁN BARNÁ

A svéd versenyhivatal munkatársainak látogatása a GVH-ban

A Svéd Versenyhivatal (Konkurrensverket, www.kkv.se) Nemzetközi és Stratégiai Kérdések Irodája egy fő híján teljes létszámmal szakmai látogatást tett a Gazdasági Versenyhivatalnál. A Gazdasági Versenyhivatal mint házigazda, december 5-én fogadta a nyolc svéd kollégát. A tíz új tagállam csatlakozását követően a svéd versenyhivatal tervbe vette az egyik új tagállam versenyhivatalának meglátogatását. A magyar versenyhivatalra annak jó híre, szakmai okok és személyes kapcsol-

atok révén esett a választás. Az egynapos szakmai program keretében a svéd kollégák a GVH több irodáját is meglátogatták különböző gyakorlati kérdések megvitatása végett. Különös érdeklődésre tartott számot a GVH sajátos szervezeti struktúrája és a Versenytanács működése. Ezen túlmenően a csatlakozás óta eltelt időszak magyar tapasztalatai, valamint a svéd digitális ügykezelés kérdései merültek föl. A látogatás az informális kapcsolatépítésre is kitűnő lehetőséget biztosított.

Versenyjogi tapasztalatcsere

2005 decemberében a Gazdasági Versenyhivatalba látogatott a bolgár versenyhatóság öt munkatársa. A rendezvényre a Taix finanszírozásában és szervezésében került sor. A háromnapos találkozó során a magyar versenyjog és jogalkalmazási gyakorlat megismerése, valamint az Európai Verseny Hálózatban folyó munka, a csatlakozást követően jelentkező többletfeladatok és az ezekre való felkészülés gyakorlati kérdései mellett olyan témakörök megvitatására került sor, mint

a távközlési ágazat szabályozási és versenyjogi kérdései, a szakmai szolgáltatások terén követett gyakorlat.

Február 27-28-án került sor az OITH által magyar illetve bolgár és román bírák részére szervezett és a Taix által finanszírozott három részes versenyjogi képzésorozat első állomására. Az előadásokhoz a Gazdasági Versenyhivatal munkatársai is segítséget nyújtottak. A képzés további részeire március illetve április hónapokban kerül sor.

Együttműködési megállapodás a GVH és a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium között

A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) és a Gazdasági és Közlekedési Minisztérium (GKM) által, 2005. március 1-jén kötött együttműködési megállapodás célja azoknak a feladatoknak és tevékenységeknek az összehangolása, amelyek a piaci folyamatok szabályozása és a versenypolitika által alapvetően befolyásolják a gazdaságpolitikát.

Az együttműködési megállapodás ennek érdekében rögzíti, hogy a GVH és a GKM – a szokásos közigazgatási együttműködés keretein túl – a gazdaság- és versenypolitika, valamint a jogalkotás területén számos témakörben összehangolja tevékenységét.

Az együttműködési megállapodás kiemeli a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005/29/EK irányelv harmonizációját és végrehajtását, a villamosenergia- és gázpiacok liberalizációjával kapcsolatos koncepciók, intézkedések, döntések szakmai egyeztetését és versenypolitikai elveknek megfelelő összehangolását, a közlekedési szektor verseny szempontú működésének áttekintését, a GKM által kidolgozott gazdaságpolitikai koncepciók versenypolitikai szempontú véleményezését, etikai kódexek kidolgozásának segítését a gazdasági élet minél szélesebb spektrumában, a fogyasztóvédelemmel összefüggő, gazdasági folyamatokra is jelentős hatást gyakorló piaci magatartásformák szabályozását, a kisvállalkozások együttműködésének támogatására irányuló programoknak a versenyjogi kötöttségeket tartalmazó szabályokkal összehangoltan való kialakítását, továbbá a közbeszerzési eljárásokkal kapcsolatos információk cseréjét.

Az együttműködés a gyakorlatban a GKM és a GVH érintett szakterületeinek napi munkakapcsolatában valósul meg, azonban sor kerül közös vezetői értekezletekre is. A koncepcionális ügyek kezelésére aktuálisan munkacsoportokat hoznak létre a két intézmény szakembereiből.

Intenzívebb kétoldalú együttműködés

Részben a 2005 februárjában az OECD-vel közösen létrehozott Budapesti Versenyügyi Regionális Oktatási Központ működtetésében vállalt szerepéhez kapcsolódóan a Gazdasági Versenyhivatal a közelmúltban két szomszédos országgal is megújította a korábban megkötött kétoldalú együttműködését.

2005. szeptember 27-én a román versenyhatóság Budapesten tartózkodó elnökével, Mihai Berindevel írta alá a megújított együttműködési megállapodást Nagy Zoltán, a Gazdasági Versenyhivatal elnöke (lásd képünket). Az együttműködés kiterjed a másik állam piacait is érintő versenyjogi jogsértésekről való tájékoztatásra, ügyekhez kapcsolódó információk és bizonyítékok cseréjére, konzultációs lehetőségekre. A GVH ezen túlmenően vállalta, hogy a csatlakozással kapcsolatos tapasztalatait megosztja a román versenyhatósággal – ezek az ismeretek a csatlakozás küszöbén különösen értékesek lehetnek a román hatóság számára.

Az ukrán versenyhatósággal a Gazdasági Versenyhivatal 2006. január 27-én írta alá az együttműködési megállapodást, kitágítva az 1993 óta meglévő együttműködési lehetőségeket. A megállapodás újdonsága, hogy lehetőséget teremt az egyedi ügyekben való együttműködésre.

Ennek keretében a felek általuk indított, de a másik felet is érintő ügyekről egymást megfelelő időben tájékoztatják, lehetőség nyílik információcserére, kölcsönös konzultációra. A megállapodás alapján a két hatóság eljárási segítségnyújtással is hozzájárulhat a másik szerv által vizsgált magatartás kivizsgálásához. A megállapodást ukrán részről Jurij Kravcsenko első elnökhelyettes, a GVH részéről pedig Nagy Zoltán elnök írta alá (lásd a képet).

Az együttműködés kereteinek elmélyítését mindkét megállapodás tekintetében a versenyjogi jogsértések nemzetközi jellegének erősödése és a hatékonyabb felderítés iránti igény tette szükségessé. A Gazdasági Versenyhivatal az Európai Versenyügyi Hálózat, azaz az uniós tagál-

lamok versenyhatóságai és az Európai Bizottság által alkotott együttműködési hálózat részeseként képes az unión belüli, több tagállamra kiterjedő jogsértések hatékony felderítésére, illetve az ilyen jogsértések felderítéséhez való hozzájárulásra. Ezen együttműködés uniós kereteken kívülre való kiterjesztését jelenti az a két megállapodás.

CSÉPAI BALÁZS

Magas rangú francia vendégek

Február 14-én Tóth Tihamér, a Versenytanács elnöke vendégül látta Guy Canivet, a francia Semmítőszék első elnöke által vezetett francia küldöttséget. A beszélgetésen bemutatásra került a GVH és azon belül a Versenytanács munkája. A bíró úr különösen érdeklődött a közösségi jogalkalmazás, az európai együttműködés tapasztalatairól, illetve a GVH előtt folyó szakmákat, szellemi szabadfoglalkozásúakat érintő versenyügyekről. A találkozó jól példázta a versenyhivatal és a bírói kar közötti szakmai együttműködés fontosságát. Canivet bíró úr közösségi jogalkalmazásról szóló írását lapunk *Elemzések* rovatában olvashatják.

Finisben a villamos energia ágazati vizsgálata

Olyan piaci környezetet kell kialakítani a magyar villamosenergia-piacon, amely a megvalósult hatékonyság növekedésből származó előnyöket eljuttatja a fogyasztókig.

2003. január 1-jén Magyarországon megnyílt a villamosenergia-piac. Előbb a szektor 33%-án, később 66%-án lehetővé vált szabadpiaci műveleteket végezni. A teljes piacnyitás határideje 2007. július 1. Megjelentek a villamosenergia-kereskedők, akiknek hozzáférést biztosítottak a villamos hálózathoz és az importhoz. Ezen a piacon teljesen új piaci eszközöket vezettek be, mint például az aukciók, ajánlatkérés, versenyeztetés, szabadpiaci szerződéskötés. A vállalkozásoknál új szervezeti formák, új feladatok jelentek meg, például a kockázatkezelés. A versenyhatóság számára is megnyílt ez a szektor. A piacnyitást követő egy év elteltével a GVH észlelte, hogy a szabadpiac fejlődése megtorpant, sőt visszalépések történtek a közüzembe, ezért ágazati vizsgálatot indított, hogy kiderítse a verseny fejlődését akadályozó, korlátozó tényezőket. 75 vállalkozást kérdezett meg, köztük 39 feljogosított fogyasztót, hogy a 2003. január 1. és 2004. májusa közötti időszak történéseit feltérképezze. A vizsgálati jelentés tervezete 2005. december 22-én került közzétételre, nyilvános vita kezdeményezésével. Vállalkozásokat, minisztériumokat, hatóságot, országgyűlési képviselőket, érdekvédelmi szervezeteket és független szakembereket kértünk fel hozzászólásra.

A jelentéstervezet a vizsgálat következtetése alapján a következő javaslatokat fogalmazta meg:

1. A modellváltás elkerülhetetlen.
2. Vizsgálni kell a hosszú távú áramváltási megállapodások versenykorlátozó hatását.
3. Ki kell kényszeríteni a kapacitástöbblet piacra vitelét.
4. Kezdeményezni kell a regionális piac kialakítását.

5. Meg kell vizsgálni a kettős vertikumból adódó diszkrimináció lehetőségét.

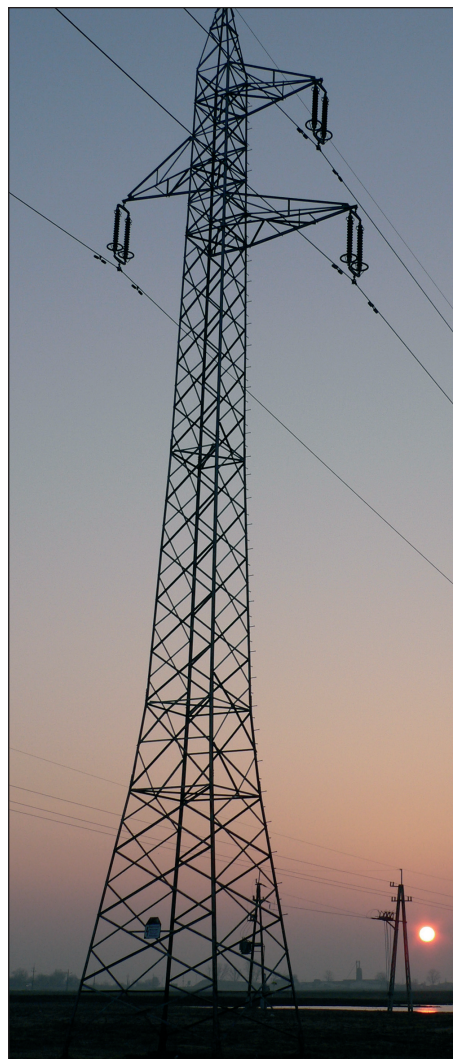
6. Át kell tekinteni a határkeresztező kapacitások használatának és a kapacitás-felszabadítás aukciónak a szabályrendjét.

7. Növelni kell a fogyasztók piaci tájékozottságát.

8. Rendszeres versenypiaci elemzéseket kell készíteni.

9. Meg kell teremteni a rendszerszintű szolgáltatások piacát.

A jelentéstervezetre összesen 11 írásos észrevétel érkezett; a villamosenergia ipari vállalkozásoktól 5, feljogosított fogyasztóktól 2, érdekvédelmi szervezetektől 3. Küldött még észrevételt 1 civil szervezet. A GVH 2006. február 28-án nyílt fórumot rendezett a jelentéstervezetről. A nyílt fórumon összesen 51 fő vett részt 24 szerve-

zet képviselőjében. Nagyon tartalmas, sokféle nézetet tükröző élénk vita alakult ki a résztvevők között. A javaslatok nagy részével egyetértettek, egy kisebb részével pedig nem. Ellenbizonyítást senki sem terjesztett elő. A GVH ágazati vizsgálatát hasznosnak, szükségesnek és előremutatónak tartották. Álláspontjuk szerint a verseny két síkon folyik: egyrészt a közüzem és a feljogosított fogyasztók között, másrészt a kereskedők között a versenyképes áru termékért. Hangsúlyozták a transzparencia fontosságát (árak, határkeresztező kapacitások). Valamennyien megemlítették az árinformációs rendszerek kialakításának szükségességét (például tőzsde, forgalmi statisztikák, stb.). Felvevették az energiapolitika megújításának szükségességét. Szükségesnek tartották a mai modell megújítását. Nagy hangsúlyt kapott az értékelésekben, hogy a kiegyenlítő energia piacát versenypiaccá kell alakítani. A feljogosított fogyasztók nehezményezték, hogy az elmúlt két évben a rendszerhasználati díjak hatósági árai rendkívüli mértékben megemelkedtek. Számos szabályozásra vonatkozó észrevétel fogalmazódott meg. Ez alátámasztja a GVH és a MEH együttműködése erősítésének további szükségességét. Leginkább feltűnő talán az volt, hogy mindössze két feljogosított fogyasztó tett észrevételt, és még egy nagyfogyasztókat képviselő érdekvédelmi szervezet fejtette ki álláspontját.

Összefoglalva megállapítható, hogy a GVH ágazati vizsgálata elérte a célját, feltárta a verseny fejlődését akadályozó tényezőket, ráirányította a figyelmet a verseny fontosságára. Hatására nőtt a verseny szerepének elfogadottsága. Megfogalmazta, hogy a mai rendszer nem kényszeríti ki, hogy a megvalósult hatékonyság növekedésből a fogyasztók is részesedjenek.

Az ágazati vizsgálatról a végleges Jelentést várhatóan 2006. március végén teszi közzé a GVH a honlapján (www.gvh.hu). Ugyanitt megjelennek a jelentéstervezet-re tett észrevételek és a nyílt szakmai fórumról készített összefoglalás.

SZEMÁN BARNA

Végleges jelentés a lakáscélú jelzáloghitelezés piacáról

A Versenyképesség előző (I. évfolyam 2.) számában már hírt adtunk a GVH által a lakáscélú jelzálog-hitelezési piacon folytatott ágazati vizsgálatról. A vizsgálatról készült jelentés végleges szövege 2006. január elejétől olvasható a GVH honlapján (www.gvh.hu). A vizsgálat lezárásaként a jelentésben foglalt felvetések alapján a GVH elnöke 2006. február 3-án kezdeményező lépéseket tett a szakmai és fogyasztóvédelmi szabályozásban illetékes tárcák – PM, ICsSzEM – felé, illetőleg önszabályozás kialakítása érdekében megkereste a Magyar Bankszövetséget is. A kezdeményezésekről egyidejűleg tájékoztatta a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletét, valamint a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőséget.

A pénzügyminiszternek – egyebek közt – felvetette

- a lakástámogatási rendszer feltételei kialakításánál a hitelezési piacon működő versenyre, illetve lehetséges versenytorzulásra való odafigyelés szükségességét,
- az államilag támogatott termékeknek a banki díjak, költségfajták számosságának szabályozását,
- a többszörös árukapcsolás megtiltását,
- kényszerértékesítés esetére aktuális fedezeti érték megállapítást (a dupla leértékelés elkerülése céljából), valamint
- a fogyasztói lakáshitelezésnél alkalmazott vételi opció általánostól eltérő szabályozását.

Emellett javaslatot tett a fogyasztói tájékoztatással és az általános szerződési feltételekben megfogalmazott szinte kor-

látlan hitelintézeti jogosítványokkal kapcsolatos változtatásokra is.

Az esélyegyenlőségi miniszternek fogyasztóvédelemmel kapcsolatos kérdéseket vetett fel a GVH elnöke. Ezek közül kiemelhetők az alábbiak:

- témavizsgálat kezdeményezése a pénzintézetek fogyasztó-tájékoztatási, valamint általános szerződés-kötési feltételeinek, szerződés-módosítási gyakorlatának szisztematikus áttekintésére esetleges jogalkotási lépések érdekében,
- a tárcától kért támogatás a versenyfelügyeleti hatáskörben nem lehetséges fogyasztói jelzésekkel kapcsolatos problémák megoldásában.

A Magyar Bankszövetségtől a GVH elnöke önszabályozást kezdeményezett

- a lakáskölcsönkhöz kapcsolódó kamatokon, kezelési költségeken felüli egyéb költségek egyszerűsítése, áttekinthetősége érdekében, a nem hitelintézetet illető költségek átvállalására vonatkozóan;
- a független értékbecslő által készített szakvélemény többszöri felhasználható-

sága (bármely hitelintézetnél készített fedezetértékeléskor), valamint a fogyasztók tájékoztatásának közérthetővé tétele érdekében.

Emellett fogyasztóbarát ajánlásokat kért a Bankszövetségtől a határozott futamidejű szerződések körében felmerülő egyoldalú kondícióváltóztatási jogosítványok alkalmazásával kapcsolatban.

A kezdeményezésekkel kapcsolatos levezetés a GVH honlapján megtalálható lesz.

A fenti lépések mellett a GVH továbbra is figyelemmel kíséri, és elemzi a lakáshitelezési piaci folyamatait, különös tekintettel arra, hogy a lakáskölcsönök jellemző hosszú lejáratából adódóan, a vizsgált időszakot követően mutatkoznak-e – a fogyasztó fogvatartottságából fakadó – erőfölényre és azzal történő visszaélésre utaló jelek, s indokolt esetben megteszi a szükséges lépéseket. Emellett általában is odafigyel a piaci jelenségekre, anomáliákra, s amennyiben azok a versenytörvénybe ütköző magatartást valószínűsítenek, eljárást fog indítani.

„Elszántak vagyunk a kartellek felszámolásában”

Interjú René Jansennel, a holland versenyhivatal igazgatóságának tagjával és André M. Andeweggel, a holland versenyhivatal nemzetközi osztályának vezetőjével

René Jansen, a holland versenyhivatal igazgatóságának tagja és André M. Andeweg, a holland versenyhivatal nemzetközi osztályának vezetője 2006 februárjában a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) meghívására két napot Budapesten töltöttek, melynek során a holland versenyhivatal (Nederlandse Mededingingsautoriteit – NMa) jogalkalmazási tapasztalatairól tartottak előadásokat a GVH szakértőinek. Budapesti tartózkodásuk végén René Jansen és André M. Andeweg rövid interjút adott a Versenytükörnek.

Versenytükör: A holland versenyhatóság (NMa) fiatal kora ellenére – hiszen csak 1998-ban alapították – rövid idő alatt jelentős presztízst tett szert. Miben látják sikerük titkát, receptjét?

Jansen: Az első évek természetesen a tanulásról teltek el. Akkor értettük meg, hogyan kell kezelni versenyjogi szempontból az egyes gazdasági ágazatokat, s hogyan nyúlunk a bonyolult vállalati összefonódásokhoz. Később már bontogathattuk szárnyainkat, ekkor kerültek terítékre az első nagy kartellek. Az azonban végig jellemző volt hozzáállásunkra, hogy sohasem féltünk vizsgálni az első ránézésre esetleg bonyolultnak tűnő ügyekben. Erre példaként hoznám fel azokat az eljárásokat, melyeket versenyhatóságunk az erőfölénnyel való visszaélések tárgyában indított. Tudatában voltunk annak például, hogy a tisztességtelen ár problémája kapcsán rendkívül nehéz a bizonyítás, azonban nem riadtunk vissza az ilyen típusú versenyfelügyeleti eljárások indításától sem. Összességében tehát elmondható, hogy a külföldi versenyható-

ságok és a nemzetközi szervezetek szemében a holland versenyhatóságról az a kép alakult ki, hogy komolyan veszi munkáját, a verseny tisztaságának megőrzését és a jól működő piacok fenntartását.

Andeweg: Azt hiszem, az is hozzájárult ahhoz, hogy hivatalunk egyes versenyfelügyeleti eljárásban sikereket könyvelhetett el, hogy a kezdetektől fogva nyitottak voltunk a külföldi jogalkalmazóktól való tanulásra. Másrészt pedig, igen ambiciózusak voltunk a vizsgálatainkban. Ezenkívül az is szerencsésen alakult, hogy a kormány felismerte: egy jól működő versenyhatóság részére megfelelő anyagi háttérrel kell biztosítani, különben a versenyszabályok végrehajtása nem működhet eredményesen. A versenyhivatal költségvetésének állami részről történő megfelelő növelése tette lehetővé azt, hogy az induló 80 főről a mai kb. 300 fős szakembergárdára emelkedjen a hivatal létszáma.

Versenytükör: Úgy tűnik, a kormányzat elkötelezettsége az egyes gazdasági ágazatok kartellektől való megtisztítása terén elengedhetetlen ahhoz, hogy hatékonyan működhessen a versenyhivatal kartellelles politikája. Az állam például a közbeszerzések kiírásánál és az azokban pályázók esetleges összejátszásának versenyhatósághoz való bejelentésénél bírhat szerepkörrel.

Andeweg: Igen, tekintettel arra, hogy a közbeszerzések esetében közpénzekekről van szó, s rendkívül nagy összegeket érintenek, ez kétségtelenül egy kiemelkedően fontos terület. A kormányzat és a versenyhivatal együttműködésében kiemelt szerep jut emellett például a törvénytervezeteknek a versenyhivatal általi, a verseny szempontjából történő véleményezésének is.

Versenytükör: A kormányzattal való együttműködés kérdése különösen annak fényében kap érdekes megvilágítást, hogy a holland versenyhivatal a közelmúltban vált ki a gazdasági mi-

nisztérium szervezetéből, s vált önálló intézménnyé.

Jansen: Már amikor 1998-ban – a gazdasági minisztérium berkein belül – létrejött a versenyfelügyeleti részleg, a jogalkotónak az volt a szándéka, hogy egy rövid átmeneti időszakot követően függetlenné váljék ez az egység. Nagyon fontos azonban megjegyezni, annak ellenére, hogy szervezetünk a minisztériumhoz tartozott, a miniszter semmilyen formában nem vehetett részt az egyes ügyek elbírálásában. Ugyanakkor egyes területeken fontos a kormányzattal való együttműködés, s bizonyos kérdésekben dialógus kialakítása.

Versenytükör: A média és az infokommunikációs szektor kijelölése, mint a holland versenyhivatal 2006. évre szóló prioritásai is egy ilyen dialógus eredményeként születtek?

Jansen: Igen. Ezekre az ágazatokra az idén – több más fontos dolog, mint pél-

Nederlandse Mededingingsautoriteit – NMa - a holland versenyhivatal

Az 1998-ban létrehozott holland versenyhivatal (NMa), mely a kormányzattól független országos hatáskörű szervként tevékenykedik, jelenleg 300 szakembert foglalkoztat. Az NMa nem csak a klasszikus versenyhatósági feladatok ellátásáért, így a versenykorlátozó megállapodások és erőfölénnyel való visszaélések elleni fellépésért, valamint a vállalati összefonódások ellenőrzéséért felelős, hanem szervezeti egységét képezi az Energia Szabályozó Hivatal és a Közlekedési Szabályozó Hivatal is.

dául a kartellek mellett – több figyelmet szeretnénk fordítani. Korábban elindítottunk egy konzultációt is, melynek során szintén ezeknek a területeknek a versenypolitikai szempontból való fontossága fogalmazódott meg. A vertikális integrációs folyamatok, az innováció, a gazdasági hatás volumene és több más szempont szól amellett, hogy ezeket a területeket ebben az esztendőben kiemelten vizsgáljuk.

Versenytükö: **A közelmúltban engedékenységekérelm-lavina zúdult a holland versenyhatóságra. Ezekben a vállalkozások feltárták kartellben való részvételüket, s kérték, részesítse őket bírságmentességben a hivatal. Ismerve a tényt, hogy az elmúlt években átlagosan 10-12 engedékenységi kérelem érkezett önökhöz, hogy tudtak megbirkózni a közel 500 beadvánnyal?**

Andeweg: Ha ezeket a kérelmeket adminisztrációs szempontból ugyanúgy kezeltük volna, mint a korábbiakat, nevezetesen: egy versenykorlátozó megállapodás – egy kifogásközlés [statement of objections – a szerk.], akkor ezekkel az iratokkal lennénk az idők végezetéig elfog-

lalva. Először is létrehoztunk egy átfogó elektronikus regisztrációs rendszert, melynek segítségével az esetleg fennálló kapcsolódási pontokat kívántuk megtalálni az egyes kartell-megállapodások között. A versenyfelügyeleti eljárás során azután arra a következtetésre jutottunk, hogy számos kartell ún. egységes és komplex jogsértésnek minősül, ami – többek között – azt jelenti, hogy az azonos cél, azaz a versenykorlátozás megvalósítását szolgáló magatartás folyamatos jellegű volt, függetlenül attól, hogy bizonyos periódusokban egyes kartelltagok esetleg kiléptek a kartellből, majd pedig utána oda visszaléptek.

Jansen: Azt is hozzáfűzném, hogy azért tudtuk ezt a hatalmas mennyiségű engedékenységi kérelmet eredményesen kezelni, mert a követendő stratégiáról a versenyhivatalon belül előzetesen egyeztetések folytak, így a csapatmunkában részt vevők magukénak érezhették a döntéseket. Ezenkívül – s ez sem alábecsülendő szempont – mindannyian maximálisan elszántak voltunk, és jelenleg is azok vagyunk a kartellek felszámolásában.

Versenytükö: **Mit gondolnak, ezek a nagy visszhangot kapott versenyfelügyeleti eljárások okoztak-e változást a gazdasági életben tevékenykedők versenyjogi jogsértésekhez való hozzáállásában?**

Jansen: Azt hiszem, ilyen rövid időtávlatból még nehéz megítélni ezt a kérdést. Ugyanakkor az elmúlt időszak arra ébresztett rá minket, hogy a kiszabott szankciók mellett a nyilvánosság is igen fontos eszközünk lehet a vállalkozások jogkövető magatartásának kikényszerítésében. Többek között ennek érdekében működtetünk a hivatalunkban egy kommunikációs feladatokat ellátó apparátust.

Versenytükö: **Meglepetéssel olvastam egy holland versenyjogról szóló tanulmányban, hogy a holland versenyhatóságnak – ellentétben a magyar szabályozással – nem kell előzetes bírói engedélyt kérnie például egy vállalati székhelyen végrehajtott ún. „hajnali rajtaütéshez”.**

Andeweg: Igen, a szabályozásunk ezt nem írja elő. Ugyanakkor szigorú rendel-

kezések vonatkoznak ránk, melyek előírják, hogy miképpen szerezhetünk be bizonyítékokat. Olyan értelemben pedig a holland versenyhivatal is bírói ellenőrzés alatt áll, hogy a bíróság csak azokat a bizonyítékokat fogadja el, melyekről hitelt érdemlően bizonyítani tudjuk, hogy jogszerűen szereztük be.

Versenyükör: Idén lesz két éve, hogy az Európai Közösség megvalósította történetének eddigi legátfogóbb versenyjogi eljárásjogi reformját, melynek értelmében a közösségi versenyjogi szabályok betartására most már nem csak az Európai Bizottság jogosult, hanem a tagállami versenyhatóságok is. Milyen tapasztalatokat szereztek az Európai Bizottsággal való együttműködés során?

Jansen: Amint a magyar, úgy a holland versenyhivatal is köteles – a közösségi versenyjog egységes alkalmazása érdekében – azokban az ügyekben megküldeni az állásponttervezetét előzetes véleményezésre az Európai Bizottsághoz, amelyekben a holland versenyjogi rendelkezésekkel párhuzamosan a közösségi versenyjogot is alkalmazzuk. Az eddigi tapasztalataink azt mutatják, hogy ezekben az esetekben az Európai Bizottsággal folytatott dialógusunk igen gyümölcsöző volt. Konkrét például szolgálhat erre, hogy a közelmúltbeli nagyszámú kartellmegállapodás kapcsán folytatott együttműködés zökkenőmentesen zajlott.

AZ INTERJÚT ÉS AZ ÖSSZEÁLLÍTÁST KÉSZÍTETTE:
BASSOLA BÁLINT

Holland engedékenységi-kérelem-lavina

Az ún. engedékenységi politika (leniency policy) sikeres alkalmazásához kapcsolódik a holland versenyhatóságot a közelmúltban „el-árasztó” közel 500 engedékenységi kérelem, melynek előzményei 2002-re nyúlnak vissza. Akkor a holland parlament vizsgálóbizottsága – egy, a holland versenyhatóságtól engedékenységi politika alkalmazását kérő vállalkozás bejelentését követően – a holland építőiparban uralkodó széles körben alkalmazott közbeszerzési kartellgócokra bukkant. Ezt követte egy nagyszabású versenyhatósági vizsgálat, melynek eredményeként több mint 100 millió euróra bírságoltak meg különböző vállalkozásokat. Ezen ügy kapcsán egy vállalkozás újabb engedékenységi kérelemmel fordult a versenyhivatalhoz. Kérelme másolatát egy újságnak is megküldte, melyben részletesen beszámolt az egész holland építőipart átszövő közbeszerzési kartellekről. Az újságcikkben szereplő állítások a társadalom, a politikai elit és a média részéről nagy visszhangot kaptak. A gazdasági miniszter felhívást intézett az építőipari vállalkozásokhoz, engedékenységi ké-

relmek benyújtására szólítva fel a cégeket. A miniszter felhívásának, valamint a téma erős médiajelenlétének köszönhetően rövid idő alatt – a megszokott évi 10-12-vel szemben – közel félezer engedékenységi kérelmet nyújtottak be a vállalkozások. (A holland versenyhatóság által létrehozott ENGEDÉKENYSÉGI POLITIKA az Európai Unió számos tagállamában és az Európai Bizottság gyakorlatában is alkalmazott eszköz a versenykorlátozó megállapodások elleni hatékony fellépéshez. Ennek keretében a vállalkozásoknak lehetőségük van arra, hogy a versenyhivatal előtt meggyónják a kartellmegállapodásban való részvételük bűnét. Az engedékenységi politika filozófiájának alapját az képezi, hogy a titkos megállapodásoknak lehetnek olyan résztvevői, akik készek részvételüket megszüntetni és a kartell létezéséről, működéséről a versenyhatóságnak információkat szolgáltatni. A versenykorlátozó megállapodásban részt vevő vállalkozásoknak a hatósággal való együttműködését a versenyhivatal a bírság teljes elengedésével vagy annak mérséklésével honorálja.)

A holland versenyfelügyelet friss hírei – röviden

Az NMa a média és a kommunikációs piacot jelölte meg a 2006-os év azon területének, melyre különleges figyelmet fog fordítani. Ezek olyan, társadalmilag fontos piacok, melyekben a dinamizmust és az innovációt nem akadályozhatják versenykorlátozások. (2006. január)

Az NMa vizsgálatában arra a következtetésre jutott, hogy a bankszektorra alacsony az új piacra lépők által kifejtett versenynyomás. Ezt a megállapítást az NMa azt követően tette, hogy felmérte, évente kb. 4 új bank lép piacra, míg átlagosan kb. 6 hagyja el a szektort. (2005. december)

Az új bejelentési rendszer keretében – melytől az NMa a legsúlyosabb versenyjogsértések (pl.: kartellek) hatékonyabb felderítését várja – lehetőség van arra is, hogy még az NMa előtt is titokban maradjon a bejelentő személye. Ennek érdekében az NMa megállapodást kötött egy országos hatáskörű, a bűncselekményekre vonatkozó állampolgári bejelentéseket kezelő szervvel, mely a bejelentő személyének közlése nélkül továbbítja a bejelentést az NMa felé. (2005. december)

Az NMa befejezte vizsgálatát, melyben 87 kábel- és csővezeték-vállalkozással szemben indított eljárást feltételezett versenykorlátozó megállapodásaik miatt. Az ügy érdekessége, hogy az NMa ún. gyorsított szankcionálási eljárást javasol a cégeknek, melynek keretében – amennyiben a vállalkozások a továbbiakban tevékenyen együttműködnek – az NMa 15% bírságcsökkentést ad a jogsértő vállalkozásoknak. (2005. november)

Az NMa azért bírságolt meg összesen nyolc villamosenergia-vállalkozást, mert azok a Villamos Energia Törvénybe ütköző magatartást tanúsítottak azáltal, hogy maguknak olyan importkapacitásokat foglaltak le, melyeket azután nem használtak, így módon akadályozva a versenyt. Ez számukra azért volt kedvező, mert az import villamos energia drágább a hollandnál, s így ők extraprofitot juthattak. (2005. szeptember)

Interjú Nagy Zoltánnal, a Gazdasági Versenyhivatal elnökével

– Választásokra készül az ország, különböző erővonalak feszülnek egymásnak. Ilyen helyzetben különösen aktuális a kérdés – hol áll a versenyhivatal?

– A versenyhivatal jogi státusából adódóan – kormányfüggetlen szerv – nincs jelen a politikai arénában. Különösen igaz ez a versenyfelügyeleti eljárások lefolytatására, hiszen ez az a tevékenység, amelyet a hivatal munkatársai teljesen függetlenül, a törvényi előírásoknak és a szakmai szempontoknak megfelelően folytatnak. Az természetesen nagyon fontos azonban, hogy a kormányzat milyen gazdaságfilozófia alapján határozza meg a gazdaságpolitikát, avagy versenybarát vagy kevésbé versenybarát felfogás alapján teszi ezt. Ez leginkább egyébként a versenypártolási (azaz versenyszempontú jogszabály-veleményezési) munkában mutatkozik meg. A versenybarát kormányzat nagyobb teret enged a piacnyitási programoknak, könnyebben engednek a versenypolitika szempontjainak. A versenyhivatal kormányoktól függetlenül a fogyasztói jólét érdekében látja el feladatait és a hatásos verseny pártján áll, ahogy azt az antitröszt, valamint a fogyasztóvédelmi ügyekben követett alapelveinkben is megfogalmazzuk.

– 2004. május 1-je óta a GVH nem csak a magyar piac, hanem bizonyos szempontból a közö európai piacon folyó versenyőre is. Nem okoz gondot ez a kettős szerep?

– A csatlakozás mindenképpen új kihívást jelentett a hivatali munkában, de munkatársaim rövid idő alatt megtanulták a közösségi versenyjogi joggyakorlatot is, hiszen a csatlakozás pillanatában már egy hosszú felkészülési szakaszon voltunk túl, sok olyan feladatot hajtottunk végre – beleértve a belső képzéseket is –, amely a közösségi munkára készítette fel a hivatal munkatársait. Ezen túlmenően pedig közvetlenül is részt vettünk a csatlakozás időpontjában hatályba lépett közösségi eljárási reform előkészítésében is. Már több kettős jogalapon indult ügyünk volt, ami azt jelzi, hogy a hivatal minden napjaiban teljesen természetes a közösségi szabályok gyakorlati alkalmazása. Kollégáim nagyon élvezik ezt a munkát, nagy biztonsággal végzik ezeket a vizsgálatokat is. A tagállami lét az említetten túli

lehetőségeket is magában hordozza. Ilyen a közösségi ágazati vizsgálatokhoz való csatlakozás lehetősége. A hivatal munkatársai részt vehetnek ezekben, ismereteket, tapasztalatokat szerezhetünk belőlük, sőt arra is lehetőségünk van, hogy a saját ágazati vizsgálataink során szerzett tapasztalatainkat megosszuk a bizottsági munkatársakkal, valamint bizonyos, általunk megállapított összefüggésekre is fel tudjuk hívni a figyelmüket.

– Egy korábbi interjújában jelezte, hogy hamarosan kiadja a GVH által követett alapelveket tartalmazó anyagot. Mi célt szolgál ez?

– A GVH lassan 16 éves működése során kifejlesztette azt a joggyakorlatot, amely a törvény keretei között a jelenlegi fejlettségi szinten a leginkább megfelelő. Az elmúlt időszak alatt több fejlődési stádiumot is megjárt a hivatali munkavégzés. Már egy magasabb fejlettségi szintet jelent, amikor egy közhivatal az alaptevékenységére (versenyfelügyelés, versenypártolás, versenykultúra fejlesztése) vonatkozó alapelveit megfogalmazza, és nyilvánosságra hozza. Ebben kerül kifejtésre, hogy ezeket a feladatokat milyen

szerepfelfogásban és milyen közgazdasági doktrínák szem előtt tartásával látja el a hivatal, természetesen a jogszabályok előírásainak megfelelően. Mindezzel a hivatal munkatársai is kapnak egy támpontot, valamint a külvilág számára is világos és átlátható elvek mentén kialakított működés is biztosított. Az azonos elvek mentén, átláthatóan és szakmai alapokon működő hivatali munkavégzés ezzel a külvilág számára is egyértelművé válik. Az antitrösztterület mellett a fogyasztómegettevesztéses ügyekre vonatkozó alapelveket is megfogalmazza a hivatal. Büszke vagyok arra, hogy a két terület közös logikáját az alapelvek szintjén is sikerült megfogalmazni, és terveim szerint április végéig ezt nyilvánosan honlapunkon is megjelentetjük.

– Idén milyen piacokon várható a GVH aktív válsága?

– Vannak olyan területek, amelyeken folytatjuk a korábbi évek aktivitásait. Ilyen a piacnyitással érintett területek (pl. távközlés, energia, vasút) vizsgálata. Minden esetben arra vagyunk kíváncsiak és arra keressük a választ ezekkel a vizsgálatokkal, hogy a valódi és hatásos verseny kiala-

kulását milyen tényezők gátolhatják. Másik terület, ahol továbbfolytatjuk vizsgálódásainkat, az a legsúlyosabb versenykorlátozást jelentő kőkemény kartellek feltárásának területe. Ezek egy csoportját képezik a közbeszerzési eljárások során létrejött kartellmegállapodások. A harmadik olyan terület, ahol mindenképpen folytatjuk feltáró munkánkat, a fogyasztók széles körét érintő fogyasztó-megtévesztéses ügyek, ahol a fogyasztók védtelenek a félrevezető állításokkal szemben. Ezen, már évek óta prioritásként szerepeltetett területek mellett ebben az évben új területnek minősülhet a hazai bankrendszer részletesebb vizsgálata is. A célunk ezen a területen is az, hogy a banki ügyfelek kiszolgáltatottságát a lehető legkisebb szintre csökkentsük egyrészt azzal, hogy ismereteiket, tudásukat bővítjük, valamint eligazodási képességüket fejlesztjük; másrészt a bankokat arra készítetjük, hogy érthető módon informálják ügyfeleiket. Másik újdonságként említhető a tavaly év végén elfogadott kereskedelemről szóló törvényből eredő feladatok ellátása is. Ezen a területen nagyok a várakozások a hivatallal szemben, hogy olyan problémákat is képes lesz orvosolni, amit mindeddig közigazgatási szervnek nem sikerült. A harmadik meghatározó újdonság ebben az évben a versenykultúra terjesztésére fordítható anyagi keret és ennek folyamánként az erre fordítandó munka. Március végére tervezzük annak

az anyagnak a nyilvánosságra hozatalát, amely a versenykultúra fejlesztésével kapcsolatos elveket és az ideai munkaterv kereteit tartalmazza majd.

– Egyáltalán van-e lehetőségük előre gondolkodni, előre tervezni? Ismert, hogy több száz elintézni való bejelentés, panasz érkezik évente a hivatalhoz.

– A tavaly november 1-jén hatályba lépett törvénymódosítás során sikerült végigvinni azt az elképzelést, amely engedi megkülönböztetni a bejelentést a panasztól, azaz a megalapozottabb, több információt tartalmazó, űrlapon beadott külső észlelési formát – a bejelentést a kevésbé formalizált, kevesebb és pontatlanabb információt tartalmazó panasztól. Azonban azt le kell szögezni, hogy mindkét észlelési forma alapján indulhat versenyfelügyeleti eljárás. Az új szabályok alapján a hivatalnak nagyobb szabadsága van abban, hogy mely esetekben indít versenyfelügyeleti eljárást. Ezzel párhuzamosan azonban a sérelmet szenvedettnek lehetősége nyílik az ún. magánjogi jogérvényesítésre is, azaz hogy polgári úton, bíróság előtt érvényesítse versenyjogi sérelmét. A törvény által kialakított lehetőségek felhasználásával meg tudjuk fogalmazni az adott időszakra vonatkozó stratégiánkat, prioritásainkat, és azt is, hogy mely területre összpontosítunk. A célom, hogy a hivatalban rendelkezésre álló erőforrásokat a lehető leghatékonyabban használjuk ki.

– Milyen jelentősebb ügyekben folyik jelenleg vizsgálat?

– Erről nem szívesen beszélek. A fontosnak ítélt ügyek indítását nyilvánosságra hozzuk, majd a versenytanácsi határozat meghozatalakor, az eljárás végén szintén tájékoztatjuk a nyilvánosságot az ügy kimeneteléről, a döntés lényegéről, egyebekben azonban az az elvünk, hogy folyamatban lévő ügyről nem nyilatkozunk. Határozatainkat egyébként a honlapunkon (www.gvh.hu) teljes terjedelemben megjelentetjük.

– Nemrég kerültek publikálásra a hivatal által folytatott ágazati vizsgálatok eredményei. Felmerültek a lakáshitelezés vagy a villamosenergia-piacon olyan versenyaggályok, amelyek alapján cselekednie kell a hivatalnak?

– A jelzálogalapú lakáshitelezés ágazati vizsgálat után megállapítható, hogy vannak versenyaggályok, de jelen helyzetben nem találtuk elég megalapozottnak versenyfelügyeleti eljárás megindítását, nem merült fel ugyanis sem az erőfölénnyel való visszaélés gyanúja, sem versenykorlátozó megállapodás. A banki szolgáltatásokat igénybe vevők túlnyomó része döntése meghozatalának időpontjában nincs abban a helyzetben, hogy pontosan tudja, mit vesz igénybe. Ennek nem feltétlenül az az oka, hogy felkészületlenek a fogyasztók. Oka lehet, hogy vásárláskor pontosan nem tudják, hogy milyen rejtett „bukatói” lehetnek a szolgáltatásnak vagy akár az is, hogy a hitelszerződés fennállása alatt kiszolgáltatott helyzetbe kerülhetnek, ha új költségek vagy feltételek merülnek fel, és azok alól mentesülni nem lehet. Az említett aggályok eloszlátása érdekében levélben megkerestem a pénzügyminisztert, a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőséget és a felügyelő miniszterét, a PSZÁF-ot és a Bankszövetséget. Rövid időn belül nyilvánosságra hozzuk az említett levelezést is. A villamosenergia-ágazati vizsgálat során már komolyabb aggályokat fedeztünk fel, így egy versenyfelügyeleti eljárás előkészítését meg is kezdtük. Ennek keretében a brüsszeli Verseny Főigazgatóságot is megkerestük. Megítélésünk szerint a hosszú távú villamosenergia-megállapodások lezárják a piacot, és piactorzító módon viselkednek. Ez az ügy jó példája lehet annak, amikor kettős jogalapon indítjuk az ügyet, de az sem kizárt, hogy az ügy jelentőségére tekintettel a Bizottság átkéri az ügyet, és maga jár el a mi aktív szakmai közreműködésünkkel.

– A hivatal egyebek között sajátos belső felépítése miatt is kiválik a többi közigazgatási szerv közül. Elnök úr hogyan értékeli a Versenytanács helyzetét, szerepét, működését?

– A GVH teljes egészében és sok tekintetben különbözik, de természetesen illeszkedik a mai magyar közigazgatási rendszerbe. A mindennapi munkánkban – a már említett módon – függetlenül működünk a kormányzattól, a versenytörvény előírásai szerint a parlamentnek tartozom beszámolási kötelezettséggel. A versenyfelügyeleti eljárások lefolytatása is a törvényi előírásoknak megfelelően kizárólag szakmai alapon történik. Az eljárás két szakasza (vizsgálati és döntéshozatali) jól elkülöníthető a gyakorlatban, melyet a szervezeti felépítés is jól megalapoz. A vizsgálatokat végző szakmai irodákat a hivatal egyik elnökhelyettese felügyeli, míg a döntés meghozatalát végző szervezeti egységet, a Versenytanácsot a hivatal másik elnökhelyettese vezeti. Az együttműködésnek megvannak a belső normái. A Versenytanács szerepe a hivatalban az utóbbi években átalakulóban van a korábbihoz képest, a tagok intenzívebben részt vesznek a hivatal egyéb tevékenységében is. A szakmai renomé azonban változatlanul nagyon magas.

– Sokan mondják, hogy a versenypolitikát nem lehet falak közé zárkózva művelni. Mely nemzetközi porondokon jelenik meg a GVH, és hová helyezné a hivatalt az európai rangsorban – ha van ilyen egyáltalán?

– Igen sok nemzetközi terepen jelenik meg a hivatal. Elsőként említendő az Európai Unió, ami tulajdonképpen a napi munkavégzésünkben is megjelenik, ahogy azt már korábban is említettem. Eljárásainkban vizsgálnunk kell a tagállamok közötti kereskedelem érintettségét, az Európai Versenyhálózat tagjaként naponta több olyan dokumentumcsomagot kapunk, amelyet át kell tanulmányoznunk, hiszen bármelyik eljárás vagy tranzakció érintheti a magyar piacot, vagy naponta több alkalommal cserélünk információt adott kérdésben más tagállamok versenyhatóságaival. Önálló vállalatunkon alapulva több olyan közösségi szintű munkacsoportban is részt veszünk, amely valamely rész kérdés mélyebb elemzésére vállalkozik vagy valamely elvi probléma megközelítését tűzi ki maga elé célul. A másik említendő nemzetközi plénum az ICN-tömörülés, amely a versenyhatóságok válasza a globalizációra. Ezen belül is több olyan munkacsoport működik, melynek a GVH munkatársai aktív közre-

működői. Az ICN által megfogalmazott ajánlások is hasznosnak bizonyulnak, a legutóbbi törvénymódosítás során is többet figyelembe vett a hivatal. Az OECD a harmadik olyan kiemelendő nemzetközi porond, amely említése elengedhetetlen. Rendszeres és szoros szakmai kapcsolat fűz bennünket ehhez a nemzetközi intézményhez. Itt vetődött fel először a közép-európai versenyhatóságok közötti együttműködés (CECI) kialakításának igénye, amelynek motorja a GVH. Az együttműködés lényege, hogy a régió versenyhatóságainak szakértői ezen a rendszeresen megrendezett szakmai fórumon tapasztalatot tudnak cserélni azokról a kérdésekről, amelyek nagy valószínűséggel mindenhol azonos időben és módon merülnek fel. Végül kiemelésre méltó az OECD-vel közösen létrehozott Budapesti Versenyügyi Regionális Oktatási Központ, melynek elsődleges célja, hogy a balkáni, valamint FÁK-országokbeli versenyhatóságok munkatársainak segítséget nyújtson a versenyjog és versenypolitika megalapozása és kialakítása területén. Hasonló képzésben vettek részt a GVH munkatársai a '90-es évek elején, így amikor felmerült a Központ létrehozatalának ötlete, szinte köteleességünknek éreztük, hogy továbbadjuk azokat az ismereteket és tapasztalatokat, amiket annak idején mi az amerikai, illetve európai kollégáinktól kaptunk hasonló rendezvényeken. Azt is büszkén mondhatom, ha bármilyen külföldi rendezvényen felmerül, hogy az

újonnan csatlakozott országokból szükség van előadóra vagy résztvevőre, nagyon sok esetben a magyar hivatal munkatársai jutnak először a rendezők eszébe.

– A tavalyi törvénymódosítással lehetőséget kapott a GVH, hogy a kiszabott bírság egy részét elköltse. Nem járhat ez a bírságok öncélú emelésével?

– Valóban, erre lehetőséget kapott a GVH, azonban ezt célzottan és kizárólag versenykultúra fejlesztésére használhatjuk fel. A törvény nagyon pontosan meghatározza a célokat és feltételeket. A felhasználható összeg mértékét a törvény az előző évben befolyt bírság 5 százalékában maximálja. A hatályos szabályozás szerint ilyen esetben a GVH határozata már jogerős, ami azt is jelenti, hogy bírósági meg erősítést nyert. Sőt, ilyen esetekben még szigorúbb annak az ellenőrzése is, hogy a pénzt mire használja fel a hivatal. A hivatalon belül már elindultak azok a töprengések és gondolatébresztő beszélgetések, melyek végtermékét szándékaim szerint március végén nyilvánosságra is hozzuk, és amelyek arra irányulnak, hogy pontosan milyen feladatokat lát majd el a versenykultúra fejlesztése és terjesztése keretében a hivatal. Az leszögezhető, hogy ebben az évben ezen tevékenységünk célcsoportját a diákok és oktatóik, a magánjogi jogérvényesítéssel érintett bíróságok, valamint azok a kis- és középvállalkozások képezik, amelyek eljárásainkkal érintettek lehetnek. A pénzköltés módja nyilvános és áttekinthető lesz.

Dán Judit

Vertikális versenykorlátozó megállapodások a Budapest Sportaréna üzemeltetésével kapcsolatban

A GVH a 2005. szeptemberi határozatában a Budapest Sportaréna hasznosításával kapcsolatos megállapodásrendszert versenykorlátozónak ítélte.

Az ügy legalább két aspektusból jelent érdekességet a hazai versenyjoggal foglalkozók számára. Egyrészt olyan versenykorlátozó megállapodásokról szól, amelyek a szolgáltatási, értékesítési szféra különböző szintjein elhelyezkedő vállalkozások között jöttek létre. A mindig nagyobb visszhangot kapó, versenyjogilag általában súlyosabbnak minősülő horizontális ügyletekhez, a kartellekhez képest kevesebb szó esik az ilyen, vertikális versenykorlátozó megállapodásokról. Másrészt az első olyan ügy volt a magyar versenyhatóság gyakorlatában, amikor az Európai Közösséget létrehozó szerződés (EKSz) 81. és 82. cikkében foglalt verseny szabályok végrehajtásáról szóló 1/2003/EK tanácsi rendelet (eljárési ren-

delet) 11. cikke (4) bekezdésének megfelelően a GVH a határozata meghozatalát megelőzően tájékoztatta a Bizottságot a várható döntéséről annak érdekében, hogy a Bizottságnak módja legyen a közösségi versenyjog alkalmazásának konzisztenciáját biztosítani. A Budapest Sportaréna üzemeltetésével kapcsolatos ügy e két említett témakör rövid tárgyalására jelent jó apropót e cikk keretei között.

I. A vertikális versenykorlátozó megállapodások

A leégett Budapest Sportcsarnok újraépítése

A Budapest Sportaréna a leégett Budapest Sportcsarnok helyén, a magyar állam és az építető Bouygues cégcsoport közötti, quasi koncessziós szerződés alapján épült. Az új, ún. multifunkcionális rendezvénycsarnok befogadóképessége 12 ezer

fő. Leginkább sportrendezvények, zenei és színházi előadások, koncertek, kiállítások, vásárok, politikai, vallási és egyéb célú gyűlések, összejövetelek, konferenciák, vállalati rendezvények lebonyolítására alkalmas.

Az eljárás alá vont vállalkozások

Az eljárás indulásakor az építető francia cégcsoport által irányított Aréna Üzemeltető Rt. (Aréna) kizárólagos jogosultsággal hasznosítja a Budapest Sportaréna-t annak megnyitása, 2003 márciusa óta. A Multimédia Sound & Lights Kft. (Multimédia) az egyik legismertebb koncertszervezéssel foglalkozó nemzetközi vállalkozás-csoport tagja. A Ticketpro Jegyterjesztő Kft. (Ticketpro) jegyértékesítő és egyéb jegyszolgáltatásokat nyújtó vállalkozás, amely a 2908026 Canada Inc. többségi irányítást biztosító befolyása alatt áll. A Ticketpro kisebbségi tulajdonosi-irányítási viszonyai többször módosultak. Az eljárás szempontjából annak volt jelentősége, hogy a Ticketpro tulajdonosi, majd érdekeltségi körében a Multimédia cégcsoport különböző vállalkozásai, illetve ezen vállalkozások vezető tisztségviselőin keresztül jelentős befolyással folyamatosan jelen volt a vállalkozásban.

Az eljárás indításának körülményei

A versenyfelügyeleti eljárás megindítását részben az indokolta, hogy a GVH tudomására jutott információk szerint az Aréna a Budapest Sportaréna üzemeltetése során a rendezvényszervezésben szokásos bérleti szerződésekhez képest jelentősen nagyobb, egyoldalú előnyöket biztosított a maga számára, amely magatartás a versenytörvény (Tpv.) 21. §-ában foglalt tilalomba, különösen annak a) pontjába ütközik, mely szerint tilos a

gazdasági erőfölénnyel visszaélni, az üzleti kapcsolatokban tisztességtelenül vételi vagy eladási árakat megállapítani, vagy más módon indokolatlan előnyt kikötni, vagy hátrányos feltételek elfogadását kikényszeríteni.

Az eljárás megindításának másik oka az Aréna, a Multimédia és a Ticketpro vállalkozásoknak a Budapest Sportaréna üzemeltetésével kapcsolatban kötött szerződéseinek vizsgálata volt annak eldöntése végett, hogy e megállapodások alkalmassak-e a Tptv. 11. §-a szerint a gazdasági verseny korlátozására.

A Versenytanács később a versenyfelügyeleti eljárásnak az EKSz 81. cikke vizsgálatára való kiterjesztése mellett döntött, mivel úgy ítélte meg, hogy a szóban forgó megállapodások érinthetik a tagállamok közötti a kereskedelmet. A vizsgálat során valószínűsíthetővé vált továbbá az is, hogy az eljárás alá vontak között megkötött egyes megállapodások, illetve az érdekeltségi-irányítási kapcsolatok együttesen azt eredményezhetik, hogy más rendezvényszervező (promóter) cégek csak igen előnytelen feltételek mellett tudták kibérelni a Budapest Sportarénát. Ezek a promóterek ezért rendezvényeik egy részét nem hozták Magyarországra: vagy lemondtak arról, hogy egy adott rendezvényt megszervezzenek, vagy valamely környező ország erre alkalmas helyszínét vették igénybe. Az Aréna és a Ticketpro közötti, jegyértékesítésre vonatkozó kizárólagossági megállapodás, a Multimédia érdekeltségének tényével együttesen alkalmasnak tűnt arra, hogy korlátozza a környező országokból a Budapest Sportarénában megrendezendő események látogatását.

A vizsgált megállapodások

1. Az Aréna és a Ticketpro közötti megállapodás szerint a Ticketpro a Budapest Sportaréna rendezvényei vonatkozásában jegy kibocsátásra és -forgalmazásra 5 évre, valamint egy opcióval a szerződés további 5 éves meghosszabbítására vonatkozó kizárólagos jogot kapott. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy ha egy rendezvényszervező szolgáltatni kívánt a Budapest Sportarénában, az Aréna csak abban az esetben kötötte meg a jelentkezővel az erre vonatkozó szerződést, ha a rendezvényszervező vállalta azt, hogy a Ticketpro jegy kibocsátó és jegyforgalmazó szolgáltatásait veszi igénybe, beleért-

ve lényegében az összes jegy értékesítését is.

2. Az Aréna és a rendezvényszervezők közötti megállapodások több lépcsőben megvalósuló bérleti szerződések. A rendezvényszervezők az Arénával való bérleti szerződésük aláírása napján kötelesek voltak az Aréna jegyértékesítő partnerével, a Ticketproval is jegypénztári megállapodást kötni, amelyben rögzítették, hogy kizárólag a Ticketpro és a jegyirodái számítógépes rendszerével nyomtatott jegyek tekinthetők érvényesnek és amelyben vállalták, hogy minden olyan jegyeladási szolgáltatást és szolgáltatót kizárnak az értékesítésből, amely nem a Ticketpron keresztül értékesíti a jegyeket.

3. A Ticketpro és a rendezvényszervezők közötti megállapodásokban a rendezvényszervezők vállalták, hogy amennyiben a Budapest Sportarénában rendeznek eseményt, a szerződés aláírásától számított 3 éven keresztül a Ticketpro lesz jegyeik kizárólagos szállítója, terjesztője és értékesítője.

4. Az Aréna és a Multimédia közötti éves bérleti szerződés egy általános bérleti előszerződésnek tekinthető, amely szerint a Multimédia speciális előnyöket élvez (pl. speciális fizetési feltételek; minden 10 rendezvény után a 11. ingyenes; az Aréna biztosítja a Multimédia számára az „Aréna Első számú Partnere” címet az ezzel járó előnyökkel). Ötnél kevesebb eseménynap lefoglalása esetén a Multimédia a szerződés szerint elveszíti preferált státuszát.

Az érintett áru- és földrajzi piac

A Versenytanács érintett termékpiacnak a kiemelt jelentőségű, nemzetközi szórakoztató rendezvények piacát tekintette, melyhez három részszolgáltatási piac kapcsolódik: egyrészt az ilyen rendezvények lebonyolítására alkalmas helyszínek bérbeadása; másrészt e rendezvények megszervezése (promóciója); harmadrészt pedig e rendezvények jegyszolgáltatásainak piaci.

A Versenytanács határozata szerint a releváns földrajzi piac Magyarország területe. Az ilyen jellegű koncertekre a fellépő művészek jellemzően turné keretében jönnek, ami azt jelenti, hogy a környező országokban is fellépnek. Az utazási és az esetleges egyéb költségek (pl. szállásköltség) miatt a külföldről érkező néző kon-

certlátogatási költsége jelentősen megemelkedhet, amely a magyarországi rendezvény látogatásának mellőzése mellett szóló érv. Ugyan a magyarországinál szélesebb földrajzi piac meghatározásának irányába mutat, hogy az interneten való jegyvásárlás lehetősége bárki számára adott, de sokaknak nincs internet kapcsolatuk vagy az internetes vásárláshoz általában szükséges hitelkártyájuk. Az ilyen típusú vásárlással kapcsolatban egyébként is nagy egyelőre a bizalmatlanság. A fogyasztóvédelmi szabályok is nehezebben érvényesíthetők a határokon átnyúló kereskedelmi ügyletek esetében. Ezekhez adódnak egyéb körülmények is, amelyek az érintett földrajzi piac nemzetiként való meghatározása irányába mutattak: pl. más a valutánem, ami átváltási veszteséget jelent, átutalási költségei lehetnek az Interneten történő vásárlásnak. Az eljárás alá vontak és a megkérdezett versenytársaik – egy kivétellel – úgy nyilatkoztak, hogy a külföldre eladott jegyek mennyisége az értékesített összes jegyhez képest kis mennyiséget tesz ki.

A gazdasági erőfölény hiánya az érintett piacon

A Tptv. 22. § (1) bekezdése értelmében gazdasági erőfölényben van az érintett piacon, aki gazdasági tevékenységét a piac többi résztvevőjétől nagymértékben függetlenül folytathatja, anélkül, hogy piaci magatartásának meghatározásakor érdemben tekintettel kellene lennie versenytársainak, szállítóinak, vevőinek és más üzletfeleinek vele kapcsolatos piaci magatartására.

Az Aréna piaci helyzetével kapcsolatban kétség kívül megállapítható volt, hogy a kiemelt jelentőségű, nemzetközi rendezvények lebonyolítására leginkább a Budapest Sportaréna alkalmas Budapest területén, hiszen befogadóképességét és műszaki színvonalát nézve hasonló fedett csarnok nincs sem a városban, sem vonzáskörzetében. A kisebb befogadóképességű fedett, illetve – időszaktól függően – a hasonló vagy nagyobb befogadóképességű nyitott csarnokokban, illetve stadionokban azonban a hasonló rendezvények túlnyomó többsége megszervezhető. A Versenytanács úgy ítélte meg, hogy az Aréna nem függetlenítheti magát számottevő mértékben a rendezvényhelyszínek piacának többi szereplőjétől, ezért gazdasági erőfölénye a vizsgált időszakra vonatkozóan nem állapítható meg.

Elemzések

A rendezvényszervezők piaca kevés szereplős oligopol piac, amelyen két kiemelkedő szereplő (a Multimédia és a Showtime Kft.) mellett néhány további vállalkozás is jelen van. A hasonló szerkezetű piacokon egyetlen vállalkozás egyedüli gazdasági erőfölényét a piaci szereplők közötti stratégiai erőviszonyok kizárják. A közös erőfölény létét főként a két piacvezető vállalkozás közötti nyilvánvaló érdekellentét teszi valószínűvé. A Multimédia Budapest Sportarénával kapcsolatos privilegizált helyzete az Arénával kötött megállapodáson, és nem a piac objektív sajátosságain alapul. Számos más olyan rendezvényszervező cég van az érintett piacon, amely képes lenne a kiemelt rendezvények megszervezésére a Budapest Sportarénában. A fenti körülményekre tekintettel a Multimédia gazdasági erőfölényes helyzetét a Versenytanács nem tartotta megállapíthatónak.

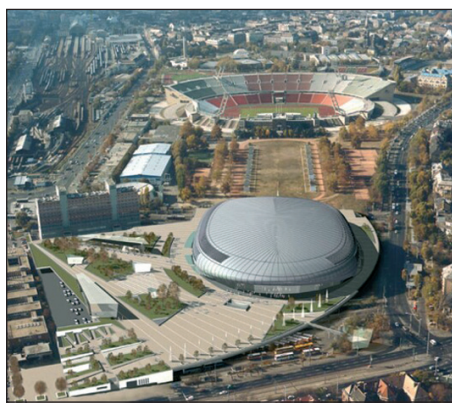
A jegyszolgáltatás piacán ugyancsak néhány jelentősebb vállalkozás van jelen, amelyek jellemzően egy-egy jelentősebb rendezvényszervező céghez kapcsolódnak. A jegyszolgáltatás és a rendezvényszervezés piaci közötti szoros kapcsolat miatt a gazdasági erőfölény létét, így a Ticketpro domináns pozícióját a jegyszolgáltatás piacán a Versenytanács kizártnak ítélte.

Gazdasági erőfölény hiányában az eljárást a Tptv. 21. §-a vonatkozásában a Versenytanács megszüntette.

A megállapodások jogi értékelése a közösségi és a magyar jog alapján

Az EKSz 81. cikkének (1) bekezdése szerint a közös piaccal összeegyeztethetetlen és tilos minden olyan vállalkozások közötti megállapodás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre és amelynek célja vagy hatása a közös piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása. A Bizottság „de minimis” szabályról szóló közleménye¹ (De Minimis Közlemény) szerint nem korlátozzák érzékelhető mértékben a versenyt azok a vállalkozások közötti vertikális megállapodások, amelyek részes feleinek egyedi piaci részesedése nem haladja meg a 15%-ot a megállapodás által érintett bármely érintett piacon.

A 81. cikk (1) bekezdés szigorúságát oldja a (3) bekezdés, amely alapján bizonyos gazdasági, és a fogyasztóknál is lecsapódó előnyök esetében kivételt enged a főszabály alól és az egyébként versenykorlátozó magatartások megengedetté válhatnak, ha a felek nem vállalnak fel szükségtelen versenykorlátozásokat és a versenykorlátozó megállapodás nem szünteti meg a versenyt az érintett áru piacának jelentős részén. A (3) bekezdés gyakorlatban történő alkalmazására kétféleképpen kerülhetett sor: egyrészt egyedi ügyekben – 2004. május 1. előtt egyedi mentesítési kérel-

mekkel és a Bizottság arra adott mentesítő határozataival, rosszabb esetben megerősítő leveleivel („comfort letter”); másrészt úgy, hogy az egyedi eseteken alapuló, több éves tapasztalatai alapján a Bizottság egyes versenykorlátozás típusok csoportjai vonatkozásában azokat mentesítő rendeleteket alkotott. Az ezekben foglalt feltételeket teljesítő versenykorlátozás megengedetté válik a vállalkozások számára. A Bizottság vonatkozó csoportmentességi rendelete a 2790/1999/EK rendelet² az EKSz 81. cikke (3) bekezdésének a vertikális megállapodások és összehangolt magatartások csoportjaira történő alkalmazásáról.

A Tptv. 11. §-a az EKSz 81. cikkében foglalt tilalomhoz hasonlít, azzal a nyilvánvaló különbséggel, hogy a tényállási elemek közül a joghatóságot meghatározó „tagállamok közötti kereskedelem érintettség” nem definíciós eleme a jogsértés megállapíthatóságának. A csekély jelentőségű megállapodások közösségi és magyar szabályozása is eltér egymástól. A De Minimis Közlemény 15%-os küszöbével szemben a Tptv. a nem versenytársak közötti megállapodások esetén 10%-os részesed-

dés alatt tekinti az ilyen megállapodást csekély jelentőségűnek. A Tptv. 16. §-a értelmében a Kormány rendeletben mentesítheti a megállapodások meghatározott csoportjait a 11. §-ban foglalt tilalom alól, melyről a Tptv. 17. §-ában foglalt szempontok figyelembevételével rendelkezhet. A vertikális megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alól történő mentesítéséről az 55/2002. (III. 26.) kormányrendelet (Kormányrendelet) szól. Az ügyet lezáró versenytanácsi határozat megszületésének idején a Tptv. 17. §-a szerint a GVH egyedi kérelem alapján hozott határozattal mentesíthette volna a 11. §-ban foglalt tilalom alól a megállapodást vagy tervezett megállapodást, ha az a fogyasztóknál is lecsapódó gazdasági előnyökkel jár, a versenykorlátozás nem szükségtelen és a versenyt nem zárja ki az érintett piacon teljes egészében.

Az Aréna és a Ticketpro közötti jegyszolgáltatási megállapodás lényegét tekintve kizárólagos forgalmazási megállapodás, ahol az Aréna a rendezvény megvalósításához szükséges szolgáltatások egy részét, a jegyszolgáltatásokat a Ticketpro számára értékesíti, mely jogosultságért cserébe a Ticketpro az Aréna jegyelőállítását, a jegyforgalmazást, a rendszer üzemeltetését, a jegyellenőrzést és a beléptetést elvégzi. Az e megállapodással érintett Aréna, illetve Ticketpro piaci részesedése az érintett piacon valószínűsíthetően meghaladja a De Minimis Közleményben meghatározott 15%-os, és értelemszerűen a Tptv.-ben szabályozott 10%-os küszöböt. A kizárólagos forgalmazási megállapodás a csoportmentesítés hatálya alá tartozik, ha az EK-s csoportmentesítési rendelet és a vonatkozó magyar kormányrendelet feltételeinek megfelelő. A rendeletek szerint nem részesedhetnek a felek a csoportmentesség kedvezményében, ha a megállapodást kötő vállalkozások együttes piaci részesedése egyik érintett piacon meghaladja a 30%-ot. A GVH az Aréna piaci részesedését becsülte alapján értékelve arra a következtetésre jutott, hogy az Aréna és a Ticketpro közötti szerződés nem tartozik a csoportmentesítési szabályok hatálya alá az Aréna magas piaci részesedése miatt. Az Európai Bizottság vertikális korlátozásokról szóló 2000/C/291/01 számú iránymutatásának (Iránymutatás) 25. cikke a magyar Kormányrendelet és az EK csoportmentesítési rendelet vonatkozó cikkeihez nyújt további magyarázatot. Eszerint a bérleti szerződések nem tartoznak a rendeletek hatálya alá, mivel ekkor nincsen szó áruk

¹ A Bizottság közleménye az Európai Közösséget létrehozó szerződés 81. cikke (1) bekezdése szerint a versenyt érzékelhetően nem korlátozó, csekély jelentőségű (de minimis) megállapodásokról (2001/C 368/07)

² A Bizottság 2790/1999/EK rendelete (1999. december 22.) az EK – Szerződés 81. cikke (3) bekezdésének a vertikális megállapodások és összehangolt magatartások csoportjaira történő alkalmazásáról HL L336

vagy szolgáltatások értékesítéséről a szállító által a vevő részére. Az Aréna és a rendezvényszervezők közötti megállapodásokra, mint bérleti szerződésekre tehát nem alkalmazhatók a csoportmentesítési rendeletek, azok az általános – EKSz 81. cikk (1) bekezdés, illetve Tpvt. 11. § (1) bekezdés tilalom alá esnek. Megállapította továbbá, hogy még ha az Aréna és a Ticketpro közötti szerződés mentesíthető is lehetne a rendeletek alapján, az Aréna és a rendezvényszervezők közötti megállapodásokat változatlanul az általános tilalom alapján kellene megítélni. A két különböző megállapodás szorosan összefügg egymással, az egyik a másik nélkül nem létezhet, ezért amennyiben az egyiket versenykorlátozóknak tekintjük, az kihat a másik megállapodásra is, mivel az betarthatatlanná válna a felek számára. A fenti megállapodások egyedi mentesíthetőségének hiányával kapcsolatban a Versenytanács kifejtette, hogy az Aréna és a Ticketpro közötti, a Ticketpronak exkluzivitást biztosító szerződés piaclezáró hatással járhatott, magasabb jegyárakat eredményezett, célja és eredménye a hatékony verseny szükségtelen és aránytalan korlátozása volt, amely hatás közvetlenül a jegydisztribúciós piacon nyilvánul meg, de közvetve kihat a többi elemzett piacokra is. A Budapest Sportaréna bérbeadására vonatkozó valamennyi szerződés rögzíti, hogy a bérleti jogviszony létrehozásának alapvető feltétele, hogy a bérló a Ticketproval kössön jegyértékesítői szerződést. Az Aréna és a rendezvényszervezők közötti vertikális megállapodások emiatt az egyedüli márka kikötésének csoportjába sorolhatók, ahol az Aréna arra készíti a rendezvényszervezőket, hogy a Ticketpro jegyszolgáltatásait vegyék igénybe. A rendezvényszervezők a Ticketproval az Arénával kötött bérleti szerződések esetén a jegypénztári megállapodás megkötésére kötelesek. Ez a megállapodás ún. valódi ügynöki megállapodásnak minősül. Az ügynöki megállapodások elsősorban az alapján ítélték meg, hogy az ügynök és a megbízó közötti kapcsolatban mekkora kockázatot vállal az ügynök egyrészt az ügynöknek a megbízó számára megkötött szerződése, másrészt adott piachoz kötődő beruházások vonatkozásában. Ha valódi ügynöki szerződésről van szó, mert az ügynök nem vagy csak jelentéktelen kockázatot visel, akkor az kívül esik az EKSz 81. cikkének, és a Tpvt. 11. §-ának hatókörén. Ha azonban az ügynök független kereskedőnek minősül, aki szabadon határozhatja meg marketingstra-

tégiáját, vagyis az ügynöki szerződés nem valódi, akkor tevékenységére alkalmazhatók az említett jogszabályhelyek. A Versenytanács a Ticketpro és a rendezvényszervezők közötti jegypénztári megállapodásokat valódi ügynöki szerződéseknek tekintette, amelyek nem korlátozzák a gazdasági versenyt az EKSz 81. cikkébe, illetve a Tpvt. 11. §-ába ütközően. A Versenytanács megállapította továbbá, hogy az Aréna és a Multimédia közötti éves bérleti szerződés ugyan több szempontból is kedvezőbb konstrukciót valósít meg a többi rendezvényszervezőre vonatkozó bérleti feltételeknél a Multimédia számára, de ezen kedvezmények önmagukban nem járnak a gazdasági verseny korlátozásával. Az Aréna és a Multimédia közötti, a Multimédia számára a többi versenytárshoz képest preferenciális klauzulákat tartalmazó megállapodás önmagában – a Ticketpro kizárólagos jegyszolgáltatási státuszát figyelmen kívül hagyva – nem lett volna alkalmas a gazdasági verseny korlátozására. A Versenytanács azonban az Aréna és a Multimédia közötti éves bérleti megállapodást a Ticketpro-nak a kizárólagos jegyszolgáltatási helyzetével összefüggésben is értékelte.

A Versenytanács határozata

A Versenytanács 2005 őszén megállapította, hogy egyrészt az Aréna és a Ticketpro közötti jegyszolgáltatási szerződésnek a Ticketpro számára a Budapest Sportarénaiban, a 2003. március és 2005. június 30. közötti időszakban megrendezésre került rendezvények vonatkozásában kizárólagosságot biztosító kikötései; másrészt az Aréna és a Multimédia közötti éves bérleti szerződések; harmadrészt pedig az Aréna és a rendezvényszervezők között ezen időszakban, a Budapest Sportaréna rendezvényeire megkötött bérleti szerződésnek a Ticketpro jegypénztári szolgáltatásainak kötelező igénybevételét előíró kikötései együttesen alkalmasak voltak a Tpvt. 11. §-ába ütközően a gazdasági verseny torzítására. A Versenytanács határozata szerint a fenti szerződések egyben együttesen sértik az Európai Közösséget létrehozó szerződés (EKSz) 81. cikkét is, vagyis összeegyeztethetetlenek a közös piaccal.

A jogsértés megállapításán túl a Versenytanács további szankciók előírását nem tartotta szükségesnek egyrészt a kifogásolt helyzet és magatartás rövid idő-

tartamára, másrészt arra való tekintettel, hogy az Aréna a szerződéseket többször is a GVH által kívánatosnak tartott irányban módosította; és főként azért, mert az eljárás befejezése előtt az Aréna tulajdonosai és a magyar állam között, a Budapest Sportaréna hasznosítására vonatkozó megállapodás, ezzel együtt az Aréna húsz évre szóló kizárólagos hasznosítási joga, annak valamennyi kapcsolódó szerződésével, köztük a Ticketproval megkötött jegyszolgáltatási szerződésével, valamint a Multimédiával kötött bérleti szerződésével együtt megszűnt.

II. Az eljárási rendelet szerinti együttműködés

Az eljárási rendelet Magyarország Európai Unióhoz történt csatlakozása, 2004. május 1. óta közvetlenül hatályos és alkalmazandó. Az eljárási rendeletnek a Bizottság és a tagállamok versenyhatóságai közötti együttműködésről szóló 11. cikk (4) bekezdése előírja, hogy a tagállamok versenyhatóságainak a határozatuk meghozatalát legalább 30 nappal megelőzően tájékoztatniuk kell a Bizottságot minden olyan esetben, amikor a tervezett döntés jogsértés folytatásától eltiltást, kötelezettségvállalás előírását vagy csoportmentességi rendelet alkalmazási kedvezményének megvonását vetíti előre. Ennek keretében a tagállami versenyhatóságok a Bizottság rendelkezésére bocsátják az ügy összefoglaló ismertetését és a tervezett határozatot, olyan információtartalommal, amely lehetővé teszi a Bizottság részére, hogy megfelelő módon megítélje a tervezett határozatnak a korábbi közösségi esetjoggal való konzisztenciáját. A Bizottságnak 30 nap áll a rendelkezésére, az esetleges észrevételeinek a megtételére.

Az eljárási rendelet 11. cikk (4) bekezdése szerinti információadásnak a GVH az eljáró versenytanács előzetes álláspontjának az átadásával tesz eleget. Az EK-s és a nemzeti versenyhatóságok közötti együttműködést egy közös cél hatja át, ez a közösségi és a tagállami jog egymásra tekintettel lévő, következetes alkalmazásának a biztosítása, amely végső soron alapvető érdek a vállalkozások számára is: a jogsértő vállalkozások számára a versenyhatósági fellépés kiszámíthatóságát, az érdekeikben sértett vállalkozások számára pedig megfelelő és hatékony jogszolgáltatást jelent.

Bottka Viktortisztviselő, EU Bizottság¹**Kötelező licencia az IMS Health és a Microsoft ügyek fényében**

A közösségi versenyjog alkalmazásának az üzletkötés megtagadása (refusal to supply) témakörével összefüggő egyik fontos kérdése, hogy milyen esetekben követelhető meg egy erőfölényben lévő vállalattól, hogy az valamely szellemi alkotását hozzáférhetővé tegye versenytársai számára, azaz licenciat adjon rá. Az Európai Közösségek Bírósága (EKB) többször kimondta már, hogy egyrészt a szellemi alkotáshoz fűződő jog feletti pusztá rendelkezés nem eredményez önmagában erőfölényes helyzetet, és másrészt, hogy az EK Szerződés 295. cikke szerint a tagállamokban fennálló tulajdoni rend nem sérülhet. Ugyanakkor az is megállapításra került, hogy a már erőfölénnyel rendelkező vállalatok számára korlátozható az eszközeik (beleértve a szellemi alkotásokra vonatkozó jogaikat) feletti rendelkezés, amennyiben az visszaéléshez vezetne.

Az évek során az EKB és az Európai Közösségek Bizottsága (Bizottság) több híres eset² révén próbálta meg feloldani ezt a dilemmát. Ezeknek az eseteknek lényeges közös megállapítása, hogy a licencia

megtagadása csak speciális körülmények fennállása esetén minősülhet erőfölénnyel való visszaélésnek. A címben szereplő IMS Health³ ügy, és bizonyos tekintetben, a Microsoft határozat⁴ e körülmények pontosabb körülhatárolása szempontjából jelentettek előrelépést. Érdemes áttekinteni ezen esetek fényében, hogy mi a közösségi jog jelenlegi állása e kérdésben.

I. Speciális körülmények az IMS Health ügy alapján

Az IMS Health ügy egy előzetes döntéshozatali eljárás alapján indult, amelyben egy német bíróság intézett kérdéseket az EKB-hoz. Az IMS Health eset tárgyát képező szellemi alkotásra vonatkozó jog egy szerzői jog volt, amely, a Magill esethez hasonlóan, rendhagyó alkotást védett. A Magill ügyben a nem szokványos szerzői jog egy televíziós programlistát védett, míg az IMS Health ügyben gyógyszerárak térképszerű területi felosztására vonatkozott („1860 brick structure”). A versenytárs NDC hasonló területi felosztásokat dolgozott ki, de ezek alkalmazását sikeresen akadályozta meg az IMS vállalat, szerzői jogsértésre hivatkozva. Így a versenytárs az elengedhetetlenné vált területi felosztáshoz kért hozzáférést az IMS-től.

A korábbi Magill és Bronner⁵ esetjogra történő hivatkozás után az EKB négy együttes feltételhez kötötte a visszaélés megállapítását:

– a jog (dolog) amelyre licenciat kérnek elengedhetetlen egy másik termék vagy szolgáltatás nyújtásához;

– a licenciat kérő vállalat olyan terméket vagy szolgáltatást szeretne nyújtani (a licencia felhasználásával) a jogvédett ter-

mék piacán (amely egyben az erőfölényben lévő vállalat termékpiaca), amelyet a szellemi alkotásra vonatkozó jog tulajdonosa nem nyújt a vásárlóinak, és amelyre van potenciális fogyasztói igény,

– a licencia visszautasításának nincsenek objektív indokai;

– a visszautasítás eredményeképpen a szellemi alkotásra vonatkozó jog tulajdonosa fenntartja magának a (másodlagos) termékpiacot úgy, hogy onnan minden új versenyt kizár⁶.

Az esetjog újrafogalmazásával a bíróság új tartalmat is belevitt e feltételekbe. Az IMS Health ügy után az erőfölényes vállalat kötelezhető licencia adására olyan új terméket előállító vállalatok számára is, amelyek az erőfölényes vállalat saját termékével versenyeznek. A korábbi esetekben mindig ragaszkodott a bíróság ahhoz, hogy a szellemi alkotáshoz fűződő vonatkozó jog lényege a kizárólagos rendelkezés⁷, így például a Magill esetben az erőfölényes vállalat csak egy másodlagos, (azaz saját termékével nem versenyző) termék előállításához volt köteles licenciat adni.

Az IMS Health ügyben az EKB tudatosan fejlesztette az esetjogot, Tizzano főtanácsnok indítványa alapján. Az EKB visszautalt a Bronner ítéletre, amelyben az ügy tárgyát képező újságterjesztési rendszert nem árulták külön, mégis az újságokétól különálló másodlagos piacot lehetett meghatározni. Ezzel a logikai fordulattal az IMS Health ügyben az EKB lényegében a másodlagos termékpiac feltételét relativizálta azzal, hogy potenciális és hipotetikus másodlagos piacok esetében is lehetővé tette a licenciára kötelezést⁸ (értsd: az ilyen potenciális és hipotetikus piacok egy termékpiacon belül is létezhetnek.)

Tehát a másodlagos piac feltételének gyengítésével a jogsértés megállapítha-

¹ A cikkben kifejtett vélemények a szerző sajátjai és nem tekinthetők az Európai Bizottság hivatalos álláspontjának.

² Például a 238/87. sz. ügy, Volvo v Veng, (EBHT 1988., 6211. o.); a C-241/91 sz. ügy, RTE és ITP v Bizottság (Magill), (EBHT 1995., I-743. o.)

³ C-418/01 sz. ügy, IMS Health (EBHT 2004, I-5039. o.)

⁴ A Bizottság 2004. 03. 24-i határozata, COMP/C3/37792, Microsoft

⁵ C-7/97 sz. ügy, Bronner (EBHT 1998, I-7791. o.), 40. pont

⁶ IMS Health, 37-38. pontok és a rendelkező rész

⁷ Volvo v Veng, 8. pont

⁸ IMS Health, 43-44. pontok

tóságához szükséges feltételek az alábbiak lettek:

- a) az erőfölény megléte,
- b) a licencia elengedhetetlen jellege a másodlagos termék vagy szolgáltatás nyújtásához,
- c) olyan „új” másodlagos termék előállítása, amelyre van potenciális fogyasztói igény,
- d) a licencia visszautasításának nincsenek objektív indokai.

Még, ha ugyanazon a piacon belül is kötelező lehet a licencia, a fennmaradó feltételeket korántsem könnyű teljesíteni.

A Bizottság már nyilvánosan is bejelentette az EK Szerződés 82. cikkének új, piac-központú értelmezésére való törekvését⁹. E reform kapcsán elképzelhető, hogy az erőfölény megállapítása magas piaci részesedés esetén is részletes indokolást igényel majd.

Az elengedhetetlenség egy olyan feltétel, amely a hozzáférést igénylő versenytársak számára nehezen bizonyítható. Ez a feltétel az, amely a licencia megtagadására vonatkozó ügyeket leginkább hasonlóvá teszi az „essential facility”-re (nélkülözhetetlen eszközre) vonatkozó általánosabb esetjoghoz. A Bronner ügyben az elengedhetetlenség megállapíthatóságához nem volt elég az, hogy a kis példányszámú újságra nem érdemes egy új terjesztési rendszert létrehozni. Ennél tovább ment az EKB, és csak a meglévő nagy terjesztési rendszerhez hasonló szisztéma piaci megvalósíthatóságának hiánya esetén vélte, hogy ez a gazdasági eszköz elengedhetetlen lehet¹⁰. Egy másik tendencia az esetjogban az, hogy ha csak egy versenytárs is képes jogszerűen előállítani az adott eszközt, akkor az már nem tekinthető elengedhetetlennek. A szellemi alkotások joga által védett termék esetén a jogvédelem léte megkönnyítheti az elengedhetetlenség bizonyítását, mert az eszköz újratermelésének jogi korlátai vannak. De ez csak azokban a ritka esetekben van így, ha a jogvédelem együtt jár azzal, hogy a piac csak egyféle jogvédett módszerrel vagy technológiával fogad el. Ez a kivételes helyzet állt fenn az IMS Health ügyben.

A licencia felhasználásával gyártott termék új volta, azaz eltérése az erőfölé-

nyes vállalat termékétől a fogyasztók szemében az egyik leglényegesebb szempont. Ezt is inkább hozzávetőlegesen, példálózva lehet definiálni az esetjog alapján. A Magill esetben a fogyasztók számára új igényt elégített ki az egyesített programlista, amelyet az erőfölényben lévő műorszolgáltatók korábban nem nyújtottak. Ebben az esetben a termék olyannyira eltérő volt a műorszolgáltatók egyedi listáitól, hogy senki nem vonta kétségbe annak különbözőségét, és hogy egy másik piacon versenyzett. Az IMS Health ügy megszüntette a logikai kapcsolatot a termék újdonsága és a másodlagos piac meghatározása között, és ez bonyolulttá teheti a jogalkalmazást. A piac meghatározására van kialakult versenyjogi gyakorlat, de az azonos piacon versenyző, de mégis különböző igényt kielégítő termék meghatározására kevésbé.

Ha a szellemi alkotásra vonatkozó jog lényege felől közelítjük meg a problémát, akkor sem könnyebb a dolgunk. Ha egy erőfölényes vállalatnak van például egy termékszabadalma és egy versenytárs a szabadalom felhasználásával szeretne új terméket előállítani, akkor versenyjogi és iparjogvédelmi kérdések egyszerre merülnek fel. Az iparjogvédelem szempontjából szerencsésebb az az eset, ha a licenciat kérő nem a licencia adójával versenyző új terméket szeretne előállítani, azaz egy második piacon lépne fel. Ilyen esetben a termék újdonsága még iparjogvédelmi tekintetben is megállhat, bár ez versenyjogi szempontból nem követelmény. Tehát ebben az esetben nem feltétlenül

kerül egymással szembe a versenyjog és az iparjogvédelem.

A magyar 1995. évi XXXIII. törvény a szabadalmi oltalom tartalmát többek között abban határozza meg, hogy a szabadalmas bárkivel szemben felléphet, aki engedélye nélkül előállítja, használja, stb. a találmány tárgyát képező terméket, vagy használja a találmány tárgyát képező eljárást. Viszont, az IMS Health ítélet óta kötelező licencia az azonos piacon versenyző új termékek előállítására is megítélhető. Itt felmerül a kérdés, hogy a szellemi alkotáshoz fűződő jog kiüresedik-e a versenyjogi ítélet által, mert lényegében jogbitorló termék előállítására kaphat kötelező licenciat a versenytárs. Valószínűleg nem ez volt az EKB célja a másodlagos piac követelményének gyengítésével, de ezáltal az iparjogvédelmi célok megóvása nehezebbé vált az ilyen speciális helyzetekben.

Nem először fordul elő, hogy a joggal való rendelkezést a versenyjog korlátozza. A közösségi versenyjog egyik első lényeges ítélete¹¹ megállapította, hogy bár egy jog léte nem vonható kétségbe, annak használata megakadályozható, ha versenykorlátozó. Az EKB későbbi gyakorlatában a jog fennállása és alkalmazása közötti elhatárolás kevésbé volt hangsúlyos, és a bíróság egyre inkább figyelembe vette az iparjogvédelem szempontjait. Az IMS Health ügy ezért gondolkodtatott el sok szakértőt a versenyjog és a szellemi alkotások jogviszonyáról.

¹¹ 56 és 58/64 sz. egyesített ügyek, Consten és Grundig kontra Bizottság (EBHT 1966, 429. o.)

⁹ Lásd: Neelie Kroes versenyügyi biztos 2005. szeptember 23-án elhangzott, „Preliminary Thoughts on Policy Review of Article 82” (Előzetes elképzelések a 82. cikkre vonatkozó versenypolitika újragondolásáról) című beszéde, http://www.europa.eu.int/comm/competition/speeches/index_speeches_by_the_commissioner.html

¹⁰ Bronner, 44-46. pontok

Felmerülhet a kérdés, hogy hány versenytárs számára köteles az erőfölényes vállalat hozzáférhetővé tenni a védett eljárását vagy termékét. Amelyik vállalat képes az erőfölényes vállalat által nem kielégített fogyasztói igénynek megfelelő új terméket kifejleszteni, az elvileg igényelheti az elengedhetetlen eszközhöz való hozzáférést. Viszont csak az első igénylő esetében állhat meg az a feltétel, hogy a visszautasítás eredményeképpen a szellemi alkotásra vonatkozó jog tulajdonosa fenntartja magának a (másodlagos) termékpiacot, úgy hogy onnan mindenmű versenyt kizár. Tehát a licencia megadása az egyik vállalat számára megnehezíti a következő igénylő számára a hozzáférést. Még ha lennének is elvileg további kielégítetlen fogyasztói igények, ezek száma egy termékpiacon belül valószínűleg kevesebb, arányosan a kötelező licencia esélyével. Ha pedig egy valós második termékpiacon versenyezne a licenciát kérők terméke, akkor kevesebb iparjogvédelmi és versenyjogi aggály merül fel a kötelező licenciával szemben.

Egy másik kérdés, hogy miután a kötelező licenciát megadták, mit tehet vele a licenciatulajtos. Elvileg nincs akadálya, hogy az iparjogvédelmi feltételek teljesülése esetén a továbbfejlesztett termék vagy eljárás új szellemi alkotásra vonatkozó jog tárgyává váljon. Továbbá, a licenciatulajtos erőfölény híján nem kötelezhető arra, hogy saját alkotását/találmányát más számára hozzáférhetővé tegye. Ez az erőfölényes vállalat számára komoly versenyhátrányt jelenthet, különösen azonos termékpiac esetén. Talán ez tudatos motivá-

ciója is volt az EKB-nak az IMS Health ítélet meghozatalánál. Ugyanis az erőfölényes vállalat elkerülheti a licenciára kötelezést, ha minél több lehetséges fogyasztói igényt önmaga elégít ki. Ez lényegében a technológiai fejlődés irányába serkenti a piaci hatalommal rendelkező vállalatokat.

Végül az utolsó akadály, amelyen a licenciatulajtos át kell jutnia, annak bizonyítása, hogy a visszautasításának nincsenek objektív indokai. Az erőfölényes vállalat is használhatja ezt az érvet kifogásként a licencia megtagadása ellen. Az EKB korábbi esetei, különösen a főtanácsnoki indítványok, adnak iránymutatást az objektív visszautasítási indok tekintetében, de az esetek ritkasága miatt még nem volt példa a kifogás sikeres alkalmazására. A Magill ítélet 55. bekezdése az erőfölényben lévő vállalat tevékenységében jelölte meg az ilyen indok lehetséges eredetét, pontosabban kijelentette, hogy sem a műsorszórásból sem a programfüzetek előállításából nem fakad ilyenemű indok. A Bronner ítélet 28. bekezdésében az erőfölényes Mediaprint vállalat maga érvelt azzal, hogy objektív indok lenne a hozzáférés megtagadására, ha a terjesztési rendszer nem lenne működtethető vagy ha korlátozott a kapacitása. A bíróság maga nem foglalt állást a Bronner ügyben, de a főtanácsnok véleményének 47. bekezdésében, amerikai esetekre utalva megállapította, hogy technikai, üzleti vagy hatékonysági indokok tartozhatnak ide. Az azért biztonsággal kijelenthető, hogy egy termék vagy eljárás szellemi alkotáshoz fűződő jog általi védeltsége nem állná meg a helyét objektív kifogás-

ként, mert pontosan ilyen esetekben adható a kötelező licencia.

II. A Bizottság Microsoft határozata

A Microsoft határozat, amelynek bírósági felülvizsgálata jelenleg még folyik, nem konkrétan egy szellemi alkotáshoz fűződő jog kötelező licenciájáról szól. Mégis kapcsolódik a témához, mert olyan információk átadásáról rendelkezik, amelyek fontosak lehetnek az erőfölényes vállalat szellemi alkotáshoz fűződő jogainak gyakorlása szempontjából.

A Microsoft határozat két pontban állapított meg erőfölénnyel való visszaélést. Az első pont interoperabilitáshoz, azaz programok egymással való kommunikációjához szükséges információk szolgáltatásának megtagadása volt. (Az árukapcsolásra vonatkozó második pont témánk szempontjából kevésbé lényeges.) Az első visszaélés „orvoslásaként” a határozat arra kötelezte a Microsoftot, hogy versenytársai rendelkezésére bocsásson olyan információkat, amelyek lehetővé teszik más gyártók számára is a Microsoft szervereivel kommunikálni tudó, tehát azok helyettesítésére alkalmas termékek gyártását.

Tehát, az IMS Health ügyhöz hasonlóan itt is az erőfölényes vállalat közvetlen versenytársait hozta jobb helyzetbe a kötelező licencia vagy az információátadásra kötelezés.

A határozat leszögezi¹², hogy nem a Microsoft (jogvédett) forráskódjának felfedezésére kötelezte a vállalatot, hanem csupán a közvetítő illesztőprogramok (interface specification) átadására. Viszont, a határozat hozzáteszi, hogy amennyiben a határozat arra kötelezné a Microsoftot, hogy elálljon bármely szellemi alkotáshoz fűződő jogának érvényesítésétől, még ez is indokolt lenne a visszaélés megszüntetése céljából.

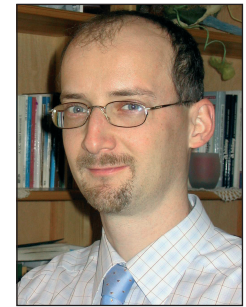
A fentiek miatt nem biztos, hogy az EKB kitér majd a szellemi alkotáshoz fűződő jogok kötelező licenciájára majdani Microsoft ítéletében. Bár a Microsoft ügy végkifejletére valószínűleg még várni kell néhány évet, addig is kellő támpontot adhatnak az IMS Health ítéletben újradefiniált feltételek.

¹² Microsoft határozat, 1004. bekezdés

Tóth Tihamér

Tessék hozzászólni!

Zöld Könyv az antitröszt kártérítési perekről

Még tavaly decemberben, karácsonyi ajándékként tette közzé az EU Bizottsága vitaindító dokumentumát, melynek eredményeként néhány éven belül akár a tagállami perrendtartások harmonizálására is sor kerülhet. Most már a magyar hozzászólások is formálhatják a közösségi jogot! Az alábbi írással arra szeretnénk ráirányítani a figyelmet, hogy az antitröszt jog érvényesítése most már nem csak a GVH és néhány közigazgatási bíró kiváltsága, hanem potenciálisan minden egyes polgári ügyszakban eljáró bíró kötelessége.

A versenyjog köz- és magánérdekű érvényesítése

Közösségi versenyjoggal alapvetően kétféleképpen kerülhet kapcsolatba a bíró. Ennek megértéséhez először is különbséget kell tenni a versenyjog magánérdekű, közvetlen bírói érvényesítése („private enforcement”) és közérdekű, versenyhatósági alkalmazása („public enforcement”) között. Európában – ideértve mind a közösségi, mind a tagállami versenyjogokat – ez utóbbinak van hagyománya. A vállalatok közötti megállapodások versenykorlátozó jellegének és az erőfölénnyel való visszaélés megállapítása, illetve szankcionálása külön e célra létrehozott állami hatóság – nemzeti versenyszabályok esetében tipikusan kizárólagos – feladata. Az USA-ban nagy múltú, hagyományos antitrösztpereskedéshez fogható az öreg kontinensen alig-alig létezik. Az 1/2003-EK tanácsi rendelettel életbe léptetett eljárási reform éppen ezen a helyzeten szeretne változtatni: a magánindítatású, önérdekű antitröszt jogérvényesítésnek nagyobb teret adva lehetővé ten-

ni, hogy a bizottság – és a nemzeti versenyhatóságok is – a nagyobb, jelentősebb, közérdekű versenyellenes magatartások üldözésére koncentrálhassanak.

Amíg magánérdekű jogérvényesítés esetén a felperes keresetére megindul a per, addig a közérdekű jogérvényesítés

szintjén a vélt versenyjogi sérelmet felhózó nem kapnak automatikusan eljárásikiényszerítő szerepet: a versenyhatóságok közérdekű szerepüket szem előtt tartva, törvényadta lehetőségükkel élve megosztják azon ügyek körét, amelyekből versenyfelügyeleti eljárás indul.

Belgium

Brüsszeli Bíróság (Cour d'appel de Bruxelles) 2005. nov. 10. Wallonie Expo (WEX) v. La Chambre Syndicale des constructeurs d'automobile et de motocycles de Belgique et la Fédération belge des industries de l'automobile et du cycle réunies (FEBIAC). R.G.: 2004/MR/8

FEBIAC egy belga, szállítási eszközt gyártókat tömörítő szervezet, mely vásárt szervez minden második évben. FEBIAC 2005-ben a vásáron való részvétel feltételeként kikötötte, hogy a résztvevők nem vehetnek részt hasonló vásáron a FEBIAC által rendezett vásárt megelőző, illetve azt követő hat hónapon belül.

WEX, egy belga cég, úgy határozott, hogy vásárt szervez, mely a hathónapos időintervallumon belül esik, valamint bírósághoz fordult, mivel szerinte a FEBIAC által alkalmazott kikötés vagy versenykorlátozó kikötésnek vagy erőfölénnyel való visszaélésnek minősül, ami a belga jogszabályokba ütközik. WEX szerint a közösségi jog nem alkalmazandó. Ugyanakkor FEBIAC szerint a kifogásolt klauzula közösségi jog alá tartozik, és a 81. cikk (3) bekezdésében foglalt feltételek teljesülnek.

A bíróság határozatában megállapította, hogy a közösségi jogot nem találta az adott esetben alkalmazhatónak, mivel nem volt arra bizonyíték, hogy a FEBIAC által szervezett vásárnak hatása lenne más tagállamok vásáraitra, így a tagállamok közti kereskedelemre.

A másodfokú bíróság a Bizottsághoz fordult, véleményt kérve az adott ügyre vonatkozóan. A másodfokú bíróság megállapította, hogy a FEBIAC által alkalmazott kikötés a közösségi versenyjog alkalmazásával ítéhető meg, mivel az hatással van a tagállamok közti kereskedelemre. Azok a termékek, melyeket a FEBIAC által szervezett vásáron kiállítanak, többnyire más tagállamokból kerülnek importra. Tehát a termékek természetéből következik, hogy a részvétel korlátozása hatással van a Közösségen belüli kereskedelemre.

Annak vizsgálata során, hogy a klauzula a 81. cikk (1) bekezdésének tilalmába ütközik-e a bíróság először a releváns földrajzi piacot határozta meg. FEBIAC érvelése szerint a releváns földrajzi piac nem csupán a belga piacra terjed ki, mivel a vásár versenyben állt más, Európában rendezett vásárokkal. A bíróság azonban elvetette ezt az érvelést, és a releváns földrajzi piacot a belga piacra korlátozta, mivel mind FEBIAC, mind WEX által rendezett vásárok többnyire Belgiumban létesített, ott működő résztvevőket vonzottak.

A bíróság úgy ítélte meg, hogy nem volt jelentős versenykorlátozás a 81. cikk (1) bekezdés értelmében, mivel WEX nem igazolta, hogy az említett klauzula miként akadályozta őt meg abban, hogy a hathónapos kikötéssel nem érintett tizennyolc hónapban vásárt rendezzen.

Azonban a bíróság megállapította, hogy FEBIAC megsértette a 82. cikket. FEBIAC domináns helyzetben volt az adott piacon. Importőrök valamint gyártók, akik ezen termékek belgiami piacára kívántak belépni nélkülözhetetlenek tartották, hogy termékeikkel megjelenjenek a FEBIAC által szervezett vásáron. Emiatt FEBIAC olyan helyzetben volt, hogy befolyásolni tudta a résztvevők magatartását, tekintettel a más vásárokon való részvételre. Következésképp a klauzula gátolta a versenyt, és alkalmas volt a piac struktúrájának a befolyásolására. Mindez meghaladta FEBIAC jogos üzleti érdekeinek védelmét. A bíróság megállapította, hogy FEBIAC erőfölényével visszaélt, mivel nem igazolta, hogy milyen módon van hatással az általa rendezett vásár eredményességére a regionális vásárok tartása.

Amennyiben egy adott piacon a verseny nagyon gyenge vagy egyáltalán nem létezik, a domináns pozícióban levő vállalkozás által alkalmazott versenykorlátozás – még akkor is, ha az csekély mértékű – tilos.

BEREKMÉRI-VARRÓ RÉKA

Elemzések

A közérdekű jogérvényesítést közigazgatási – néhol büntetőjogi – jellegű szankciók kísérik, mint a jogsértés megállapítása, a jövőbeni folytatástól eltiltás, esetleg meghatározott magatartás előírása és tipikusan a versenyjogi bírság. A magánérdekű jogérvényesítést polgári jogi jogkövetkezmények ösztönzik úgy, mint a semmisség érvényesítése és károkozás esetén kártérítési igény érvényesítése.

A bírói, magánérdekű jogalkalmazás kapcsán a versenyjogot pallosként és pajzsként szokás emelgetni. Pallosként akkor használható a versenyjog, ha pl. egy kereskedő nem kap bebocsátást egy forgalmazási rendszerbe, és a versenyjog alapján kívánja ezt a státuszt megszerezni vagy éppen kártérítést kapni. Pajzsként azok szokták használni a versenyjogot, akik egy korábban megkötött, de utóbb kellemetlenné vált szerződéses kapcsolatból szeretnének menekülni: ilyenkor a szerződés semmisségére szokás hivatkozni. A Bizottság Zöld Könyve e pertípusok közül csupán a kártérítési ügyekre vonatkozó sajátosságokra koncentrált. A fő céllal is küzdeni a piaci versenyre leginkább ártalmas kartellekkel szemben. Amennyiben ugyanis napi valósággá válnának a kartellezőkkel szemben indított több milliós kártérítési perek, úgy ez további elrettentő erő révén segíthet visszaszorítani a gazdaság hatékonyságát aláásó összejátszásokat.

Kártérítés EU versenyjogi alapon: a Crehan ítélet

A brit Court of Appeal 2004. május 21-i ítéletével¹, megváltoztatva az elsőfokú bíró ítéletét, az EK Szerződés 81. cikkének megsértése miatt kártérítést ítélt meg egy sörözőt bérlő vállalkozó számára. Ez az első eset, amelyben az EU jogot szuverén módon értelmező EU Bíróság világossá tette, hogy akár a versenykorlátozó megállapodásban részes fél is kártérítési igényt formálhat közösségi antitröszt alapon. Arra is jó példa a jogeset, hogy a közösségi jogelvek felülírhatják egy tagállam szintén elvi jelentőségű szokásjogát.

Crehan úr 1991-ben kötött bérleti szerződést két söröző üzemeltetésére az angliai Stainesben. Ezek tulajdonosa az Innterpreneur Estates Ltd. volt, amelyet

50-50%-os részesedéssel a piacon 19%-os részesedésű Courage sörgyár és a vendéglő-hotel piacon mozgó Grand Metropolitan hozott létre 1990-ben. A bérleti szerződések minden kocsmáros esetében azonosak voltak, lényegében csak a bérleti díj képezte alku tárgyát. A 20 éves szerződés értelmében a szerződésben meghatározott 13 sörfajtát a Courage-tól kell beszereznie, az annak árlistája szerinti áron. A bérbe vevő kötelezte magát egy bizonyos éves mennyiség megvételére, ennek el nem érése esetén kompenzációt kellett fizetnie. Az üzlet azonban nem vált be Crehan úr és családja számára, 1993-ban mindkét kocsmá üzemeltetési jogát feladta. A tartozások miatt kártérítési perre került sor. Ez időben hasonló problémái voltak a legtöbb Innterpreneur kocsmárosnak, akik a magas bérleti díj és a Courage árlistája szerinti lekötött sörbeszerzésük miatt egyfajta préhelyzetbe kerültek a le nem kötött sörözőkkel szemben (akik olcsóbban tudtak sört beszerezni).

Crehan úr, mint alperes azzal védekezett, hogy a sörlekötés ellentétes a 81. cikk (1) bekezdésével, így az semmis, ráadásul ellenkeresetet is előterjesztett, kártérítést követelve, mondván, hogy a Courage a le nem kötött kocsmárosoknak a listás árhoz képest olcsóbban adta a sört. A brit Court of Appeal elé, azért is fordult az EU Bírósághoz, mivel az angol szokásjog szerint a 81. cikk a harmadik versenytársakat védi, nem pedig a megállapodást kötőket, továbbá, a jogsértő szerződésben részes fél a másik – szintén jogsértő – féltől nem kérhet kártérítést.

Az EU Bírósága² emlékeztet arra, hogy a Szerződés 81. cikke olyan alapvető rendelkezés, amely nélkülözhetetlen a közösség céljainak elérése érdekében, különösen ami a belső piac működését illeti. E rendelkezés jelentősége indította a szerződés íróit arra, hogy a Szerződés 81. cikk (2) bekezdésében kifejezetten előírják, hogy a cikk szerint tiltott bármely megállapodás vagy döntés automatikusan érvénytelen. Az automatikus semmisségre bárki hivatkozhat, az a bíróságok által kötelezően érvényesítendő szabály. Mivel a 81. cikk (2) bekezdése szerinti semmisség abszolút, a semmis megállapodás e rendelkezés erejénél fogva a szerződő felek között és harmadik felekre nézve is semmi-

lyen hatást nem fejthet ki. A versenyjogot sértő szerződésből eredő károkozás kapcsán – a következetes joggyakorlat szerint – a bíróságok feladata is a Szerződés 81. cikkének hatáskörét megvédeni. E hatáskör veszélybe kerülne, ha a versenyellenes szerződésből eredő károkozás miatt nem lehetne pert indítani. A bíróság elvi tétele szerint „valójában egy ilyen jogosítvány létezése erősíti a közösségi versenyszabályok alkalmazását, és elriaszt a gyakran titkolt, versenykorlátozó vagy torzító megállapodásoktól vagy gyakorlatoktól. Ebből a szempontból nézve, a tagállami bíróságok előtti kártérítési perek jelentős módon hozzájárulhatnak a közösségben a hatásos verseny fenntartásához.”

További fontos megállapítása a luxemburgi bíróságnak, nem lehet megengedni, hogy e jogot tagállami szabály teljes mértékben kizárja. A közösségi jog nem gátolja meg a tagállami bíróságokat, hogy lépéseket tegyenek annak érdekében, a közösségi jog által garantált jogosítványok védelme ne vezessen jogtalan gazdagodáshoz. Ugyanígy elfogadható, ha a tagállami jog nem engedi meg, hogy a verseny torzulásában jelentős felelősséggel bíró fél kártérítést követeljen a másik féltől. A tagállamok legtöbbször által elismert jogelv szerint a peres fél nem profitálhat saját, bizonyítottan jogellenes magatartásából. A tagállami bírónak kell azonban megítélni azt, hogy az egyik szerződő fél helyzete annyira gyenge volt-e, hogy nem tudta a szerződéses feltételeket érdemben alku tárgyává tenni, illetve volt-e képessége a kárt elkerülni vagy annak mértékét mérsékelni. Amennyiben a megállapodás azért jogsértő, mert részét képezi egy versenyellenes megállapodások hálózatának, akkor az, aki a hálózatot ellenőrző féllel szerződik, alapvetően nem rendelkezhet jelentős felelősséggel a 81. cikk megsértése kapcsán.

A Court of Appeal ítélete megállapította, hogy a két peres fél közötti szerződés versenykorlátozó megállapodás, amely nem esik csoportmentesítő rendelet alá, így az semmis. A kocsmáros kártérítési igényét nem zárja ki, hogy ő is részese volt a jogsértő szerződés megkötésének, mivel érdemi alkupozícióval nem rendelkezett. A kártérítés összege kapcsán azt az alapelvet idézte fel az angol bíróság, mely szerint a kártérítéssel a károsultat ugyanolyan helyzetbe kell hozni, amelyet a károsító esemény hiányában élvezne. Nem tartható az, hogy a bíróság egy hipotetikus üzlet hipotetikus nyerségét kalkulálja.

¹ (2004) EWCA 637

² C-453/99 Courage Ltd kontra Bernard Crehan, EBHT 2001., I-6297

A másodfokú bíróság így a kár összegét azon időpontig terjedően tartotta meghatározhatónak, amikor Crehan úr lemondott a bérleti jogról. Így összességében 131 ezer font kártérítést ítélt meg, melynek összege kamattal növelendő.

Magánérdekű jogérvényesítés Magyarországon – új Tpvt. szabályok

A tisztességtelen piaci magatartások és versenykorlátozó magatartások tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (Tpvt.) II. fejezetéhez tartozó tisztességtelen piaci magatartások tárgyában (pl. üzleti titok megsértése, versenytárs hírnevének megsértése, bojkott felhívás, stb.) mindig is bírói jogalkalmazásnak volt helye. A Tpvt. antitröszt rendelkezéseit – a versenykorlátozó megállapodások és a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma – az elmúlt tizenöt évben a Gazdasági Versenyhivatal érvényesítette. Bírók e téren csak a versenytanácsi határozatokat felülvizsgáló közigazgatási perekben játszottak szerepet. A hasonló tartalmú EKSz 81. és 82. cikkek 2004. május 1-jétől közvetlenül alkalmazandók Magyarország területén is, mégpedig bíróságok által is. Azok olyan tartalmúak, hogy kártérítési vagy szerződés érvényességéről szóló perekben hivatkozási, kereseti alapot jelentenek. A versenytörvény 2005-ös módosítása világossá teszi, hogy a magyar versenyjogi szabályok megsértése polgári jogi jogkövetkezményeket is vonhat maga után. Sikeres magánjogi igényérvényesítésre korábban vélhetően azért sem került sor, mert a Tpvt. szabályait úgy is lehetett értelmezni, mintha a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) hatáskörébe tartozó ügyekben a magánjogi jogérvényesítésre csak akkor kerülhetne sor, ha a jogsértést a GVH előzetesen megállapította.

A független GVH specializált szakértelmére a versenyfelügyeleti eljárásoktól függetlenül folyó polgári perekben is indokolt támaszkodni, ezért a módosítás a Tpvt-n alapuló versenyjogi perekben is bevezette az amicus curiae intézményt, a közösségi jog alkalmazásakor irányadó 1/2003/EK rendelet, és a hozzá kapcsolódó Tpvt. 91/H. § mintájára. Ennek szellemében a bíróság haladéktalanul értesíti a Gazdasági Versenyhivatalt arról, ha valamely perben e rendelkezések alkalmazásának szükségessége merül fel. A GVH írásban észrevételt tehet a tárgyalás bere-

kesztéséig mind írásban, mind szóban. A GVH észrevételében foglaltak a perben bizonyítékként használhatók fel. Amennyiben a bíróság ezt kifejezetten igényli, úgy a GVH 60 napon belül köteles az antitröszt tilalmak alkalmazásával kapcsolatos jogi álláspontjáról a bíróságot tájékoztatni.

A Tpvt. kezeli a párhuzamos eljárások lehetőségének problémáját is. Az ilyen párhuzamosság estében mindenképpen meg kell akadályozni az egymással ellentétes határozatok születésének lehetőségét. Ha a Gazdasági Versenyhivatal a per bármely szakaszában arról tájékoztatja a bíróságot, hogy az érintett ügyben versenyfelügyeleti eljárást indított, a bíróság a per tárgyalását a versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozat elleni keresetindítási határidő lejártáig, illetve kereset-

indítás esetében a bírósági felülvizsgálat jogerős befejezéséig felfüggeszti. A bíróság a GVH keresettel nem támadott határozatának, illetve a Gazdasági Versenyhivatal határozatát felülvizsgáló bíróság határozatának a törvénysértést vagy annak hiányát megállapító részéhez kötve van. A közérdekű eljárások elsőbbségének elismerésében az is szerepet játszhatott, hogy a GVH határozatait meghozó Versenytanács sok tekintetben bírói jellegű jogalkalmazást végez. Hasonló szabály létezik az USA-ban, illetve az EU-ban, több tagállamban is. Természetesen a GVH, illetve a közigazgatási perben eljáró bíróság határozata csak a jogsértés kérdésében köti a polgári bíróságot, vagyis a kártérítési igény egyéb kérdéseiben (kár mértéke, okozati viszony) szabadon dönt.

Hollandia

Zutpheni Bíróság (Rechtbank Zutphen) 2005. dec.30. Groen Trend B.V. és Schouten Keukens B.V./Atag Etna Pelgrim Home Products B.V. 74100, KG ZA 05-309

Az AEP Home Products („AEP”) által forgalmazott Atag, Etna, Pelgrim márkájú konyhai felszerelések két vevője az internetes kereskedelemmel foglalkozó Groen Trend és a Schouten Keukens szaküzlet.

A tényállás lényege, hogy 2005-ben AEP úgy határozott, hogy eltérő üzleti feltételeket alkalmaz az interneten kereskedő és a szaküzlettel rendelkező vásárlói vonatkozásában. Megnövelte az interneten keresztül kereskedő vevője irányában a konyhai felszerelések árát, valamint csökkentette a garancia idejét. Ugyanakkor a szaküzletben kereskedő vevőjét arra kötelezte, hogy külön kliensi számot kérjen abban az esetben, ha a konyhai felszerelések interneten keresztül kerülnének eladásra. Mindezt tette annak érdekében, hogy átláthatóan elkülöníthető legyen az interneten keresztül, illetve a szaküzletekben megvalósuló kereskedelem. Schouten Keukens mindennek ellenére tovább folytatta a konyhai felszerelések árusítását Groen Trend részére anélkül, hogy külön kliensi számot kért volna számára. Emiatt AEP megszüntette Schouten Keukens privilegizált helyzetét, és a továbbiakban az interneten kereskedőkre alkalmazott feltételeket alkalmazta az ő vonatkozásában is.

Schouten Keukens és Groen Trend bírósághoz fordultak. Kérték a bíróságtól abból eredő kárik megtérítését, mely abból származott, hogy AEP eltérő szerződési feltételeket alkalmazott rájuk vonatkozóan. Kérték a bíróságtól, hogy kötelezze AEP - et, hogy azonos feltételekkel árusítsa az interneten keresztül kereskedőknek, mint másoknak.

Mindezt arra alapozták, hogy állításuk szerint AEP erőfölénnyel visszaélést követett el. A Bíróság azonban ezt elutasította, mivel úgy találta, hogy AEP nem volt erőfölényes helyzetben az adott piacon. Piaci részesedése 30% alatt volt, valamint a kereskedők más forrásokból is szereztek be konyhai felszereléseket.

Azt is kifogásolta Schouten Keukens és Groen Trend, hogy az új feltételek akadályozták őket abban, hogy egymás között korlátozás nélkül kereskedjenek, ami a piac felosztásához vezetett. Az új szerződési feltételek a kérelmezők szerint a termékekkel való ellátás megtagadását is jelentették egyben. A Bíróság ezt a panaszt is elutasította, hisz amennyiben Schouten Keukens a szerződési feltételeket megtartotta volna, erre nem került volna sor.

A panaszosok úgy érveltek, hogy az új feltételek diszkriminatívek voltak, és AEP befolyásolta a viszonteladási árat azért, hogy az interneten kereskedőknek magasabb áron árult. Ugyanakkor AEP úgy érvelt a 2790/1999 EK rendeletre hivatkozva, hogy a megkülönböztetésre amiatt volt szükség, hogy azt a hozzáadott értéket értékeln tudja, ami abból eredt, hogy a szaküzletben szaktanácsot adtak, felvilágosítást, beállították a készülékeket.

A Bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy ugyan az adott magatartás a 81. cikk (1) bekezdésébe és annak nemzeti megfelelőjébe ütközne, de az AEP által sikeresen hivatkozott 2790/1999 EK rendelet alapján mentesülés feltételei fennállnak: a piaci részesedés nem haladta meg a 30%-ot, és nem valószerű, hogy „feketelistás” korlátozásról volna szó az adott esetben. Az AEP érvelése pedig elfogadható, hogy miért tartja szükségesnek a különböző árak alkalmazását.

B. R.

Közösségi szabályok tagállami eljárási keretek között

A versenykorlátozó megállapodásokat, így a kartelleket is tiltó EK Szerződés 81. cikkének tagállami alkalmazási rendjét egyrészt az 1/2003 EK. sz. tanácsi rendelet, másrészt az adott tagállam eljárási szabályai határozzák meg. Ez azt jelenti, hogy országonként eltérő bizonyítási, kártérítési szabályok léteznek, ami országonként eltérő eredményekhez vezethet.

A tanácsi rendelet bírókra nézve a következő szabályokat írja elő (e szabályok tehát minden egyes tagállamban követendők):

- az alkalmazandó jog kérdése: ha a tagállamok közötti kereskedelem érintett, akkor az EK jogot alkalmazni kell;
- a 81. cikk (3) bekezdését, mely a versenykorlátozó megállapodások kimentésének négy feltételét tartalmazza, bíróság által is alkalmazandó rendelkezés;
- ugyanazon ügyben hozott bizottsági határozatok kötelezők a tagállami bírókra;
- amicus curiae intézményének bevezetése: versenyhatósági perbeli tanácsadás (szóban vagy írásban).

A rendelet a tagállami jogalkotókra bízta annak kijelölését, hogy a közösségi versenyjog alkalmazására mely bíróságok rendelkeznek hatáskörrel, így pl. Németországban és Olaszországban felsőbb szintű bíróságok hallgathatnak meg ilyen alapú kereseteket, Belgiumban pedig kötelező kikérni egy brüsszeli központi bíróság jogi értelmezését. Szintén a nemzeti jog rendelkezik az eljárási szabályokról és a szankciókról. E tételt azzal kell azonban kiegészíteni, hogy a Bíróság a közösségi jogból kiolvashatónak tart, úgymond elvi jelentőséggel néhány tételt, amik befolyásolhatják a tagállami bírók versenyjogi tevékenységét. A közösségi jogban általában, így a versenyjog terén is érvényesülő alapelv, hogy ahol a közösségi jog nem ír elő erre vonatkozó szabályokat, ott a nemzeti jogok szerinti rendben kell a közösségi jogból fakadó alanyi jogokat érvényesíteni. E főszabályt két általános érvényű közösségi jogi alapelv korlátozza:

- ha adott típusú jogsérelem orvoslására léteznek nemzeti eljárási szabályok, akkor a hasonló közösségi jogi sérelmek orvoslására vonatkozó nemzeti szabály nem lehet hátrányosabb a jogainak védelmét kereső félre nézve (ekvivalencia elve);
- a nemzeti eljárási szabály vagy éppen annak hiánya nem veszélyeztetheti a közösségi szabályok hatásos és egész EU-ra kiterjedő egységes érvényesülését (határosság elve).

Miért merült fel az európai harmonizáció?

A Tpv-t. a versenyszabályok magánjogi érvényesítésének csupán a kereteit rögzíti. Az, hogy a közeljövőben a közérdekű jogérvényesítéssel vetekedő jogfejlődés kezdődik e téren is, sok tényező függvénye. Ahhoz, hogy a sok tekintetben mintaként szolgáló amerikai helyzetet megközelítsük – ahol kb. 10:1 az arány a rendes bíróságok előtt folyó antitröszt perek és a szövetségi versenyhatóságok által lefolytatott eljárások között –, vélhetően további eljárási módosítások lesznek szükségesek. Az EU Bizottság felkérésére az elmúlt évben több ügyvédi iroda közreműködésével elkészítettek egy európai áttekintést a magánjogi jogérvényesítés helyzetéről, jelenleg pedig egy közösségi szintű jogszabály koncepcióján dolgoznak a brüsszeli hivatalok (ún. Ashurst jelentés). Elképzelhető tehát, hogy 1-2 év múlva a polgári perrendtartás idevágó szabályai módosításra kerülnek majd: további ösztönző elemeket kell teremteni, illetve a bizonyítás szabályait is át kell gondolni, hiszen versenyjogi ügyekben a sérelmet szenvedett fél gyakran nincs a birtokában a legfontosabb bizonyítékoknak.

A Zöld Könyv kérdései

A Bizottság által publikált Zöld Könyv és a verseny főigazgatóság kapcsolódó magyarázó dokumentuma az alábbi főbb

A Zöld Könyvvel kapcsolatos észrevételeket a Bizottság április 21-ig várja, az alábbi e-mail címen: comp-damages-actions@cec.eu.int, illetve az ott nevezett postai címen. A véleménycsere ösztönzésére külön honlap működik az alábbi címen: http://europa.eu.int/comm/competition/antitrust/others/actions_for_damages/gp.html. Itt olvashatók a fenti két dokumentum mellett a témához kapcsolódó más tanulmányok, előadások is és a beérkező vélemények is itt követhetők nyomon.

témák köré csoportosítva tesz fel tizenöt kérdést:

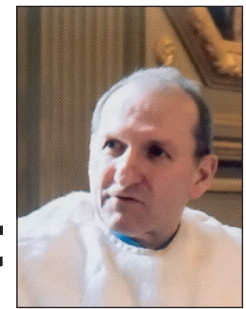
- a bizonyítékokhoz való hozzáférés
- a vétkesség követelménye
- kártérítés mértéke
- a károk áthárításán alapuló védekezés
- kollektív keresetek
- perköltség viselésének szabályai
- versenyhatósági és bírósági jogalkalmazás összehangolása
- joghatóság és alkalmazandó jog kártérítés esetén
- szakértő kijelölésének kérdései
- elévülés megszakadása.

Az USA-ban a felperes rendkívül széles jogokkal rendelkezik a perelőkészítés szakaszában a kartellezéssel vádolt alperesnél fellelhető bizonyítékok feltárása kapcsán. A Bizottság arra kíváncsi, hogy szükséges lenne-e Európában is kötelezővé tenni a bizonyítékok előterjesztését, illetve szankcionálni a bizonyítékokat megsemmisítő személyeket. Ehhez kapcsolódó érdekes kérdés az üzleti titok kérdésének rendezése, mivel elkerülendő, hogy a versenytársak vagy vevők kártérítési perek álcája alatt jussanak hozzá mások üzleti titkaihoz. Megjegyzendő, hogy a bizonyítékokhoz való hozzáférés kérdése különösen akkor súlyos probléma, ha „önálló” kártérítési perekre kerül sor. Amennyiben egy versenyhatóság kartellmegállapító döntése után kerül sor kártérítési perre, úgy a bizonyíthatóság kérdése jóval egyszerűbb lesz. Felmerül annak a kérdése is, hogy a bizonyítási teher megfordulásával járjon-e az, ha egy versenyhatóság jogsértést megállapító határozatot hozott.

Tagállamonként eltérő standardok irányadók a felróhatóság tekintetében is. Van, ahol külön bizonyítani kell a vétkességet, van, ahol antitröszt jogsértés esetén vélelmezik a vétkességet. A kár összegének meghatározása is izgalmas kérdéseket vet fel. Eldöntendő, hogy a kompenzáció vagy a jogsértésből származó haszon visszatérítésének elvéből kell kiindulni. Az amerikai antitröszt perek nagy számának egyik legfontosabb oka a háromszoros kártérítés megítélése. A Bizottság is felveti, hogy lenne-e lehetőség kétszeres kártérítést megítélni? Egységesítésre szoruló kérdés az is, hogy a kamatszámítás a jogsértés időpontjától vagy a kár elszenvedésének dátumától történjen-e. Arra is kíváncsi a Bizottság, hogy van-e igény arra, hogy a kártérítésként megítélendő összeg meghatározására vonatkozó közleményt tegyen közzé.

Guy Canivet

Hogyan alkalmazza a Semmitőszék a közösségi jogot

A Semmitőszék és a közösségi jog viszonyáról beszélni lényegében annak ismeretét jelenti, hogy a francia bíróságok hogyan látják el általános közösségi jogalkalmazói feladatukat. Az érdeemben ítélező bíróságoknak és a Semmitőszéknek egyaránt feladata ez, miként kitűnik az Európai Közösségek Bíróságának 283/81. sz. CILFIT ítéletéből (EBHT, 1982. október 6.), amely emlékeztet arra, hogy a tagállamok bíróságainak „feladata a közösségi jog alkalmazása”. A tagállamok bíróságai – bármilyen szintű bíróságokról legyen is szó – értelmezik és alkalmazzák mindennapos tevékenységük során e jogot, hogy eldöntsék azokat a jogvitákat, amelyekkel a közösségi jog által szabályozott nagy számú területről hozzájuk fordulnak.

Meg kell említeni természetesen a Semmitőszék tevékenységének különös jellegét, amely abban áll, hogy a Francia Köztársaságban ez az az igazságszolgáltatási

fórum, amelynek örködnie kell a jog egysege felett, melynek értelmezése és alkalmazása a rendes bíróságokra hárul. E funkciójánál fogva közel áll az Európai Bírósághoz, hisz határozatai biztosítják az alkalmazandó jog egységes olvasatát, amely nélkül elképzelhetetlen lenne a jogbiztonság. A Semmitőszék mind a belső jog, mind az európai, s különösen a közösségi jog tekintetében meghatározza az elé utalt ügyekre alkalmazandó jogszabályok pontos tartalmát.

Azonban – s itt találkozunk tevékenysége a többi francia bírósággal – ítélezési gyakorlatát a közösségi jog primátusának szellemében folytatja oly módon, hogy általános tagállami bírósági és specifikus legfelsőbb bírósági funkcióinak egyidejű gyakorlásával a dolog természeténél fogva a közösségi jog érvényesítésének közreműködője és szavatolója a francia bírói gyakorlatban.

Mindaddig éppúgy értelmezi és alkalmazza tehát a közösségi jogot, mint a belső jogszabályokat, amíg az értelmezési nehézségek vagy az előtte hivatkozott közösségi jogi aktusok érvényességével kapcsolatban felmerülő kételyek arra nem készítetik, hogy az alapító szerződésben megalkotott előzetes döntéshozatali mechanizmust vegye igénybe.

I. – A közösségi jog értelmezése és tényleges alkalmazása

A Semmitőszék alkalmazza a közösségi jogot, s gondoskodik arról, hogy azt az érdeemben ítélező bíróságok is alkalmazzák, ami azt jelenti, hogy ütközés esetén a közösségi normát veszi figyelembe (A). Amennyiben az érdeemben ítélező bíróság előtt nem történik hivatkozás vala-

Elemzések

mely közösségi jogszabályra, amely pedig alkalmazandó az adott jogvitára, köteles – mint ahogy az érdemben ítélező bíróságok is kötelesek – hivatalból alkalmazni e jogszabály rendelkezéseit (B).

A – A közösségi jog primátusa elvének alkalmazása

1. A primátus elve mint eszköz a joghierarchia szolgálatában

a) Elég elolvasni a Semmítőszék ítéletét, hogy meggyőződhesünk róla: a Semmítőszék az esetek túlnyomó többségében nem tesz különbséget, s nincs is oka különbséget tenni a belső jogszabályok és a közösségi jogszabályok között. A jogorvoslati eljárásban a releváns jogi normát alkalmazza, függetlenül attól, hogy milyen eredetű jogszabályról van szó. Előfordul egyébként, hogy a közösségi jogszabály formailag nemzeti, belső jogszabály képében jelenik meg, különösképpen az irányelveket átültető belső törvények esetében. Ily módon nem is lehet különbséget tenni a belső jog és a közösségi jog között.

Az Európai Bíróság azt tartja lényegesnek, hogy minden olyan közösségi jogszabály alkalmazásra kerüljön, amelynek közvetlen hatálya kétségtelen (26/62 Van Gen en Loos EBHT, 1963. február 5.): legyen szó akár az elsődleges jogról, azaz az alapító szerződésről, akár a származékos jogról, azaz a rendeletekről, azoknak az irányelveknek a rendelkezéseiről, amelyek világos és feltételhez nem kötött voltaknál fogva hasonlóképpen közvetlen hatályúak, vagy a határozatokról.

b) E jog sajátos volta olyan esetekben mutatkozik meg legvilágosabban, amikor a belső jogszabályok és a közösségi jogszabályok összeegyeztethetetlennek bizonyulnak. Különösképpen amikor egy jogvitára olyan, a francia jogalkotó által alkotott törvények és rendeletek alkalmazandóak, amelyek összeegyeztethetetlennek mutatkoznak egy konkrét közösségi jogszabállyal. A Semmítőszéknek ilyen esetben épp úgy, sőt – az igazságszolgáltatásban elfoglalt helyére való tekintettel – még inkább tiszteletben kell tartatnia a joghierarchiát, mint minden más francia bíróságnak.

Ha úgy adódik, hogy bármely belső jogszabály ellentétesnek mutatkozik a közösségi joggal, a Semmítőszék az ilyen jogszabályt figyelmen kívül hagyja, nem alkalmazza. Azon kötelezettségnek, hogy a belső joggal szemben a közösségi jognak

kell elsőbbséget adni, valójában belső jogi indokai vannak. A francia alkotmány 55. cikke ugyanis kimondja, hogy „a szabályosan megerősített vagy jóváhagyott szerződések és megállapodások hatálya közvetlenül pillanatától fogva a törvények hatálya felett áll, feltéve hogy e megállapodásokat és szerződéseket a másik fél is alkalmazza”. Tudjuk azonban, hogy ennek az eljárásnak az alapját a primátus elve képezi, ahogy azt az Európai Bíróság kifejtette (CJCE, 6/64, Costa c/ ENEL, 1964. július 15.). A luxemburgi bíróság ebben az ítéletében a következőképpen fogalmazta meg ezt az elvet: „a szerződésből eredő joggal, amely autonóm forrásból származik, sajátos jellegénél fogva semmilyen belső jogszabályt nem állíthat szembe a jogalkalmazó”.

Az Európai Bíróság ezzel megalkotta a primátus elvét, melynek értelmében a közösségi jog egésze a belső jog egésze felett áll. S ez az elv feltétel nélküli, ebben különbözik az alkotmány imént említett 55. cikkében megfogalmazott szabálytól, amely a nemzetközi megállapodások magasabb joghatályát attól teszi függővé, hogy azokat a többi szerződő fél is tiszteletben tartja-e.

A primátus elve a közösségi jog kardinális elve. Bár betű szerint nem szerepel az alapító szerződésekben, ez az az alap, amelyen az egész közösségi felépítmény

nyugszik. Alapvető feltétele a közösségi jognak, amely jogként csak úgy létezhet, ha a tagállamok joga nem akadályozhatja alkalmazását. A közösségi jog ráadásul csak akkor lehet hatékony, ha tartalma és kötelező ereje minden tagállamban azonos, s ez primátusa nélkül elképzelhetetlen lenne.

Hogyan alkalmazza a Semmítőszék a primátus elvét

A Semmítőszék egy 1975. május 24-i, megalapozó ítéletében ismerte el ezt az elvet (Cass., ch. mixte, Jacques Vabre, Bull. I, p. 6). Ebben az ítéletben az alkotmány 55. cikkére hivatkozva kifejtette, hogy a szerződés hatálya „az Alkotmány fent említett cikke értelmében a törvények hatálya felett áll”. Azonnal hozzátette azt is, hogy a szerződés „saját jogrendet hozott létre, amely a tagállamok jogrendszereinek szerves részévé vált”, s e sajátos jellegénél fogva az így létrejött jogrend „minden bíróság számára kötelező érvényű”. A Jacques Vabre ítéletben a Semmítőszék az Európai Bíróság joggyakorlatával szigorúan megegyező módon alkalmazta a primátus elvét, elfogadva, hogy a szerződés még a később alkotott jogszabályokkal szemben is elsőbbséget élvez.

A Semmítőszék úgy ítéli meg, hogy a származtatott közösségi jogot is az elsődleges joghoz hasonlóan kell alkalmazni. Azt is kifejtette, hogy az Európai Bíróság közösségi jogértelmezése beépül a szerződések és a származtatott jog rendelkezéseibe, s hozzájuk hasonlóan elsőbbséget élvez (Cass, crim, 5 décembre 1983, Bull. n 325).

Mindamellettt úgy tűnik, hogy a Semmítőszék joggyakorlatában van határa az elsőbbségi elv alkalmazásának. A 2000. június 2-i Fraisse ítéletben a teljes ülés úgy döntött, hogy „az alkotmányi rendelkezés értékű rendelkezésekre a belső jogrendben nem alkalmazható a nemzetközi jogot megillető szupremácia”. Bár ez az ítélet nem a közösségi jog hatáskörébe eső jogvitával volt kapcsolatos, felmerül a kérdés, hogy a francia Államtanácsához hasonlóan a rendes bírósági ág legfelsőbb fóruma is nem tagadta-e meg annak elismerését, hogy a közösségi jog az 1958. október 4-i Alkotmánnyal szemben is elsőbbséget élvez.

Ellenőrző tevékenysége keretében a Semmítőszék fellép az ellen is, ha az érdemben ítélező bíróságok rosszul alkalmazták a közösségi jogot. Teszi ezt abban

az esetben is, ha valamely bírósági ítélet kihirdetésekor ugyan pontosan megfelelt a közösségi jognak, de az Európai Bíróság joggyakorlata időközben megváltozott. Például az eljárási határidőt illetően a Semmítőszék gazdasági kollégiuma megsemmisített egy ítéletet, amely pontosan igazodott az Európai Bíróság Emmot ítéletéhez, amely szerint a belső eljárási határidő számítását mindaddig fel kell függeszteni, amíg a belső szabályozást összhangba nem hozzák egy közösségi irányelv rendelkezéseivel. Az történt ugyanis, hogy e közösségi ítélkezési gyakorlatát az Európai Bíróság az 1997. december 2-i Fantask ítéletében megváltoztatta (Cass, com, 7 avril 1998, Bull. n° 130, p. 104).

Megemlíthetem még a gazdasági kollégium egyik ítéletét, amelyben – alkalmazva a primátus elvét – megsemmisítette az egyik fellebbviteli bíróság elnökének végzését, amely megsértve a közösségi jogot, elutasította egy végrehajtással kapcsolatos bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését (Cass, com, 20 octobre 1998, Bull. n 253, p. 210). A belső jogi szabályozás ugyanis nem tette lehetővé a végrehajtás tárgyában ítélkező bíróságnak, hogy megkérdőjelezze az eljárás jogalapját, bár e jogalap ellentétes volt a közösségi szabályozással. Azonban a jogorvoslatért folyamodó, aki ellen az eljárás irányult, az Európai Bíróság ítéleteire hivatkozott, s ezen az alapon kérte az őt elmarasztaló ítélet végrehajtásának felfüggesztését. A gazdasági kollégium ítéletében kimondta, hogy belső jogszabály nem korlátozhatja a közösségi jog érvényesülését, nem akadályozhatja az eljáró bíróságot e jog alkalmazásában, s abban, hogy minden szükséges intézkedést megtegyen a közösségi normák érvényesülését, akárcsak ideiglenesen is akadályozó belső jogszabályi rendelkezések mellőzése tárgyában.

Még egy utolsó példával hadd illusztráljam, hogy mily sok területen alkalmazza a Semmítőszék a primátus elvét. Ezen elv megsértése ugyanis felvetheti az államnak az igazságszolgáltatás működésével kapcsolatos felelősségét is. A gazdasági kollégium – emlékeztetve arra, hogy „az Európai Bíróság joggyakorlatából egyértelműen következik (...), hogy a közösségi jog közvetlen hatálya értelmében az illetékes nemzeti hatóságoknak a törvény erejénél fogva tilos az alapító szerződéssel összeegyeztethetetlen belső jogszabályt alkalmazni” – ítéletében kimondta, hogy egy minisztériumi körlevél kiadása, amely nem megfelelően értelmezte az

Európai Bíróság egyik ítéletének hatályát, súlyos hiba volt, s felveti az állam felelősségének kérdését (Cass, com, 21 février 1995, Bull. n 52, p. 50).

Látható tehát, hogy a Semmítőszék nagy gondossággal őrökdi a közösségi jog teljes és tényleges alkalmazása felett. Az állam kötelezettségvállalásai a Semmítőszékre nézve is éppoly kötelező érvényűek, mint a többi intézményre nézve. S nem véletlen, hogy az Európai Bíróság a közelmúltban – első ízben – úgy foglalt állást, hogy „azon elv, melynek értelmében a tagállamok kártérítési felelősséggel tartoznak a magánszemélyeknek a közösségi jog megsértésével okozott károkért, arra az esetre is érvényes, ha a szóban forgó jogsértés egy jogerős ítéletet hozó igazságszolgáltatási szervnek róható fel” (CJCE, 2003. szeptember 30, Köbler, C-224/01). Ebben az elvi határozatában a luxemburgi bíróság kimondta, hogy „a közösségi jogra hivatkozó magánszemélyek jogainak védelme megköveteli, hogy a nemzeti bíróságok kártérítést ítélhessenek meg nekik olyan elszenvedett károkért, amelyeket e jogok megsértésével egy jogerősen ítélkező bíróság okozott”.

A nemzeti bíróságokat tehát köti a közösségi jog primátusa, beleértve a luxemburgi bíróság ítéleteinek primátusát is.

Felmerülhet ugyanakkor az az aggály, hogy az eljárásbéli önállóság elve értelmében a tagállamok hatáskörében maradó bírósági eljárási módok sajátosságai gyengíteni fogják e jog érvényesülését a nemzeti igazságszolgáltatási rendszerekben. E kérdés felmerült a Semmítőszék eljárásával kapcsolatban is, különösképpen ami a közösségi jog hivatalból történő alkalmazásának eljárásjogi korlátait illeti.

B – Hivatalból történő hivatkozás a közösségi jogra

Simmenthal ítéletében az Európai Bíróság emlékeztetett arra, hogy „minden bíróságnak (...), amely hatáskörében eljárást folytat, egy adott tagállam szerveként feladata, hogy védelmezze azokat a jogokat, amelyekkel a közösségi jog a magánszemélyeket felruházta”. Azt is hozzáteszi ehhez, hogy a közösségi jog hatékonysága „csökkenne, ha a bíróságot bármi is akadályozná abban, hogy a közösségi jogot az Európai Bíróság joggyakorlatának megfelelően késedelem nélkül alkalmazza”.

A semmítőszéki eljárást azonban meghatározza a Semmítőszék sajátos feladatköre, melynek sajátja, hogy nem illetékes az ügyek érdemét illetően, csak azon őrökdi, hogy az érdemben ítélkező bíróságok jogszerűen járjanak el. Más szóval a jogszerűséget ítéli meg, nem pedig a tényállást. A Semmítőszék előtt tehát olyan jogcímre is hivatkozni lehet, amelyre megelőzőleg a többi bíróság előtt nem hivatkoztak. S a Semmítőszék hivatalból is felhozhat ilyen, kizárólag a jogszerűségrel kapcsolatos új jogcímet.

Van Schijndel és Peterbroeck ítéleteiben (CJCE, 1995. december 14, Van Schijndel, C-430/93 et C-431/93; CJCE, 1995. december 14, Peterbroeck, C-312/93), az Európai Bíróság pontos meghatározását adta annak, hogy milyen szabályokat kell követnie a nemzeti bíróságoknak a közösségi jog hivatalból történő alkalmazásának kérdésében.

Egy ilyen területen, mint az ítélkezési eljárás, amely hagyományosan nemzeti hatáskörben van, nem keltett meglepe-

tést, hogy az Európai Bíróság a nemzeti jogrendszerekre bízta annak eldöntését, a bíróságok milyen esetekben kötelesek hivatalból kezdeményezni a közösségi jog alkalmazását. Két feltételt támasztott azonban ezzel kapcsolatban. Mindkét ítéletében kimondta, hogy az ezzel kapcsolatos nemzeti eljárási módok „nem lehetnek kevésbé kedvezőek, mint a hasonló belső természetű eljárásokra vonatkozóak, s nem tehetik a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézkesé a közösségi jog által biztosított jogok gyakorlását”.

E fontos jogesetekben definiált kritériumok lehetővé teszik annak ellenőrzését, hogy a közösségi jog alkalmazásával kapcsolatos jogvitákra vonatkozó semmítőszéki eljárás megfelel-e az ezen jog által támasztott követelményeknek. Igen, megfelel, minthogy a Semmítőszék egyaránt köteles hivatalból feltárni a jogszerűséggel kapcsolatos jogcímekeket s befogadni az ilyen jellegű új felvetéseket a belső jog és a közösségi jog vonatkozásában.

Felmerülhet azonban a kérdés, hogy vajon elfogadható-e e kötelezettség korlátozása, nevezetesen abban az esetben, ha jogszerűségi és tényelemek vegyesen alkotnak egy adott hivatkozási jogcímet. Az Európai Bíróság Van Schijndel ítéletében adott választ e kérdésre, kifejtve, hogy a nemzeti bíróságok nem kötelesek hivatalból kezdeményezni a közösségi jog alkalmazását, ha ennek céljából a jogvita tárgyán kívüli területre kellene lépniük vagy olyan ténykérdéseket kellene vizsgálniuk, amelyeket a korábbiakban előttük nem vitattak.

Az Európai Bíróságnak a nemzeti bíróságok közösségi jogot értelmező feladatával kapcsolatos koncepciója alapján véve nem változtatta tehát meg a Semmítőszék tevékenységét. Meg kell azonban mondani, hogy az értelmezés nem mindig magától értetődő, s csak örülhetünk annak, hogy a szerződés biztosítja a tagállamoknak azokat az eszközöket, amelyekkel meg lehet oldani a nehézségeket, amelyekkel igazságszolgáltatási szerveik találkozhatnak.

II. – A közösségi jog értelmezésével kapcsolatos nehézségek és az előzetes döntéskérési mechanizmus

A közösségi jog alkalmazására hivatott nemzeti bíróságok nagy száma garanciát jelent a jogalkalmazás hatékonyságát illetően, de egyszersmind az eltérő értelmezés veszélyét is magában hordozza.

Ezért van szükség arra, hogy hivatásuk gyakorlása során a nemzeti bíróságok tevékenységét egy szabályalkotó bíróság irányítsa. Az Európai Bíróság feladata az alapító szerződések értelmezését és alkalmazását illetően a közösségi jog tiszteletben tartásának biztosítása. Feladata meggyőződni arról, hogy a közösségi jog egészét egységesen értelmezik a közösségi intézmények és a tagállamok.

Az alapító szerződés 234. – a régi számozással 177. – cikke az előzetes döntéshozatali eljárás formájában gondoskodik arról az igazságszolgáltatási együttműkö-

désről a nemzeti bíróságok és a közösségi bíróság között a közösségi jog értelmezése vagy érvényességének mérlegelése dolgában.

E rendelkezés fontos megkülönböztetést alkalmaz annak függvényében, hogy a közösségi joggal kapcsolatos kérdés érdemben ítélkező vagy „olyan nemzeti bíróság előtt merül fel, amelynek döntése ellen nincs helye belső jogorvoslatnak”. Utóbbi esetben ugyanis ez a bíróság „köteles az Európai Bírósághoz fordulni”. Értethető, hogy a tagállamok legfelsőbb bíróságai, amelyek maguk is szabályalkotó bírósági feladatot látnak el, a hatáskörükbe tartozó területeken, országuk egész területén, kötelesek konzultációt folytatni azal a bírósággal, amelynek megbízatása a közösségi jog egységes értelmezésére szól.

A Semmítőszék rendszeresen él az Európai Bíróság megkérdezésének lehetőségével. Az előzetes döntéshozatali kérelmek száma ma magasabb, mint a múltban. Az alapító szerződés hatályba lépésétől 2004-ig összesen 70-szer fordultunk a Luxemburgban székelő bírósághoz. Megállapítható, hogy a közösségi jog értelmezésére vonatkozó kérdések száma meghaladja a közösségi jogszabályok érvényességére vonatkozó kérdéseket. A legtöbb előzetes döntéshozatali kérelem mindenestre az érdemben ítélkező bíróságoktól származik, ami természetes is, hiszen a jogviták során felmerülő közösségi jogi nehézségek a legtöbb esetben már az eljárás korai szakaszában felmerülnek.

Az Európai Bíróság értelmezése – attól függetlenül, hogy milyen bíróság kért tőle előzetes döntést –, kötelező erejű a Semmítőszékre nézve. S e joggyakorlat aprólékos tiszteletben tartása vezet el bennünket oda, hogy saját joggyakorlatunkban a lehető leghamarabb levonjuk a belőle adódó összes következtetést.

Hadd illusztráljam ezt egy a közelmúltból, a versenyjog tiszteletben tartása ellenőrzésének érzékeny területéről vett példával. E területen a Semmítőszék hagyományosan a nemzeti jogszabályokat alkalmazta, abból kiindulva, hogy a hatóságoknak a vállalatoknál foganatosított ellenőrzésekre és lefoglalásokra vonatkozó engedélyt kiállító illetékes bíróságnak konkrétan ellenőriznie kell, hogy az elé beterjesztett engedélykérelem megalapozott-e. (Cass. ch. mixte, 1988. december 15, Bull. n 1, p. 1, n 3, p. 3, n 4, p. 3, n 5, p. 4). Az Európai Bíróság, amelyhez egy olyan jogorvoslati kérelem elbírálásával kapcsolatban fordultak, amely kétségbe-

vonta az Európai Bizottság kezdeményezésére indított egyik, a versenyszabályok betartását célzó ellenőrzési eljárás törvényességét, döntésében kimondta, hogy az engedély kiadásában illetékes bíróság „nem állíthatja szembe saját mérlegelését az elrendelt ellenőrzések szükséges volta-ra vonatkozóan a Bizottság mérlegelésével, amelynek a tényállásra és a jogra vonatkozó értékelését csak a közösségi bíróságok vonhatják törvényességi ellenőrzés alá” s „nem követelheti azon tényelemek és jelek átadását, amelyek a Bizottság anyagában szerepelnek, s amelyekre a Bizottság gyanúját alapozza”. Viszont az Európai Bíróság szerint a bíróság hatáskörébe tartozik „annak vizsgálata, hogy a (tervezett) kényszerítő intézkedések nem önkényesek-e, illetve nem aránytalanok-e az elrendelt ellenőrzés tárgyát figyelembe véve” (C-94/00 Roquette EBHT, 2002. október 22.). Az Európai Bíróság válasza után hozott ítéletében a Semmítőszék adaptálta ítélkezési gyakorlatát az Európai Bizottság kezdeményezésére indított, s a versenyjog tiszteletben tartását vizsgáló ellenőrzések és lefoglalások tárgyában. Kimondta, „hogy (nem tartozik a bíróságra, amelyhez engedélyezési kérelemmel fordultak) annak mérlegelése, hogy milyen indokok és tényelemek alappozzák meg a Bizottság döntését”. Majd elutasította a fellebbezést, miután megállapította, hogy a bíróság ellenőrizte, a kért intézkedés nem aránytalan az ellenőrzés tárgyához képest (Cass, crim, 2003. október 22., Bull. n 199, p. 821).

Szerencsére nem minden, a közösségi jogszabályok alkalmazásával kapcsolatos ügy teszi szükségessé a 234. cikk eljárását. A Semmítőszék az Európai Bíróság CILFIT esetjogát alkalmazva kész maga megoldani a felmerülő közösségi jogi kérdéseket. A CILFIT ítéletben az Európai Bíróság felmenti az Európai Bírósághoz fordulás kötelezettsége alól azokat a bíróságokat is, amelyeknek döntése ellen nincs helye belső jogorvoslatnak, ha „nem releváns a felmerülő kérdés, illetve ha az adott közösségi jogszabályi rendelkezést már értelmezte az Európai Bíróság, vagy ha a közösségi jog alkalmazása oly nyilvánvalóan kötelező, hogy ezzel kapcsolatban nem merülhet fel ésszerű kétely”.

A gazdasági kollégium egy a közelmúltban hozott ítéletében e tárgyban kimondta, hogy „az értelmezésre vonatkozó (egy semmisségi keresetben feltett) kérdésre adott válasz – bármilyen legyen is –, semmilyen következménnyel sem járna a jogvita megoldására nézve” (Cass, com, 2003.

január 28, n 00-21.606; ld. még: Cass, crim, 1988. október 18, Bull. n 352).

Számos döntés támaszkodik az Európai Bíróság korábbi ítéleteiben szereplő megoldásokra. Ezekre az ítéletekre rendszeresen hivatkozás történik, ahogy azt tételes jogi norma státusuk megköveteli. Elvi indoklásukat általában teljes egészében idézzük. A gazdasági kollégium például egy 2005. április 5-i végzésében elutasított egy olyan fellebbezést, amely azt kifogásolta, hogy egy fellebbviteli bíróság nem volt hajlandó a szabad szolgáltatásnyújtás közösségi elvével ellentétesnek nyilvánítani azt a nemzeti jogszabályt, amely tiltja a szeszes italok televíziós reklámját (Cass, com, 2005. április 5, Bull. n 80, p. 83). E végzés kifejezetten hivatkozik az Európai Bíróságnak a felmerült kérdéssel kapcsolatos végzésére. Idézi a végzés azon részét, amely alkalmas az általa választott megoldás megalapozására, s alkalmazandó normává teszi a közösségi joggyakorlat szülte szabályt.

A nemzeti bíróságok és az Európai Bíróság együttműködése, amelyről a Szerző-

dés rendelkezik, pontosan szabályozott tehát, s úgy tekinthető, hogy jól működik.

Érdekes, hogy a közelmúltban a versenyjog területén egy másfajta együttműködési mechanizmus egészítette ki a bírósági együttműködést. A Tanács 1/2003 sz. 2002. december 16-i, a Szerződés 81. és 82. cikke rendelkezéseiben foglalt versenyszabályok érvényesítését célzó rendelete kimondja, hogy a Bizottság kérésükre megküldi a nemzeti bíróságoknak a közösségi versenyszabályok alkalmazására vonatkozó információit és állásfoglalásait. Ez a rendelet lehetővé teszi, hogy a Bizottság e tárgyban észrevételeket juttasson el az EK Szerződés 81. és 82. cikke alkalmazásával megbízott bíróságokhoz.

E jogszabály alkalmazására még nem került sor a Semmítőszék gyakorlatában, de örülünk annak, hogy immár létezik egy ilyen mechanizmus, s ezzel lehetővé vált, hogy a néha nagyon technikai és állandóan változó joganyagot alkalmazó bíróságok függetlenségük megkérdőjelezése nélkül felvilágosítást kaphassanak (a Bizottság közleménye a Bizottság és a nemzeti bíróságok együttműködéséről az EK Szerződés 81. és 82. cikke alkalmazásával kapcsolatban, HL C 101 27/04/2004, 19. bekezdés).

A Semmítőszékéről

A Semmítőszék a francia bírósági rendszerben a legmagasabb bírói fórum. Az elsőfokon meghozott jogerős ítéletek, valamint a fellebbviteli bíróságok által hozott ítéletek ellen a Semmítőszékhez lehet fordulni, melynek legfontosabb feladata a jogegység megteremtése. A Semmítőszék nem egy „harmadfokú bíróság”, elsődleges feladata nem az ügyek érdemében dönteni, hanem az elé tárt, és az eljárt bíróságok által szuverén módon megállapított tények alapján megmondani, vajon a jogszabályokat megfelelően alkalmazták-e. A semmisségi kérelem tárgya valamely bírósági határozat megtámadása, melynek kapcsán a Semmítőszéknek vagy azt kell kimondania, hogy a jogszabályokat jól alkalmazták, vagy pedig azt, hogy tévesen. Ez utóbbi esetben az ügyet újra kell tárgyalni. Jelenleg egy büntető, három polgári, egy kereskedelmi, pénzügyi és gazdasági, valamint egy munkaügyi tanács működik a Semmítőszéken.

Konklúzió

A Semmítőszék nem várt a Köbler jogesetre, hogy a hatáskörébe tartozó területen biztosítsa a közösségi jog érvényesülését. Aprólékosan örködik alkalmazásának egységessége felett. Szükség szerint folyomodik az előzetes döntéshozatali eljárás eszközehez, a bírósági együttműködés ezen eredeti és pótolhatatlan mechanizmusához.

A nemzeti joggyakorlat és az Európai Bíróság joggyakorlata közti ellentmondások veszélyének megelőzése céljából szükségesnek véltük azt is, hogy közösségi jogi obszervatóriumot hozzunk létre, amelynek feladata a két európai bíróság fontos döntéseinek számbavétele, s igazságszolgáltatási rendszerünk összes tagjának ezzel kapcsolatos gyors tájékoztatása. Mivel a közösségi jog a nemzeti bíróságok mindennapos közösségi jogalkalmazásának gyümölcse is, az obszervatórium feladatkörébe tartozik a legfelsőbb bíróságok közösségi joggal kapcsolatos minden olyan fontos döntésének összegyűjtése, amely tárgyánál fogva az összes tagállamot érdekelheti.

Bemutatjuk A GVH Ipari és Élelmiszergazdasági Irodáját

Feltűnés nélkül, a legmagasabb szakmai tudással és határozottsággal jelenlenni a versenypályán, ez a mottójuk.

Az iroda nemrégén múltott 15 éves. Több átalakuláson ment keresztül. Fő feladata mindvégig az ipari piacok figyelemmel kísérése, a versenyjogsértések kiküszöbölése, a vállalkozások versenypiaci alkalmazkodásának elősegítése volt. 2004-től tevékenysége kibővült a mezőgazdaság és az élelmiszeripar felügyeletével. 2001-ig a versenytörvényben nevesített, tiltott magatartások teljes palettáját figyelemmel kísérte. 2001-től a kőkemény kartelleket, 2005-től a fogyasztói döntéseket tisztességtelenül befolyásoló magatartásokat más irodák vizsgálják. Az irodán tízen dolgoznak: jogászok, közgazdászok, mérnökök és van egyéb szakirányú végzettségük is. Belső továbbképzésen elsajátították a mikroökonómiát és az erre épülő antitröszt közgazdaságtanát. Hárman közülük az Európai Unió verseny főigazgatóságán egy-egy, illetve öt hónapot, egy munkatársuk az OECD párizsi irodájában egy évet dolgozott. Hárman képviselik a GVH-t és így Magyarországot az EU energia-, másodnyersanyag-hasznosító és gyógyszerpiacait elemző és tanácsadó bizottságaiban. Kettő PhD-tanulmányt folytatnak.

Rendkívül széles körű és egymástól eltérő jellemzőkkel bíró piacokat kell figyelemmel kísérniük. Évente közel 50 piacon végeznek vizsgálatot. A verseny szempontjából érzékeny piacokat az év során kiemelten figyelik. Ilyen piacok például az építőanyagok, az élelmiszerek és élvezeti cikkek, egyes vegyipari termékek, a gyógyszerek, a háztartási gépek, egyes műanyag-alapanyagok gyártása, az üzemanyagok (benzin, gázolaj), vagy az energiatermékek (földgáz, áram). Évek óta a legtöbb fúzió-engedélyezési vizsgálatot végzik. E munka keretében fontosnak tartják olyan piacszerkezet kialakulását elősegíteni, amelyben a közgazdasági törvényszerűségek biztosítják a verseny érvényesülését.

Munkájukban kiemelten szerepel az energiapiacokon előforduló jogsértések

kivizsgálása, valamint – az EU irányelvekkel is összhangban – a versenyviszonyok kifejlődésének elősegítése a vezetékes energia szektorokban. Magyarországon a részleges piacnyitás 2003. január 1-jén valósult meg a villamos energia szektorban. 2004-ben ágazati vizsgálatot folytattak annak felderítésére, hogy milyen tényezők akadályozzák a verseny továbbfejlődését. A vizsgálat lényeges, versenyt akadályozó tényezőket tárt fel.

Nagy kihívást jelentett számukra Magyarország 2004. május 1-jei csatlakozása az EU-hoz, mert jelentősen bővítette az elvégzendő feladatokat. A csatlakozás óta 500-at meghaladó, angolul íródott, főleg fúziós jellegű és 100 oldalt meghaladó terjedelmű ügyet tanulmányoztak és véleményeztek.

Jelentősebb ügyeik közül kettőt említünk meg. Ilyen volt a MOL Rt.-nek a magyarországi nagykereskedelmi üzem-

anyagpiacon tanúsított magatartását vizsgáló eljárás, valamint, a MOL Rt. földgáz üzletágának egy részét felvásárló eON Ruhrgas engedélyezési eljárásban való közreműködés. Ezt a vizsgálatot az EU végezte. Az együttműködés Magyarország számára is jelentős elismerést hozott.

Versenypártolási tevékenységük keretében évente közel száz jogszabályt véleményeznek. Konzultációkat folytatnak, konferenciákon felkért előadókként vesznek részt, egyetemi szemináriumokon konzulensek és írnak szakcikkeket. Időnként a média felkérésére adnak tájékoztatást egy-egy nagyobb érdeklődést kiváltó ügyről.

Nemzetgazdaságunkban az ipari és élelmiszergazdasági piacokon fontos szerepet töltenek be annak érdekében, hogy a verseny tisztasága és szabadsága az előírt jogi szabályozás keretei között folyjon és fejlődjön minden piaci szereplő és főleg a fogyasztók javára.

A képen balról jobbra: Nagyházi István, Karaba Zsuzsanna, Füredi Orsolya, Szemán Barna, Tóthné Bayer Ágota, Juhász Dorina, Polony Gergely, Györki Gizella, Sükösd Péter

Zavodnyik József

A tisztességtelen versenytől a szörpkartellig

A „Versenytükör” 2005/2. számában ismertettük Kuncz Ödönnek a tisztességtelen versenyről szóló 1923:V.tc.kapcsán 1924-ben megfogalmazott egyes gondolatait, ugyanakkor nem feledkezhetünk meg arról, hogy már jóval ezt megelőzően, 1899-ben is elkészült egy jogszabálytervezet e tárgyban, amelyet a kereskedelemügyi miniszter 85366/99. számú rendeletével küldött meg véleményezésre az erre jogosultaknak. A versenyjog más területét előtérbe állítva néhány évvel később jelent meg Nádás László „A kartellek és a trustök kérdése” című könyve, amely széles körű áttekintést ad az időszak kartellügyi helyzetéről.

A Kereskedelemügyi Magyar Királyi Minisztérium „Központi Értesítő”-je nem hivatalos részének 1900. január 28-i 4. számában a tervezettel kapcsolatban jelent meg a „Fejezet a tisztességtelen eljárásnak a kereskedelemben való megakadályozására vonatkozó intézkedésekre nézve” című írás, amely ismerteti, a jogszabályban magában foglalná az 1884: XVII. tcz. (az Ipartörvény) 58. §-ának kiterjesztését (ehhez kapcsolódóan 1899-ben és 1900-ban hat részben ismertetésre kerültek a tisztességtelen verseny elleni kül- és belföldi törvényhozás és bírói gyakorlat ismertetése, így pl. az angol, a francia, a német és a svájci jogi környezet). E rendelkezés szerint egy iparos vagy kereskedő sem használhat cégén, nyomtatványain vagy hirdetéseiiben oly jelzőket, jelvényeket vagy adatokat, melyek a tényleges üzleti viszonyoknak vagy a valóságnak meg nem felelnek. Az elképzelések szerint az új

szabályozás azt írta volna elő, hogy az ipari vagy kereskedelmi forgalomban senki sem használhat cégén, kirakatában, áruin, hirdetésein stb. vagy írásbeli közleményeiben, nyomtatvány, számla, körözvény stb. az üzleti viszonyok tekintetében általában, nevezetesen pedig az ipar, szolgáltatás tekintetében vagy az áru minősége, mennyisége, előállítási módja, ára, a vételeforrás, kitüntetések birtoka stb. az eladásra vonatkozó bármely körülmény, így pl. annak oka vagy célja tekintetében oly jelzést vagy meghatározást, mely a valóságnak meg nem felel. Ez a rendelkezés oltalmat jelenthet minden ismert visszaélés ellen, melyeket valaki az ipari vagy kereskedő forgalomban a szolgáltatott áru értékét illetően versenytársaival szemben vagy a közönség [a fogyasztók] félrevezetése céljából elkövet.

Mivel az illető helység és annak iparosai joggal számot tarthatnak arra, hogy csak is azon árukra használhassák a helység nevét, melyek tényleg onnét származnak, a

tervezet előírta volna, hogy az ipari és kereskedelmi forgalomban senki sem használhat az áru megjelölésére oly jelzést vagy meghatározást, mely az áru származási helye tekintetében a fogyasztóközönség tévedésbe ejtésére alkalmas.

Megállapításra került, bármennyire is tartalmazzanak öndicséretet a hirdetések, azok jogossága ellen felszólalásnak helye nem lehet, még azon esetben sem, ha a hirdetésekkel a hirdető áruinak minden más áruk fölé való helyezése céloztatik. Az ipari és kereskedelmi forgalom tisztessége azonban megköveteli, hogy minden oly híresztelés, mely valamely versenytárs üzleti érdekeinek jogtalan megsértésére és a vevőközönség tévedésbe ejtésére alkalmas, megtiltassék. Ez magában foglalja azt a szabályt is, hogy tilos a saját áruinak, működésének stb. valamely versenytárs áruival, működésével stb. való összehasonlítása, hogy a saját áruk, szolgáltatások kelendősege vagy értéke a versenytárs rovására emeltessék. Mihelyt tehát

Visszapillantó

valaki a saját áruját más áruinak rovására igyekszik kiemelni, az eljárás ellen a sértettnek oltalomra van igénye.

Az írás a kartellszerző egyesülésekkel összefüggésben kiemeli, azok különösen a kisebb kiterjedésű üzlettel bíró versenytárs megrontását célozzák azon okból, hogy azt tönkre juttatván monopolizálják a piacot. A kartellek ezen műveleteiben két fázis különböztetendő meg. Az egyik az, midőn a kartellba egyesültek a kartellen kívül maradt versenytársak ellen küzdenek. A másik az, amikor a versenytársak tönkrementek, s a kartell, monopolisztikus helyzetében a körülmények, nevezetesen a vámok magassága, továbbá egyes speciális viszonyok (a közszükséglet stb.) által megengedett határig tetszés szerinti árakat szab a közönség elé. A létező kartelltörvénynek mindegyike a kartellnek ezen utóbbi nemeit tartja szem előtt. A közrendbe, a jó erkölcsbe ütköző cselekmények nem az árak leszállítását, hanem annak mesterséges felcsigázását tekintik, pedig a versenytársak tönkretöltése is csakis a fogyasztó közönség zsákmányolhatása végett történik, vagyis azon célzattal, hogy az árak emeltesse-
nek.

Ha célszerű a közönség érdekeinek általános szempontból való megvédése a kartellekkel szemben, úgy még inkább mutatkozik szükségesnek, hogy szabályoztassanak azon eljárások, melyek egyúttal a kereskedelmi tisztességet is ve-

szélyeztetik. Az arra vonatkozólag hozandó szabály azonban természetesen csakis azon esetben alkalmazható, midőn a viszonyokból nyilvánvalóan megállapítható a kartell, illetve egyes nagykereskedők jogtalan célzata. De nemcsak árleszállítás, hanem más cselekedetekben is feltalálhatók a tisztességtelen verseny ezen nemének kritériumai. Ismeretes, hogy a székesfővárosban a szódagyárak némelyike kartellbe lépett, s a versenytársakat olyképp akarták tönkretenni, hogy üvegeiket kicserélték és megsemmisítették. A kicserélt üvegekben a megtámadottak egy, már fennállott miniszteri rendelet tiltó rendelkezése értelmében vizet nem árusíthattak, s így a kicserélt üvegek rájuk nézve semmit sem értek, ily üvegek készítésére pedig tőkével nem rendelkeztek. Ezen cselekedet jogosulatlansága tehát magukból a viszonyokból megállapítható, s arra is rámutat, hogy egy általános rendelkezés kell: tilos a jó erkölcsbe vagy a kereskedelmi tisztességbe ütköző minden oly cselekedet, mely a versenytárs jogos üzleti érdekeit sértheti.

Ebben az időszakban más munkák is születtek a tisztességtelen verseny és a kartellek témájában. Ez utóbbival kapcsolatban felhívjuk a figyelmet Nádas László igen terjedelmes, „A kartellek és a trustök kérdése” címmel a Grill kiadónál Budapesten 1905-ben megjelent munkájára, amely részletesen foglalkozik a kartellek és trustök keletkezéseinek okaival, fajai-

val, szervezetével, gazdasági hatásaival és a jogi szabályozással, részletes nemzetközi kitekintést adva és különböző statisztikákat ismertetve. A könyv szerzője felsorolja az általa ismert hazai kartelleket, említést téve például az esernyő-, a kalap- és a szörpkartellről (pp. 379., 381. és 388.).

Nádas László munkája ismerteti, néhány év óta osztrák–magyar esernyőkartell áll fenn, melyhez az egyedüli magyar esernyőgyár is tartozik. Ezen kartellhez az esernyőszövet és esernyősingyárosok is csatlakoztak, s kötelezték magukat, hogy csak olyan esernyőgyárosokkal lépnek összeköttetésbe, akik a kartell tagjai, másrészt az esernyőgyárosok szükségletüket kizárólag emezektől szerzik be.

Az osztrák és magyar kalapgyárak között is létezett kartell, amelynek a hazai kalapgyárak nagy része is tagja volt. Fő célja az eladási feltételek és az árak szabályozása volt.

Amint azt a szerző megállapította, az osztrák–magyar szörpkartell egyike volt a legjobban szervezett kartelleknek. 1894 óta állt fenn, s 1900-ban 1905-ig terjedő hatállyal ismételtlen megkötötték. A monarchia valamennyi gyára, köztük a három magyar gyár is tagja volt a kartellnak, amely kontingálási és eladási kartell, amennyiben a termelés kontingálva és az egyes gyárak között felosztva volt, s a szörpnek, valamint keményítő cukornak a kizárólagos eladása az osztrák Laenderbankra volt bízva.

Statisztikai adatok

a Gazdasági Versenyhivatal versenyfelügyeleti tevékenységéről

(A 2005-ről áthúzódott és a 2006-ban kezdődött bejelentésekről és a versenyfelügyeleti eljárásokról)

Az összeállítás időpontja: 2006.február 28.

I. Bejelentések, elbírált jogorvoslati kérelmek száma

Megnevezés	Száma
2005-ről áthúzódott	162
2006-ban érkezett	192
Együtt	354
Ebből: jogerősen elutasított	127
Versenyfelügyeleti eljárás indult	50
Elbírálás alatt, folyamatban lévő	177

Megnevezés	A jogorvoslati kérelmet	
	elfogadta	elutasította
Versenytanács	2	11
Fővárosi Bíróság	0	1
Összesen	2	12

II. Versenyfelügyeleti eljárások, az eljárások megoszlása

Megnevezés	Száma
2005-ről áthúzódott	101
2006-ban indult	28
Együtt	129
Ebből: versenyhivatali határozattal lezárt	16
Folyamatban lévő	113

Megnevezés	Száma
Fogyasztók megtévesztése	47
Erőfölény	47
Kartellmegállapodás	22
Fúziókontroll	13
Összesen	129

III. Versenyfelügyeleti eljárásban hozott határozatok megoszlása (2006. január 1.–február 28.)

Megnevezés	Törvény-sértés	Bírság 1000 Ft-ban	Meg- szüntetés	Engedé- lyezés	Elutasítás	Nem engedély- köteles	Egyéb lezárás	Összesen
Fogyasztók megtévesztése	8	465 000	3				0	11
Erőfölény	0	0	1				0	1
Kartellmegállapodás	0	0	0	0	0	0	0	0
Fúziókontroll	(2)*	10 400	0	3	0	0	0	4
Összesen	8	475 400	4	3	0	1	0	16

* ügyben hozott további határozat, összesítésben nem szerepel

III. Versenyfelügyeleti eljárásban hozott legnagyobb bírságok (2006. január 1.–február 28.)

Ügyszám	Bírságolt vállalkozások	Összeg	Ügýtípus
148/2005	Colgate-Palmolive–Colgate Totál fogkrémek reklámja	257 000	fogyasztók megtévesztése
154/2005	Electro Computer, BB, Credigen	168 000	fogyasztók megtévesztése
160/5005	ÖKO – NET Európa Kft. –	20 000	fogyasztók megtévesztése
146/2005	KIKA Lakberendezési Kft.	12 000	fogyasztók megtévesztése